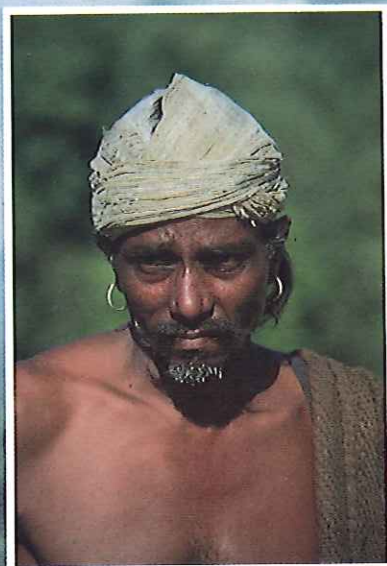

Nr 3 1988 årg 12 20 kr

politisk och kulturell tidskrift

sydasien

Miljökamp

i Indien

INDISK BOKSKATT

RYSKT ÅTERTÅG

LANKESISK REKYL

Afghanistan - Afghani 150 Bangladesh - Taka 90 Bhutan - Ngultrum 40 Danmark - DKr 22 Finland - Mark 14 Färöarna - FKr 22
Indien - Rupee 40 Island - IKr 120 Maldiverna - Rufiyaa 25 Nepal - Rupee 65 Norge - NKr 21 Pakistan - Rupee 50 Sri Lanka - Rupee 80

sydasiens

politisk och kulturell tidskrift

MASSIV MILJÖ- MANIFESTATION

På marsch mot skogsförstörelse och kärnkraft i Indien. SYDASIEN var med.

SIDAN 4

FREDEN BLEV INGEN FRED

Stefan Lindgren om Genèveavtalet och resultatet därav, på plats i Afghanistan.

SIDAN 24

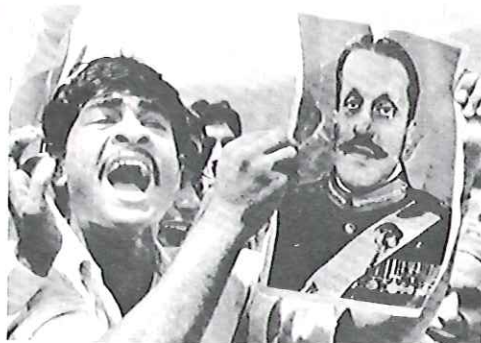
ZIA DÖD: VAL I PAKISTAN?

Presidentens död kan ge oppositionen ny chans. Om det blir val!

SIDAN 10

Innehåll

- 3 **Zia, NIA och UD**
- 9 **Höganäs i Indlen**
- 9 **Ajit Roy om Rajivs kris**
- 11 **Minnena lever i Sibi**
- 12 **Indiens rika skönlitteratur**
- 18 **Doktor på läroböckernas Indien**
- 20 **Så kristnades bergsfolken**
- 23 **Ramaneffektens fader**
- 30 **Lankesisk rekyl**
- 29 **Novellen: Gooneratne**
- 33 **Novell: Gooneratne**
- 38 **Notiser**
- 39 **Hur dog Zia?**
- 40 **Gränslös vänskap**

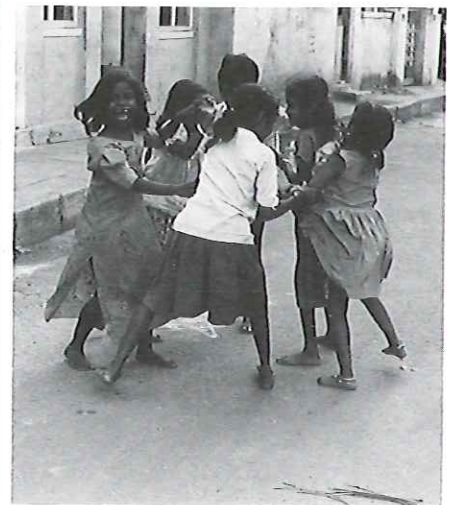

Omslagsfoto:

Göran Eklöf och Maud Johansson

Vi beklagar

att inget namn fanns med på fotografen till förra numrets fina omslagsbild. Anita Andersson i Kungsbacka hade tagit bilden och Sidans bildarkiv förmedlade den till oss!

Barnledig i Calcutta

SYDASIENS sammanhållande länk, dess tekniske och administrative redaktör sedan 1983 Lars Eklund befinner sig i vinter med sin familj på adress c/o Munshi, 48 Tala Park Avenue, Calcutta-700 037, Indien. Under hans föräldradledighet vikarierar Torvald Olsson som SYDASIEN-redaktör. Torvald bor i den mellanskånska metropolen Höör, och nås per telefon 0413-249 25. Lars Eklund är tillbaka ca 15 mars!

SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5 B, Lund (Lars Eklund)
Telefon: 046-13 35 68
Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Teknisk redaktör: Lars Eklund
Tryck: Grafiska Huset, Luleå 1988
Fotosättning: Norrdistribution, Älvsbyn

Register: Progek, Göteborg
ISSN: 0282-0463

Prenumeration: för privatpersoner kostar 80 kr för fyra nummer (ett år), institutioner och utland kostar 100 kr. Vi är tacksamma för stödprenumerationer å 100 kr. Lösnummerpris 20 kr.

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN
Redaktion för detta nummer: Stig Hansén, Thomas Bibin och Lars Eklund (Göteborg)
Nästa nummer görs i Stockholm och utkommer i december. Artiklar och debattinlägg mm är välkomna.
Manusstopp: 1 november 1988.

Kontaktpersoner för
Sydasienskommittéerna:

Stockholm:
Gerard Rikken, Ringvägen 9 A
117 26 Stockholm, 08-68 43 71

Göteborg:
Thomas Bibin, V Bodarnevägen 3102
441 26 Alingsås, 0322-511 77

Skåne:
Göran Djurfeldt, Kullavägen 3,
232 52 Åkarp, 040-46 08 95

Sydasienskommittéernas plattform:

Sydasienskommittéerna i Sverige har som mål att sprida information om situationen i Sydasien och att stödja de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området.

Kommittéerna är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasien och i Sverige.

Öga
för
öga

Allt tyder på att Pakistans president Zia ul-Haq dog för samma tarvliga hand som han själv representerade under sitt liv. Terror bättrar knappast på historien, även om offret är hatat. Det finns andra som är beredda att ta över. Ändå hoppas några på ett av Zias egna offer, det pakistanska folkpartiet, PPP, som gav följande kommentar efter generalens krasch;

— Zia ul-Haq kommer att bli ihågkommen som mannen som efter elva års förtryck inte lämnade något annat efter sig än skulder och in-teckningar, svält och arbetslöshet, utsugning och förtryck, droger och korruption.

SYDASIEN 3/88

Vapen handlare (s) förklarar sig

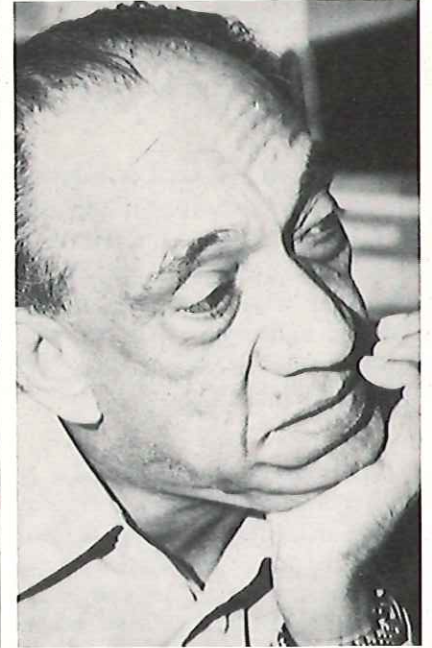
Att trots vapenexportförbudet sälja vapen till ett krigförande land (Indien) har idoga för-svarare bland socialdemokraterna.

Utrikesminister Sten Andersson menar att såväl borgerliga som socialdemokratiska re-geringar varit ense om att sälja till Indien. "Att förmena andra att hävda sitt oberoende vore omoraliskt", är hans kommentar i detta.

Statssekreterare Carl Johan Åberg säger att "Det är inte dubbelmoral att verka för fred och nedrustning och samtidigt att sälja vapen till Indien. Så länge vi inte får allmän ned-rustning så måste vi acceptera att andra länder liksom vi har rätt att försvara sig."

Den socialdemokratiska ideologen Gunnar Fredriksson menar att Indien ju är alliansfritt, att det inte är rörigare där än i andra u-länder och att om inte vi säljer vapen till Indien så gör någon annan det.

Svensk socialdemokrati skiljer sig inte, vare sig i ord eller i handling, från andra vapen-handlare världen över.

Kommentar överflödig?

SYDASIEN har fått svar från utrikeshan-delsminister Anita Gradin på sina brevfrå-gor om granatgeväret Carl Gustafs framfart i Sri Lanka. Hon bekräftar vad vi skrivit och säger sig inte vara överraskad att indierna slåss med svenska vapen mot gerillan. Men *en* ren nyhet serverar hon: Sverige tillåter ingen krigsmaterielexport till Sri Lanka på grund av kriget!

Det går alltså bra för indierna att ta ihjäl verkliga eller förmenta gerillasoldater med svenska vapen, men lankeserna får inte ta ihjäl samma gerilla med svenska vapen...

Tillämpningen av det svenska vapenex-portförbudet är förkrossande!

Problemen med att få svar i Sri Lanka är av en något mer handfast natur. Amnesty och International Alert vägras inresa; obehövliga journalister kastas ut eller vägras inresa allt-medan President Jayewardene försäkrar i brittisk radio att vem som helst får komma till Sri Lanka och se med egna ögon. Flera bann-lysta svenskar vet att detta inte är sant, bl a religionshistorieprofessorn Peter Schalk, en av de stoppade.

Sveriges Television har länge och utan framgång försökt att få komma in i landet, bl a för att få se Kotmaleprojektet, en svensk bi-ståndsinsats i miljardklassen. Nu senast har SVT en obesvarad visumansökan inne sedan i våras. Det enda som sagts hittills är ett telefon-besked från den lankesiska ambassaden att "Man har inte tid med er just nu för Presiden-ten är så upptagen med att förbereda valen"...

Kommentarer överflödiga?

PÅ MARSCH

Miljökamp i Indien

— Marschen har varit en oerhörd framgång. Vi har nått ut till hundratusentals människor. Men vi har ingen som helst anledning att fira, för överallt har vi mött en fruktansvärd förödelse: kalhuggna skogar, jorderosion, uttorkade vattendrag och mänskligt lidande.

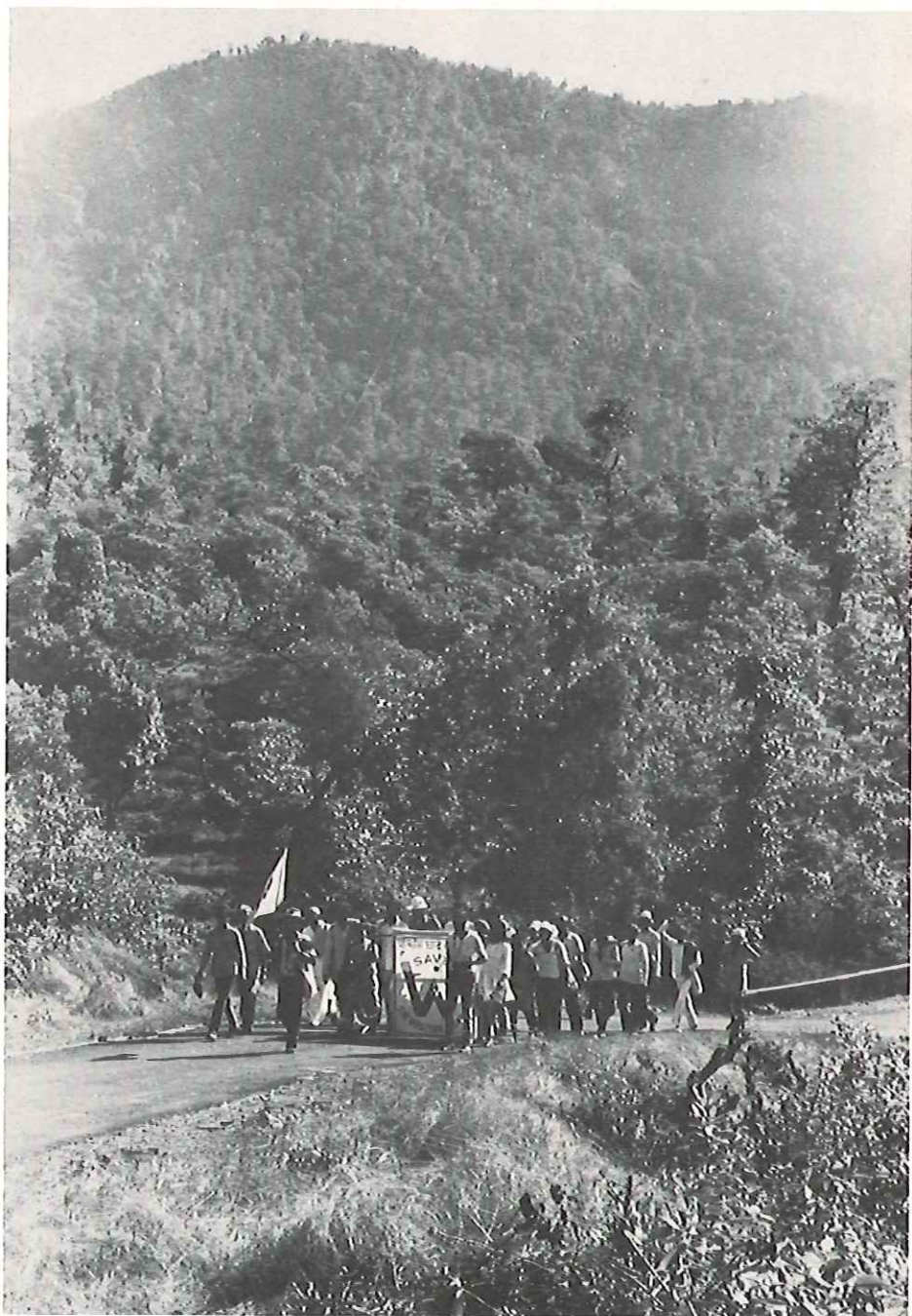
Gulab Sapkal hade vandrat i 90 dagar. Nu stod han i talarstolen på den konferens där han och hans medvandrare skulle sammanfatta sina erfarenheter. Han var inte den ende som hade svårt att känna sig glad — men under den sammanbitna dysterheten fanns också vreden och beslutsamheten att kämpa.

"Save the Western Ghats" var parollen för den tre månader och 400 mil långa fotmarsch som startade den första november förr året och som slingrade sig fram längs hela bergskedjan Västra Ghats utmed Indiens västkust. Bakom denna den indiska miljörelsens största manifestation någonsin stod 160 olika organisationer, alltifrån renodlade miljö- och naturskyddsgrupper till ungdomsklubbar, kvinnoföreningar och sociala aktionsgrupper exempelvis bland stamfolken. Man vandrade i två grupper, en norrifrån och en från Kunyakumari på Indiens sydspets, för att sammanstråla och diskutera fram en aktionsplan i Goa mitt på den långa kusten.

"Rädda skogen"

På marschens 83:e dag inväntar vi fotvandrarerna ett par kilometer utanför Karwar i Karnataka, belägen vid floden Kalikandis utlopp i Arabiska sjön. Sent på eftermiddagen anländer de, längs vägen som leder ned från bergen: en blandad skara på ungefär 50 personer. Några av dem har gått hela vägen, andra har liksom vi anslutit sig för en kortare etapp. Vi ställer in oss i ledet, lyckligt okunniga om hur mycket svett och hur många blåsor under fötterna de nästa 18 milen ska kosta. Då vi närmar oss staden gör vi våra första trevande försök att skrika med i slagorden: "Jungle bachao — Manau bachao", "Olisi, olisi, Paschima Ghatta olisi". Variationerna är många, för demonstranterna har fem olika indiska språk som modermål, men budskapet är detsamma: Rädda skogen! Rädda mänskligheten! Rädda Västra Ghats!

Hundratals människor har samlats kring platsen där kvällens möte ska hållas, och man hänger kransar av blommor och doftande

På tre månader gick demonstranterna 400 mil

sandelträ kring våra halsar då vi anländer. Medan skymningen lägger en stjärnmönstrad filt över staden berättar marschdeltagarna om vad de upplevt längs vägen. Ett tiotal deltagare spelar en pjäs om skogsskövlingen, och kvällens strömavbrott inträffar just då Gautam sjunger en sång om miljöhoten.

Gautam vet av erfarenhet hur skogs-

skövlingen sätter naturen i obalans. För ett par år månader sedan upplevde han sitt livs första ordentliga regn hemma i Kerala, en delstat som enligt vår skolatlas hör till världens regnräkaste områden. Gautam är sex år gammal och har gått med i hela marschen.

Hela Västra Ghats var en gång beskogad. På många ställen växte tjock tropisk regnskog, med en ofattbar och ännu inte helt

utforskad rikedom av växt- och djurarter. Skogen var boplatz för många stamfolk, som levde av vad den gav. Den försåg byar och städer med brännved, foder, frukt och råvaror till en varierad hantverksproduktion.

De skogklädda sluttningarna samlade upp monsunregnen och lät vattnet sakta sippra ner i dalgångarna där risfälten lyste gröna, och i floderna som bar vattnet vidare till jordbruksbygder på båda sidor av bergskedjan.

Mohan Kumar och Usha har länge arbetat med miljöfrågor i sin hemstat Kerala. De var väl medvetna om vad de skulle få se under tre månaders vandring längs den sargade bergskedjan. När vi kommer fram till slutstationen i Goa säger de:

— Det var värre än vi trodde! Det finns mycket lite ordentlig skog kvar. Hela regionen är förstörd, vi har inte råd att offra ett dugg mer!

Stamfolken drabbas

De som drabbas mest direkt av skogskövlingen är de många stamfolken som under sekler funnit sin utkomst av vad skogarna tillhandahållit. Dessa folk utgör cirka 60 av Indiens 800 miljoner människor.

— Förut kunde vi hålla uppemot 20 djur per familj utan att tära på skogen, berättar några män från en av stammarna. Vi träffar dem på en bro över en bäck i södra Goa.

— Nu räcker fodret bara till 3-4 djur, för skogen har ersatts av planteringar och marken har hägnats in.

Mohan Kumar och Usha förklarar hur skogens folk trängs in i ett hörn:

— Det började med plantagerna av kaffe, te, gummi, kardemumma och andra exportgrödor. Nu sedan trä blivit en bristvara har också kommersiella virkesplanteringar ersatt de naturliga skogarna.

— Också dammbyggena för krafverk och bevattning har drabbat skogens folk. De jagas längre upp i bergen när dalarna fylls med vatten och stora skogs- eller jordbruksområden dränks.

Dammbyggen

Sugandabai Tupe i marschens kärntrupp har själv fått flytta på grund av ett dammbygge som skulle garantera vattenförsörjningen och generera el till närliggande industriområden. Trots att hon fått tio tunnland ny jord — en ansevärd mängd för ett indiskt familj jordbruk — måste hennes ende son nu söka arbete på annat håll för att familjen ska kunna försörja sig.

— Vi har ingen bevattning till jorden, förklarar hon. Därför blir våra skördar mindre nu än på vår gamla gård.

— Att bygga dammar är att stjäla vatten från de fattiga och ge det till de rika och städerna, kommenterar Usha. Det skapas inget nytt vatten bara för man samlar ihop det i en damm!

— Det händer också ofta att kraftledningarna från ett dammbygge går rätt över de

GÖRAN EKLOF OCH MAUD JOHANSSON

Möte i by längs demonstrationsvägen

tvångsförflyttades nya byar utan att de får så mycket som en nätanslutning...

Många skogs- och bybor som förlorar sin försörjning till följd av avverkningar, dammbyggen och industriprojekt slår sig nu olagligt ned på skogsdepartementets mark. Medan vissa odlar upp mark som bara ligger bar, bränner andra ned skog för att bedriva svedjebruk. Dessa skogssockupanter utpekas ofta som de som är skyldiga till att skogarna försvinner.

— Men vad ska de göra? frågar Usha. Stamfolken har levt i skogarna utan att skada dem. Om de nu drivs bort när det byggs dammar och anläggs plantager, så är det ju dammarna och plantagerna som är orsaken till den förödelse som blir följden — inte de människor som också blir offer.

Ved- och vattenbrist

Vedkris och vattenbrist är andra allvarliga följder av att byarnas omgivning och vattenkällornas uppsamlingsområden avskogas. Längs hela vägen samlade marschdeltagarna uppgifter om ved- och vattensituationen i 116 byar.

— På en stolpe vid vägen hade någon

skrivit "HÄR DÖR DRÖMMAR" med stora bokstäver, berättar Mohan Kumar. Folk i området gick åtta, nio kilometer för att hämta en kruka dricksvatten. Dom rika som hade kunnat borra djupa brunnar sålde vatten dyrt, och fanns det en allmän brunn var det oftast sträng ransonering.

— På ett ställe såg vi också en kvinna som åt okokt ris. Det var bara blötlagt i kallt vatten. Hon förklarade att hon varje dag hade råd att köpa det ris hon behövde, men inte ved för att koka det. Veden kostade mera än riset.

Undersökningen visade också att bybornas tillgång till skogsråvaror minskar, eftersom allt större andel går till industrin samtidigt som arealerna minskar.

— Bara i Kerala försörjer sig 400 000 personer på småindustri baserad på bambu och rotting. Nu börjar pappersindustrin efterfråga samma råvaror, eftersom tillgången på andra träslag minskar.

— Ett pappersbruk ger jobb åt några hundra människor, men tusentals förlorar sin inkomst när pappersbruket köper upp de råvaror som tidigare användes till hantverk, säger Usha.

"Utveckling"

— Vi måste i miljörelsen diskutera hela den utvecklingsmodell som gör de fattiga fattigare för att gynna städernas medelklass, menar Usha och Mohan Kumar. Den sortens "utveckling" genomförs ofta med hjälp av biståndspengar till exempel från Världsbanken.

Runt om i Indien pågår en uppsjö av olika lokala initiativ för att hejda förödelsen och utveckla nya modeller. K. Vijayaraghava från gruppen SPS i Karnataka berättar om ett exempel:

— Skogsdepartementet har hyrt ut 75 000 tunnland mark till ett företag som ska odla eukalyptus till en rayonfabrik. Marken hade tidigare varit tillgänglig så bybor kunnat plocka kvistar och låta sina djur beta där.

— En dag samlade vi tusentals personer, ▽

GÖRAN EKLOF OCH MAUD JOHANSSON

Dammar stjälar vatten från oss fattiga, säger Sugandabai Tupe

Kärnkraften också hot mot skogen

— Jaså, ni är aktiva i den svenska antikärnkraftsrörelsen? Då kanske ni kan hjälpa mig! Har ni hört talas om en tysk undersökning om effekterna av radioaktivitet på växtlighet? Jag har inte lyckats få tag i den, och den är den enda i sitt slag. Slut-satserna lär vara förfärande...

Kvällen är kolsvart, så när som på stjärntäcket och de svaga ljusen från staden som försvinner bakom våra fötter. Av mannen som går bredvid oss syns ingenting — bara ett svagt fladdrande från hans vita kläder. Vi är på väg till vårt natthärbärge efter ett opinionsmöte mot skövling och miljöförstöring, som samlade ett par hundra deltagare i staden Karwar, i norra Karnataka.

Vi orienterar oss efter ljudet från dem som går före. Mannen bredvid oss har på något sätt identifierat oss i mörkret och pratar vidare:

— Ja, amerikanska atomenergikommissionen har förstas gjort en studie om effekterna av radioaktivitet i tropisk regnskog. Den genomfördes på Puerto Rico, men det var ett beställningsverk. Dom konstaterade att löven gulnade av radioaktiviteten, men att det inte fanns något som talade mot att de skulle återhämta sig när radioaktiviteten försvann... Deras slutsatser var klara innan de ens påbörjat undersökningen.

Vi lyssnar förundrat och lovar försöka få tag i den tyska utredningen då vi kommer hem till Sverige. Innan vi vet ordet av är mannen uppslukad av mörkret.

+ + +

Under de följande dagarna talar vi med många om Kaiga. Kaiga finns inte på kartan. Det är en liten by, dit man bara kan nå via en liten lerväg genom skogen, dryga fem mil uppför floden Kali ovanför Karwar. Rädda Västra Ghatsmarschen passerade där två dagar före Karwar.

Kaiga omges av skog. På ena sidan ligger så gott som orörd regnskog — en av ytterst få fläckar som finns kvar i hela Karnataka. Redan 1862 förklarades området vara naturreservat. "Den här skogen överlevde den brittiska kolonialismen" konstaterar miljödebattören Claude Alvarez, "men nu är den dömd att förstöras av kärnkraftens opiumdrömmar".

För i Kaiga avser det indiska kärnkraftsbolaget NPC att bygga två 235-megawatts kärnkraftverk. Arbetarbaracker är redan uppförda i intilliggande Mallapur, och ett tusental människor i och kring Kaiga har

fått meddelande om att de kommer att köras bort med stöd av lagen om landförvärv.

Skogen i distriktet har redan tagit mycket stryk, och mera väntar. Flera dammbyggen har drivit människor på flykt, den största dammen lade 25 000 hektar skog under vatten. En flottbas två mil utanför Karwar kommer att göra 30 000 personer hemlösa, och mera skog kommer att offras. I Arabail, 25 kilometer från Kaiga, letar kärnkraftsbolaget efter uran — mitt i ett annat skogsområde.

Så när byborna får reda på att kärnkraftverket ska byggas i Kaiga är de beredda att slåss — för att rädda träden! Själva reaktorbyggnaderna kommer att kräva sitt av skogen. Tusentals byggnadsarbetare, deras bostäder, vedbehov med mera kommer att ta sitt. Och dessutom ska en fördämning byggas i Kali, för att trygga försörjningen av kylvatten till reaktorerna: träd kommer att dränkas.

Först verkar det kanske löjligt, att slåss mot kärnkraften för att rädda lite skog. Farorna är ju så mycket större. Men det finns en logik. Det radioaktiva hotet kan byborna, som varken har el eller vatten i sina palmbladshyddor, bara ana. Hur skogsskövlingen hotar deras liv vet dom.

Och kanske är det skogen som gör kampen möjlig att vinna. I Narora, på Gangesslätten i Uttar Pradesh, tas snart två reaktorer i drift. Trots att de byggts i en jordbävningsson, och trots att professor **Dhirendra Sharma** — Indiens mest namnkunnige kärnkraftskritiker — själv varit indragen i organisationsarbetet mot bygget, så har ingen stark folklig proteströrelse vuxit fram där.

Dhirendra Sharma — Indiens mest namnkunnige kärnkraftskritiker

I Kerala har däremot oppositionen mot ett kärnkraftsbygge vid Kothamangalam tills vidare lyckats avstyra planerna. I kampanjen ingick bland andra miljögrupper som vunnit erfarenhet och styrka i den legendariska striden som räddade regnskogarna i Silent Valley.

Också i Kaiga har en imponerande motkampanj vuxit fram — till stor del som en reaktion på hotet mot skogarna.

GÖRAN EKLÖF OCH MAUD JOHANSSON

Indiens sista djungel skövlas

sedan gick vi in på området och drog upp 100 eukalyptusplantor. I hålen planterade vi träslag som ger frukt och bränsle istället.

— Aktionen var symbolisk, för november är fel tid att plantera träd. Men vänta tills monsunen kommer, då ska vi upprepa samma sak i verkligt stor skala...

Gemensam organisation

På den uppsummerande konferensen efter marschen fanns det en stark vilja att samordna det fortsatta arbetet för att rädda miljön, naturresurserna och människorna i Västra Ghats. En gemensam organisation — "Save the Western Ghats Movement" — sjöattes.

— Men rörelsen har inte utvecklats som vi hoppades, berättar marschens samordnare **Kumar Kalanand Mani** då han under ett par junidagar besöker oss i Stockholm.

— Det fanns efter den oerhört positiva publicitet som vi fick under marschen alltför många som ville profitera på rörelsen och skaffa sig själva en plattform med hjälp av rörelsens goda namn. Så det har inte gått att enas kring något direkt gemensamt arbete, vi har dock ett kontaktnät som fungerar rätt väl.

Mohan Kumar och Usha var redan på avslutningskonferensen tveksamma till alltför stora samordningsambitioner:

— Under marschen har vi fått kontakt med hundratusentals människor, och många av dem måste vi kunna dra in i ett lokalt arbete. Samtidigt måste vi studera de djupare orsakerna till problemen, utveckla vår egen vetenskap och teknologi för en utveckling som är bättre anpassad till våra behov och förhållanden.

— När vi vunnit mer erfarenhet och större enighet om vart vi är på väg kan det vara dags att skapa en stark gemensam organisation.

Göran Eklöf
Maud Johansson

+++

I kampanjen mot Kaigareaktorerna är det en annan professor Sharma som står i första ledet. Professor L T Sharma, historiker och tidigare även informationschef åt delstatsministern, numera aktiv i Föreningen för miljömedvetenhet. Vi träffar honom i Goa. Han visar sig vara den namnlöse mannen i nattmörkret utanför Karwar.

— Vi försöker se till så att debatten inte handlar om skogen, utan om riskerna med kärnkraften, säger L T Sharma.

— Strömmen kommer inte att användas här i området, utan den kommer att ledas ned till de stora industrierna kring Bangalore, nästan 50 mil härifrån. Man måste fråga sig varför de ska bygga kärnkraftverken i Kaiga istället för Bangalore? Om kärnkraften vore riskfri kunde de ju bygga reaktorerna nära miljonstaden för att demonstrera att de litat på tekniken.

— Men det gör de inte. Att de bygger här uppe där det är glesbefolkat visar att reaktorerna är farliga.

Kampanjen mot Kaiga startade 1985 och har sedan dess samlat alla viktiga miljögrupper i Karnataka — en delstat där miljökampan tagit sig många nya, kreativa och effektiva former.

— Vi har rest runt hela distriktet och hållit föredrag, visat diabilder och förklarat. Kampanjen har nått varenda by, och jag vågar intyga att folk faktiskt är medvetna om kärnkraftens risker nu, säger L T Sharma.

— Det visar sig när regeringen ordnar något möte för att försvara kärnkraftsprogrammet. Då kommer tusentals bybor och ställer politiker och tekniker till svars.

Och de nöjer sig inte med bortförklaringar eller tystnad från de ansvarigas sida:

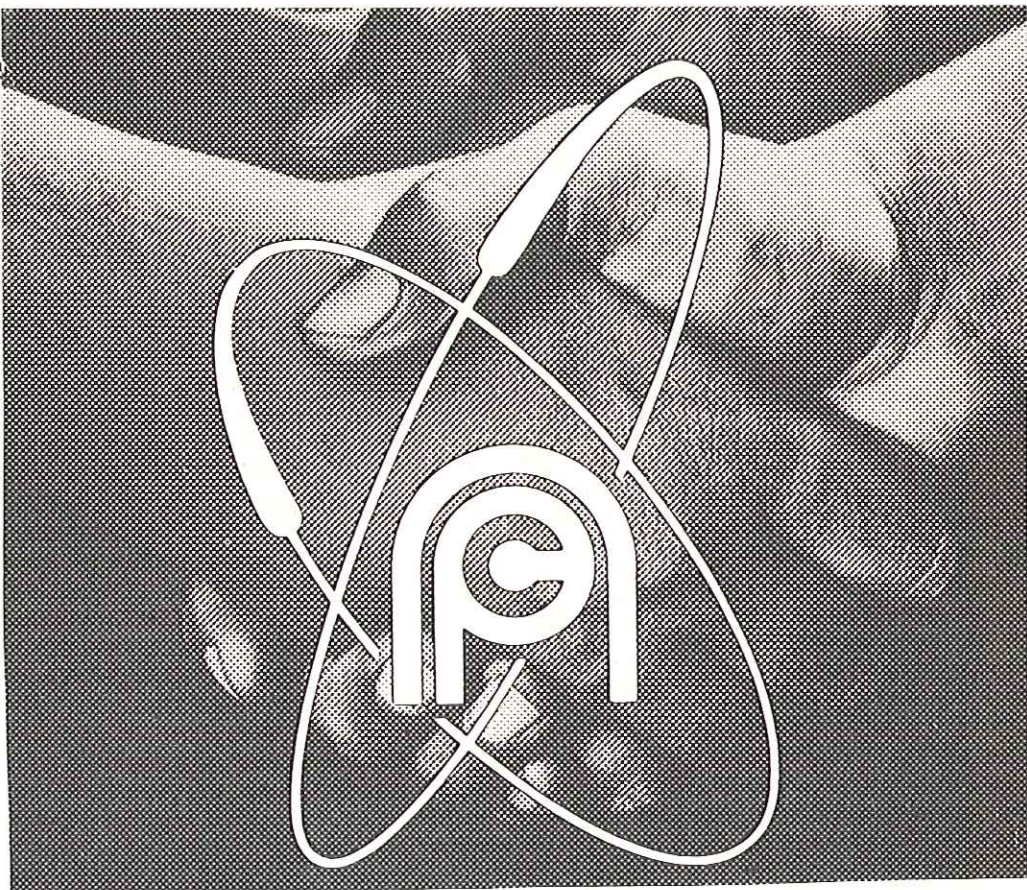
— I oktober 1986 omringades delstatens chefsminister av knappt tusen personer som vägrade släppa honom därifrån förrän han hade utlovat en landsomfattande organiserad debatt om kärnkraftsprogrammet. Det gjorde han... Sen sov han på saken, och än har vi inte sett till någon debatt.

— Så för en månad sedan hände samma sak igen — han omringades och tvingades lova att inga byggen ska starta förrän debatten är avslutad.

— Under tiden har vi mobiliserat lokalt. Nu deltar också många byråd i kampanjen — även sådana som domineras av representanter för delstatsministerns eget parti. Att de bryter mot partiloyaliteten förklarar de med att "det här är en fråga om liv och död för oss".

Från möten ute i byarna hörs samma budskap. Claude Alvarez citerar en bybo efter ett av företagets informationsmöten:

— Dom kom hit och visade oss en massa skisser och sa "Så här tänker vi tillverka elektricitet". Vi fattade ingenting. Allt vi vet är att det är farligt för oss och våra efterkommande, och då är vi beredda att slåss. □

Indien storsatsar på kärnkraften

Kortare produktionstider, mera slarv, färre tester av material och rutiner, högre prestationskrav...

När det indiska kärnkraftsprogrammet nu har introducerats på obligationsmarknaden blir följden drastiskt höjda olycksrisker.

— Nu när vi lånar pengar från allmänheten har vi inte råd med några förseningar, säger en tjänsteman på Nuclear Power Corporation.

"NPC lovar att skapa en ljusare framtid för nationen. Och för dig... Våra obligationer kommer att stå sig år efter år."

Den 7 januari i år var dagen då det indiska kärnkraftsprogrammet blev en angelägenhet för kapitalplacere och spekulanter. I stora annonser i veckotidningar och affärspress erbjöds allmänheten att köpa obligationer i det nybildade bolaget Nuclear Power Corporation (NPC). I en första omgång bjöds obligationer till ett värde av 50 miljoner kronor ut, mot nio procents skattefri eller 13 procents beskattningsbar ränta.

Men det är bara början. Under de närmaste 13 åren planerar NPC att investera hela 50 miljarder kronor i nya kärnkraftverk. 40 procent av den summan måste bolaget dra in genom nya obligationsemissioner.

Under sina första 18 år har indisk kärnkraft levtt ett bekymmerslöst liv under ett flöde av halvmilitära anslag. Staten har hela tiden

skjutit till pengar, oavsett om en reaktor försenats med tio år och produktionskostnaden fyrdubblats.

Under de närmaste 12 åren ska det indiska kärnkraftsprogrammet i det närmaste tio-dubblas. Atomenergikommissionen beslutade 1984 att Indien ska ha minst 10 000 megawatt installerad effekt senast år 2000, och ingenting tyder ännu på att ledningen tänkt revidera den planen.

Även i fortsättningen kommer den största delen av finansieringen från staten. Kraftbolagen kommer att få "låna" tungt vatten till de nya reaktorerna, vilket betyder att staten faktiskt bjuder på halva investeringen. Dessutom kommer ca en tredjedel av återstoden att finansieras med statliga lån och bidrag.

Men sammanlagt 20 miljoner måste lånas upp på obligationsmarknaden. Med fasta räntesatser och utdelningsdatum. Vilket för första gången ställer avkastningskrav på industrin.

Även utan ekonomisk press har de indiska reaktorerna lämnat en hel del att önska vad gäller säkerhet och miljökrav. Anläggningen i Tarapur räknas som världens mest radiaktsmittade kärnkraftverk — efter Harrisburg och Tjernobyl... (se vidare Lars Andreasson artikel i SYDASIEN 1/87).

När den indiska kärnfysikens fader Homi Bhabha i början av 60-talet drömde om att landet idag skulle ha 20 000 MW kärnkraft var det — just drömmar. Utfallet blev 1 200 MW. ▽

Men dagens drömmare har försett sina drömmar med ett finansieringsprogram och en utbyggnadsplan för 10 000 MW. Arbetet pågår.

Snabb takt

Problemet är att tiden inte räcker till för testning, kontroll, intrimning och noggrannhet. Tidigare har industrin räknat med att det behövs minst 8 1/2 år för att projektera, bygga och starta en reaktor. Hittills har alla byggen tagit längre tid än så.

Nu planerar man att ta reaktorer i bruk 1996, för vilka man ännu inte ens utsett platsen att bygga dem på. Det rör sig i de fallen om kopior av reaktorer som redan är i bruk.

Vad värre är — mellan 1996 och år 2000 planerar man också att ta i drift en hel serie av tolv nya, större reaktorer. Av dessa reaktorer existerar ännu inte ens en prototyp! Ändå har man lagt ut beställning på delar redan, för att hinna få den seriefärdig i tid. Fel och brister kommer inte att kunna upptäckas förrän flera av reaktorerna redan är i drift och andra

så gott som färdiga.

Det är i det perspektivet som de nya kärnkraftsobligationerna blir direkt livsfarliga.

— Om en reaktor inte byggs färdigt och tas i drift i tid så förlorar vi pengar, säger en NPC—tjänsteman till Illustrated Weekly of India.

— Inte bara för att vi inte kan sälja någon ström, utan för att ränteskulderna ackumuleras på de pengar vi lånat på öppna marknaden. Det var annorlunda förut för då kom pengarna från regeringen.

Spåren förskräcker

Det andra "prestationskravet" på de nya reaktorerna gäller kapacitetsutnyttjandet, det vill säga hur stor del av tiden som reaktorerna producerar ström. Och på det området förskräcker spåren. Reaktor 1 i Kota Rajasthan stängdes exempelvis av 251 gånger under de tio första åren — i genomsnitt en gång varannan vecka!

De indiska reaktorerna har hittills producerat 46 procent av vad de varit byggda för, vilket stämmer rätt väl överens med världsgenomsnittet på 52 procent.

Ändå räknar nu NPC med ett kapacitetsutnyttjande på 65 till 75 procent. Minst 62 procent är vad som krävs för att pengarna till ränteutbetalningarna ska rulla in.

— Förut, om vi räknade med 65 procent och bara lyckades uppnå 35, så kunde vi täcka våra kostnader och ändå göra en viss vinst, säger tjänstemannen på NPC.

— Men nu har vi helt enkelt inte råd att inte nå upp till den utnyttjandegrad som el-taxorna bygger på!

I klartext betyder det att pressen ökar på att chansa och låta reaktorn fortsätta gå när den egentligen borde stängas av av säkerhetsskäl.

Ivan Fera på Illustrated Weekly tror inte att Indien kommer att nå fram till 10 000 MW — målet före år 2000. 3 500 MW verkar realistiskt, skriver han. Hans omdöme är entydigt:

— Planen är inte bara orealistisk — den är farlig! □

Mer om indisk miljö

SYDASIEN har tidigare utförligt presenterat olika aspekter på indisk miljörörelse i nr 1/87. Numret kan beställas för 20 kronor som betalas till vårt postgiro 79 54 96-9.

RES TILL ASIEN

Det är viktigt att resa — för att uppleva, lära sig och få kontakt med människor i en annan kultur! Genom att resa med allmänna kommunikationer och bo på enkla hotell lär man känna landet, långt bortom turistens meningslösa fasader. Vad är en natt på Sheraton jämfört med en natt i en indisk by? Självklart är ledarna infödda. En annan förutsättning för en givande resa är kunskaper. Därför förbereds resorna med studiecirklar och seminarier. Priser från 8 900 till 17 900 kr. Samtliga resor är på 35 dagar.

Indonesien Java, Bali och Borneo. På Java kan du bo i en by, bestiga aktiva vulkaner och se den gamla kulturen. På Borneo resa på floderna och vandring i mindre grupper mellan byar i regnskogen. Vår, sommar och höst.

Himachal Pradesh delstat i norra Indien uppe i Himalaya. Vandringar, enligt egna önskemål i små grupper med lokala tolkar. Vi besöker även Simla Agra, Jaipur och Delhi. Juni-juli.

Tropisk regnskog orörda delar av världens äldsta naturtyp. Vi bor i byar hos ursprungsbefolkningen och bivack i skogen. Väst-Malaysia och Sarawak. Juni.

Nepal tåg genom Indien. Vi stannar på några platser. Vandringar i små grupper med tolk i Himalaya. Chitwan National Park. Vår och höst.

Natur i Sydasiens Nationalparker och kulturella centra i Indien, Nepal och Bangladesh. December och februari.

Rajasthan Fantastiska städer i den indiska Tharöknen, byar och viltreservat. En kortare vandring i små grupper med tolk. Oktober och december.

Kina fyra resor med tonvikt på landsbygd och småstäder. Norra Kina i juni och juli. Södra Kina i september och oktober.

Stora Grisen en resa för dig och dina barn. Spännande upplevelser på ön Babi Besar (stora grisen) på Malaysias östkust och nationalparken Taman Negara. Juli.

LÄS och RES

Tel 08/717 54 40
Box 208 133 02 SALTSJÖBADEN
— BESTÄLL PROGRAMMET —

Bakgrund

Hittills har Indiens ambitiösa kärnkraftsprogram varit en helt statlig angelägenhet, med nära band till militärens forskning och rymdprogram, och omgivet av stort hemlighetsmakeri (det är förbjudet för privatpersoner i Indien att äga en geigermätare!). Kostnaderna kan bara uppskattas, "den stulna elden beskyddades inte bara från supermakterna utan också från parlamentets revisorer" skriver journalisten Ivan Fera.

Programmet har också varit en till största delen nationell angelägenhet — delvis genom medvetet val, delvis genom tvång. De två första reaktorerna — lättvattenreaktorer av kokartyp — togs i drift redan 1969, två år före den första svenska reaktorn. De byggdes i Tarapur i Maharashtra av General Electric med ekonomiskt stöd av USAID. Anrikat bränsle till Tarapur måste fortfarande importeras.

Men Indien bestämde sig snart att satsa på tungvattenreaktorer för att kunna utnyttja sina egna urantillgångar utan att behöva anrika uranet. Med kanadensisk hjälp, och efter den kanadensiska CANDU—modellen, byggdes de följande reaktorerna. Samarbetet med Kanada blev dock kortvarigt — efter den indiska kärnavapensprängningen i Pokhran 1974 stoppade Kanada all tillförsel av kärnteknologi till Indien.

Idag har Indien sex reaktorer i drift, med en sammanlagd effekt av 1 240 megawatt (MW).¹ Sex 235 MW reaktorer är under byggnad, och ytterligare sex planeras. Därutöver räknar NPC med att planera, bygga och ta i drift tolv helt nya 500 MW reaktorer före år 2000!

Möjligen är det den bristande realismen i den målsättningen som ligger bakom att Indien i maj tecknade kontrakt på två sovjetiska 1 000 MW reaktorer, som troligen ska byggas i Koodangulam i Tamil Nadu (India Today spekulerar dock i om det inte är ett köp för att förbättra de indo—sovjetiska relationerna...).

Utöver själva kraftverken innehåller det indiska kärnkraftsprogrammet också:

Urangruvor och lagningsanläggningar i Jaduguda, Bihar. Nya planeras i Nawapahar och Turandhi i samma stat.

Zirkonium—utvinning för bränslestavar i Alwage, Kerala.

Bränslefabrik i Hyderabad.

Tungvattenframställning på sex platser, en sjunde tas snart i drift.

Upparbetning (utvinning av plutonium) pågår i Tarapur och ska startas vid Kalpakkam utanför Madras. En anläggning finns också i Trombay.

Slutförvaring byggs en anläggning för i Kolar i Karnataka, där det också finns en forskningsstation. Ett område som kan bli aktuellt är Bundelkhand i Uttar Pradesh och Madhya Pradesh.

Forskningsstationer i Indore, Trombay och Kalpakkam, Vid den senare finns försöksreaktorer för både plutonium— och thoriumbaserad brider, som är tänkta att bli den indiska kärnkraftens andra och tredje generationer. Sammanlagt över 10 000 personer jobbar vid dessa anläggningar. □

Göran Eklöf
Maud Johansson

Not 1:

De indiska reaktorerna är små. Ett av de nyaste svenska verken (Oskarshamn 3 och Forsmark 3) producerar lika mycket el som fem indiska reaktorer.

Vad gör Höganäs i Indien?

V isste du, att Kanthal-Höganäs AB är världens största producent av metallpulver, tillsammans med Hoega-naes Ltd i USA?

Metallpulver används i bilar, som pigmentbärare i kopiatorer, i bromsbelägg och i kemiska processer.

Till hösten startar Höganäs India Ltd en produktion av metallpulver i Ahmednagar, ca 30 mil in i landet från Bombay.

I Indien har små inhemska tillverkare producerat metallpulver på elektrolytisk väg, men kvaliteten har varit för dålig för att duga till s k presspulver. Den protektionistiska politiken med importtullar på ibland 100 %, har gjort det mycket dyrt att importera duglig vara. Sedan 4-5 år har dock Mahindra Sintered Products Ltd med hjälp av ett eget atomiseringsverk lyckats framställa en tillfredsställande produkt. Atomisering är en metod, där vatten eller gas sprutas med högt tryck mot en stråle av smält järn och finfördelar det till pulver.

Enligt Höganäsmetoden reduceras istället järnslig med koks och blir till s k järnsvamp, som sedan krossas och mals till råpulver. Råpulvret glödgas och genom legering med t ex nickel eller koppar får då metallpulvret olika egenskaper. I Höganäs har man gjort järn- och stålpulver sedan 30-talet.

Kanthal-Höganäs AB ville starta ett pulververk i Indien, baserat på råpulver från Sverige. Men det gick inte riktigt för sig. Istället får man bygga ett pulververk med produktion, som dels bygger på atomiserat, dels på svenskt råpulver. Höganäs anses tillföra ny teknologi. För ett år sedan slöts avtalet om bildandet av det majoritetsägda dotterbolaget, Höganäs India Ltd. I avtalet ingår att Höganäs India kommer att överta Mahindra Sintered Products Ltd.

Anläggningen byggs i Ahmednagar, efter indiska myndigheters anvisningar, då det är förbjudet att etablera ny industri i större städer pga miljöproblem med äldre industri, bilar och tätbefolkning.

Höganäs AB blev Kanthal-Höganäs AB 1986. Kanthal är en industri som sysslar med värmeteknik som finns i t ex alla hushållsapparater.

Du trodde väl inte att man bara gjorde krukor i Höganäs?

Lena Guthe

—Indisk krönika—

Godafall

Ajit Roy

Calcutta 21 juli 1988

Det politiska livet i Indien har kommit in i ett stadium av förvirring sedan det styrande Kongresspartiets sårbarhet bevisats genom utgången av de senaste fyllnadsvalet i mitten av juni. Regeringspartiet förlorade fem av de sju platser till Lok Sabha (parlamentets underhus) som stod på spel samt sex av de 11 platser till olika delstatsparlament som samtidigt avgjordes.

Omsvängning

Fyllnadsvalet hölls i åtta delstater i norra Indien. Av Lok Sabha-platserna hölls tidigare alla sju av Congress(I), men valresultatet svängde totalt den här gången — i ett fall med hela 45 procent. Två av partiets kandidater förlorade så grundligt, med marginaler på 110 000 respektive 140 000 röster att de to m gick miste om depositionsavgifterna. Än mer försmädligt för Kongresspartiets rykte är att den kandidat som förlorade med 110 000 rösters marginal var son till Lal Bahadur Shastri, premiärminister i Indien på 60-talet; Till råga på allt skedde förlusten i Nehru-dynastins egen hemstad Allahabad!

Segraren i Allahabad blev i stället V P Singh, den förre finans- och försvarsmministern i Rajiv Gandhis kabinet, som lämnade regeringen och vände sig emot Congress(I) i protest mot affärerna med Bofors och västtyska ubåtstillverkaren HDW. Singh har ställt sig i spetsen för kampanjen emot Kongresspartiets korruption. Att V P Singh ställde upp just i valet i Allahabad berodde för övrigt på att parlamentsplatsen blivit vakant sedan indisk films superstjärna nr 1 Amitabh Bachchan, som också råkar tillhöra den intimaste kretsen runt Rajiv Gandhi, av sagt sig platsen. Detta sedan Amitabhs namn dykt upp som en av centralfigurerna inblandade i Bofors-skandalen.

Till ingen nytta

Congress (I) hade satsat allt på att behålla mandatet i Allahabad. Hela delstatskabinetten i Uttar Pradesh och hela centralregeringen i Delhi undantaget premiärministern själv, slog läger i Allahabad och

deltog aktivt i valkampanjen. Pengar flöt som vatten. En ny filmstjärna på uppgång, som blivit nästan en gud för de hinduiska massorna genom sin roll som Rama i en pågående populär TV-filmatisering av Ramayana, uppträdde iklädd sin mytologiska dräkt på Kongresspartiets valtribuner och propagerade för partiets kandidat i valet. När allt annat tycktes verkningslöst anlidade partiet slutligen ett garde av råbarkade muskelknutar för att skrämja och terrorisera väljarna. Men inte ens detta visade sig vara tillräckligt!

Samtidigt som valresultatet kungjordes i Allahabad drabbades det styrande partiet av ännu ett svidande nederlag. Den prestigefyllda sydindiska dagstidningen The Hindu publicerade en serie dokument som bevisade att Bofors betalat ut provisioner till bolag med anknytning till indiska medborgare, och inte alls s k avvecklingskostnader som hävdats av såväl Bofors som den indiska regeringen.

Hur allvarlig situationen upplevs av Kongresspartiet gavs uttryck på Rajiv Gandhis karakteristiska vis, nämligen genom att för 25:e gången på tre och ett halvt år företa en regeringsombildning, åtföljt av några lika sedvanliga förändringar ute i delstaterna och inom partiets ledning.

Enad opposition?

Oppositionen, djärvare och mer entusiastisk än på länge, förkunnar nu självsäkert att Rajiv Gandhi ska drivas bort från makten i parlamentsvalet som måste äga rum innan utgången av 1989. Sju oppositionspartier möttes nyligen i New Delhi och nådde fram till en preliminär överenskommelse om att bilda en gemensam front i valet.

Utanför denna grupp står dels vänstern och dels de religiöst anknutna partierna. Intresset knyts nu till vilken position som vänstern kommer att inta, och då i synnerhet kommunistpartierna CPI(M) och CPI. Mer konkret handlar det om huruvida dessa partier kan tänka sig någon form av direkt eller indirekt samarbete med det hinduiska högerpartiet Bharatiya Janata Party (BJP) eller inte. Den frågan måste snart avgöras.

Fast ännu viktigare är kanske frågan om Rajiv Gandhi inför hotet om valförlust ändå kommer att gå med på att valet genomförs i normal ordning!

Översättning: Lars Eklund

Zia död

Val i Pakistan?

I maj avpoletterades Pakistans premiärminister Junejo sedan han blivit alltför oberoende av president Zia. Resultatet blev Zias andra kupp på 11 år. Därefter utlyste Zia nyval till parlamentet i november!

Karl-Reinhold Hällquist presenterar situationen inför valet.

Fredagen den 18 december 1987 gifte en av provinsen Sinds gamla feodalfamiljer bort sin dotter. Traditionen accepterar fortfarande godsägarens patriarkat. Brudens far hade både bidragit till förändringar i riktning mot ett modernt samhälle och utsatts för dess konsekvenser för de tidigare privilegierade — han avrättades 1979 och hans namn var Zulfikar Ali Bhutto.

Gäster kom från när och fjärran enligt feodalfamiljernas tradition men också enligt nutida seder — det kan vara en politisk handling att acceptera en bröllopsinvitation! Eller att låta bli att utfärda en: Zia-ul Haq, landets president, var inte bjuden och gick därför också miste om banderollerna som mötte bröllopsgästerna på flygplatsen i Karachi: "Pakistans folk gratulerar landets dotter". Zulfikar Ali Bhuttos änka Nusrat har fortsatt mannens verk inom PPP, *Pakistan People's Party*, landets främsta oppositionsparti. Hon har under flera år behövt intensiv medicinsk behandling utomlands och under tiden har dottern Benazir PPP:s mest spektakulära ledare.

Zias andra kupp

Den 29 maj i år avpoletterade president Zia premiärminister Mohammad Khan Junejo, regeringen och nationalförsamlingen. Dagen därpå upplöstes provinsernas regeringar och parlament. Han utlovade, helt enligt grundlagens bestämmelser, val inom 90 dagar. Valdagen är utsatt till den 16 november, 11 månader efter bröllopet och Benazir beräknas då vara i 8:e månaden!

När president Zia-ul Haq i maj avskedade regeringar och parlament var det hans andra kupp, denna gång inom ramen för grundlagen och därför ibland kallad "Zias konstitutionella kupp". Den första Zia-kuppen (1977), då Z.A. Bhutto avsattes efter en valseger, var däremot en renodlad inkonstitutionell militärkupp — och ingalunda den första i landets korta historia. Zia är den tredje militärdiktatorn sedan Pakistan blev en självständig stat 1947 och Brittiska Indien delades. Liksom föregångarna laborerar Zia med demokratiseringsfernissa. Ayub Khan införde en toppstyrd "basic democracy" med indirekta val. Yahya Khan härbärgerade bl a Z.A. Bhutto i sin regering innan han utlyste

allmänna demokratiska val som ledde till att Östpakistan efter ett inbördeskrig blev det självständiga Bangladesh och Bhutto kom till makten i (Väst)Pakistan.

Framgångsrik

General Zia var till en början framgångsrik: han förklarade vara folkvald president i en folkomröstning som huvudsakligen gällde islam, undantagstillståndet hävdades, en civil premiärminister — godsägaren Junejo, som inte kommer från den dominerande provinsen Punjab utan från Sind, som också är Bhuttofamiljens hemprovins — tillsattes och omgavs med alltför civila ministrar (1985). President Zia behöll kontrollen över utrikes- och försvarsministerierna och kvarstannade dessutom som generalstabschef. Även 1977 hade Zia utlovat val inom 90 dagar, och efter nittio månader anordnades dessa val, 1985, dock utan att politiska partier fick delta i valet.

Genom att peka på den civila regeringen, parlamentet och på sig själv som folkvald president fick han sin regim accepterad även av västvärlden. Lokala val hölls 30 november 1987 och blev ett fiasko för PPP. Resursflödet från USA till gerillan i Afghanistan fortsatte med Pakistan som mellanhand, lukrativt för vissa kretsar i transitlandet. Han stärkte sin ställning inom landet genom att införa islamska lagar, som ska vägleda all rättsskipning och regeringspolitik i landet. Högsta domstolen fick rätt att olagligförklara lagar som den ansåg strida mot islamsk rättsuppfattning. Progressiva kvinnoorganisationers, oppositionspartiets och övre medelklassens protester negligerades.

Alltför självständig

Den i början medgörlige premiärministern Junejo ingav efterhand alltmera respekt och han fick en maktbas i sitt parti Pakistan Muslim League, PML. Junejo började agera som om han verkligen var en premiärminister. Gång på gång trampade han in i presidenten Zias exklusiva revir. T ex blandade sig Junejoregeringen i militära utnämningsärenden och gjorde en underrättelsechef i militära utnämningsärenden — närmast efter Zia i militärhierarkin — ansvarig för en förödande ammunitionsexplosion i huvudstadens utkant. Junejo tog åt sig äran av de förbättrade relationerna till Sovjet och överenskommelsen av 14 april mellan Pakistan och Afghanistan om icke-inblandning — Zia ogillade båda. Junejo å andra sidan motsatte sig att Zias förordnande som generalstabschef skulle förlängas och avsåg dessutom att skära ner de höga militärkostnaderna, över 30 % av budgeten. Världsbanken, Internationella valutafon-

den, USA och andra biståndsgivare hade krävt ekonomiska åtgärder och påpekat såväl de oproportionella militärutgifterna som förhållandet att endast 0,5 % av befolkningen betalar inkomstskatt.

För president Zia spelade premiärminister Junejo en viktig roll som potentiell syndabock om något skulle slå fel. Han beskyllde sin avskedade premiärminister bl a för korruptionen i landet — som han inte själv under åtta års undantagstillstånd fått bukt med — och för alltför långsam islamisering av landet. Genom sin kupp, som påpassligt gjordes då Junejo var på statsbesök i Fjärran Östern, vann Zia ytterligare stöd från armén och de islamiska fundamentalisterna.

Alla tecken på att president Zia planerat att successivt skapa en "islamsk demokrati" tillsammans med militären, de religiösa ledarna och en eftergiven civil regering. Han kan ha kalkylerat med att genom en folkomröstning införa en stark presidentmakt åt sig själv. Att överlämna makt till sin civila regering ingick inte i hans planer.

Vad som hotade president Zias maktposition och nu efter hans död det militära etablissemanget är främst situationen i Afghanistan, den indiska upprustningen och de förestående valen till central- och provinssparlament. Det ryska tillbakadragandet framställde han som en seger för sig själv, och för islam, som slagit tillbaka en supermakt. En av hans trogna ministrar föreslog t o m att han skulle befordra sig från general till fältmarskalk för sina insatser i kriget i Afghanistan! Fred i Afghanistan kan emellertid medföra att USA:s stöd även till Pakistan (4 miljarder dollar under de kommande sex åren) minskar. Detsamma gäller ett alltför uppenbart viftande med kärnvapen i avsikt att sätta sig i respekt gentemot Indien, som upprustas — bl a med Boforskanoner — och anklagar Pakistan för stöd åt sikhseparatisterna i (indiska) Punjab. Alla utom militären ser fördelarna med en avspänningspolitik gentemot grannländerna, återbördandet av tre miljoner afghanska flyktingar och lägre militärkostnader. Kommer de nya makthavarna att följa samma provokativa utrikespolitik som Zia gjorde tills han omkom den 17 augusti i en flygkrasch?

Trots grundlagens föreskrift om val inom tre månader efter en parlamentsupplösning gjorde Zia intervallet till 170 dagar. Valen skulle ha hållits senast den 29 augusti men har utsatts till den 16 november. President Zia förde fram ett helt batteri av förvändningar: vallängder och valkretsar som skall revideras, väljare på pilgrimsfärd till Mecca, monsunregnen i juli och den religiösa helgmånaden Muharram i augusti-september — då sunni- och shiamuslimerna ofta råkar i konflikt. Benazir Bhuttos havandeskap nämnde han dock inte, inte heller att han skulle behövt tid att organisera politiskt stöd för sig själv. Att t o m det största religiöst inriktade partiet *Jamaat-e-Islami* undandrog

Sibi lever på minnet av fornstora dagar

honom sitt stöd och att delar av Pakistan Muslim League, PML, förblivit Junejo trogna försvagade Zias ställning partipolitiskt.

För att ytterligare försvaga oppositionen, såväl PPP som niopartialiansen MRD, *Movement for the Restoration of Democracy*, tillkännagav president Zia att partierna inte får nominera kandidater. I valet 1985 var partierna förbjudna, och Zias argument var att väljarna röstar klokare vid personval än i partival. Partipolitik fann han oislamisk och lögnaktig, eftersom partier ofta inte kan infria sina vallöften. Han förteg att det partilösa 1985-valet, bojkottat av MRD, präglats av korruption, sektarism och etniska konflikter. Zia försökte mildra kritiken inför det kommande valet genom att påpeka att partierna inte skall förbjudas — de skall få stödja och driva kampanjer för vilka individuella kandidater de vill. Kandidaterna skall endast få representera sig själva. MRD har ändå beslutat att dra presidentens beslut inför domstol såsom grundlagsstridigt. Enligt de grundläggande rättigheterna i Pakistan är bildande av sammanslutningar för politiska syften tillåtna.

Katastrofbudget

Sedd med västerländska ögon borde Pakistans i sommar presenterade budget för 88/89 vara en katastrof för en makthavare som går till val. Den av Världsbanken efterlysta breddningen av skaran som betalar inkomstskatt lyser med sin frånvaro. En tidigare diskuterad skatt på jordbruksinkomster finns inte med. I stället minskar man budgetunderskottet med ökande indirekta skatter och högre tullar på import. Elektricitetsmonopolet hävs och vatten- och kraftutvecklingsmyndigheten, liksom det statliga telefonbolaget och olje- och gasbolaget, höjer sina taxor och uppmanas att finansiera sin verksamhet genom obligationslån eller andra lånemöjligheter från den privata sektorn. Man har tillsatt en statlig kommission med uppgift att sänka de statliga investeringarna och i stället delvis privatisera den offentliga sektorn i bolagsform. Detta gäller också de tidigare förstärkta bankerna. 87/88 hade ett budgeterat underskott på 7,64 miljarder rupier som blev 14,31 miljarder vid årets slut. Hur skall man klara 88/89 års underskott på 17,21 miljarder rupier, när man lutar till resultatet av höjda taxor i stället för breddat skatteunderlag och dessutom annonserar sociala hjälp- och pensionsprogram för underprivilegerade?

Vad betyder en nertrappning av kriget i Afghanistan för valutgången om det amerikanska stödet reduceras? Posten utländskt bistånd är nära 17 % av budgeten.

Vem förklarar för väljarna att strategin med privatisering av tillgången på vattenkraft och kommunikationer gör den fattige fattigare och den rike rikare? □

Karl Reinhold Hællquist

När månen står högt över Sibi och männen sjunger om gångna tiders storhet då hörs vinden viska fram namnen på de stora baluchiska krigarna. Deras framgångar i striden, klangen av deras vapen och behagfullheten i deras ballader kan höras. För det var här som Mir Chakar Khan Rind i början av 1500-talet förenade det baluchiska folket till en nation.

Från Sibi ledde han de baluchiska stamkrigarna in i Punjab där han dog och ligger begravnen. Han efterlämnade ett rikt arv av berättelser och litteratur. Och långt innan Mir Chakars tid fanns här vid Mehergarh en civilisation 2 500 år f kr, flera tusen år äldre än Mohenjodaro, som franska arkeologer funnit. Fynd som ställer gällande arkeologiska teorier på huvudet.

I själva Sibi består Mir Chakars lämningar av dess övergivna lertorg. Århundraden senare kom andra inkräktare, engelsmännen. För dem utgjorde Sibi nyckeln till Baluchistan och där bortom Afghanistan. Den enda järnvägsförbindelsen och den enda huvudvägen in i Baluchistan passerar genom Sibi. Placerat som det är vid porten till Bolanpasset, liksom Khyberpasset en av de viktigaste passagerna till Sydasiens, fick Sibi stor strategisk betydelse i det imperialistiska maktspelet.

Maktkampen pågår än idag. Men nu har dess brännpunkt flyttats till kusterna kring Makran, närmare Persiska Vikens farvatten.

Fastän Sibi sommertid är en av jordens hetaste platser är det också bland de ljuvligaste under dess korta vinter. Britterna, som alltid förtjusta i tillvarons behagligheter, flyttade ner hit från Quetta på vintrarna. Här levde de ett liv i komfort. Guvernörens residens sträckte sig över 25 acres. Dess vegetation av eucalyptus, neem och dadelpalmer, tät som en tropisk djungel skänkte skugga och svalka över de ståtliga valven. En imponerande audienssal uppfördes där de baluchistanska stamhövdingarna fick deklarerat sin trohet till den brittiska kronan.

När Pakistan bildats 1947 var det i samma sal som hövdingarna uttryckte sitt stöd för den nya nationen inför landets förste ledare Quaid-I-Azam Mohammed Ali Jinnah. Men med åren har Sibi mist sin betydelse och förfallit till att bli en stillsam distriktsstad.

Sibidistriktet vars administrativa säte är staden Sibi delades för några år sedan i två distrikt. Då fanns här en befolkning på ca en miljon, på en yta som utgjorde en fjärdedel av provinsen Baluchistan, som i sin tur utgör nästan hälften av Pakistans yta på 800 000 kvkm.

Sibi är mötesplats för tre skilda etniska

kulturer — baluchisk, pashtunsk och sindhisk. Lägg därtill närvaron av nybyggare från Punjab och Indien som en följd av de stora folkflyttningarna i samband med Indiens delning 1947 och senare.

Stillheten i Sibi bryts under en vecka om året på våren i februari, under festivalen Sibi Mela. Det är det viktigaste sociala och kulturella evenemanget i Baluchistan, med häst- och kreatursuppvisningar, jordbruksutställningar, poesiuppläsning och folksång under hela veckan. Fiendskap får vika under dessa dagar så Sibi genomsyras av festyra. Myndigheterna reparerar och målar sina kontor, och barn tränar in skådespel och deltar i gymnastikuppvisningar.

Känt folk och gäster från hela Pakistan strömmar till Sibi. Premiärministern eller presidenten närvarar vid avslutningsceremonin efter att först ha hållit tal till delegater från hela Baluchistan. Med denna klimax är Sibis årliga storhetstid över. Distriktsguvernören följer därefter traditionen från kolonialtiden och förbereder flyttningen upp till de svala bergen och Ziarat där han tillbringar hela den heta sommaren tillsammans med sin stab. Sibi återgår till sin roll av sömning distriktshuvudort i väntan på nästa års Mela. Men bakom dess slumrande fasad vilar minnena av stadens forna storhet. □

Akbar Ahmed

Distriktsguvernör i Sibi sedan januari 1986.

Artikeln tidigare publicerad i *Far Eastern Economic Review*. Översättning: Lars Eklund

Mer om Baluchistan

I SYDASIEN 1/81 presenterade vi utförligt den pakistanska provinsen Baluchistan i en artikel skriven av Lahori. Numret går att beställa för 10 kronor, per postgiro 79 54 96-9.

Varför så få indiska böcker på svenska?

Indien är världens sjunde största bokproducerande land och ger ut nästan 20 000 böcker per år, varav en dryg tredjedel är skönlitteratur. Men i Sverige tycks indisk prosa i huvudsak bestå av Tagore, Narayan och Rushdie. 30 volymer fördelade på 15 författare är det magra resultatet av svensk förläggarmöda när det gäller utgivning av indisk 1900-talsprosa, skriver Håkan Danielsson i denna unika genomgång av indisk samtidslitteratur och han framhåller den västtyska satsningen på indisk litteratur som en förebild.

Det har under några år pågått en utgivning i tyska förbundsrepubliken som i ett slag har presenterat nästan lika många indiska författare för den tyskspråkiga läsekretsen, som den svenska förlagsvärlden försett sina läsare med under 75 år.

Satsningen, som har fått namnet Neue

Indische Bibliothek, omfattar direktöversättningar från indisk engelska, men också från hindi, marathi, bengali, kannada och rajasthani.

Utgivningen sammanfaller i tiden med att indisk litteratur och förlagsverksamhet har fått sin — utanför Indien — hittills bredaste

presentation då bokmässan i Frankfurt 1986 gjorde Indien och dess litteratur till ledtema. Närmare 1 100 indiska förläggare, institutioner och organisationer exponerade 6 500 böcker och tidskrifter, 500 europeiska och amerikanska förlagshus presenterade 1 080 volymer om och från Indien. Ett trettital

PRAKTISK VÄGVISARE TILL INDISK SAMTIDSLITTERATUR

Trettio volymer fördelade på ett femtontal författare; det är resultatet av svensk förläggarmöda vad avser utgivning av indisk 1900-talsprosa. Nedanstående orientering syftar till att, det magra svenska utbudet till trots, visa den intresserade läsaren vägar till samtida indisk skönlitteratur.

Av **Rabindranath Tagore** har — som det stora undantaget — åtskilligt kommit ut på svenska¹. Enbart *Gitanjali* — den diktsamling, som var den omedelbara orsaken till hans Nobelpris 1913 — kom i åtta svenska utgåvor fram till 1920. Så sent som 1964 gav Norstedts förlag ut två till svenska tidigare

inte översatta berättelser: *För fyra röster* och *Rahmanis son*.

Den Tagoreintresserade brukar därför inte ha några problem att via antikvariat hitta fram till både en och flera volymer av hans mycket stora, drygt sextioåriga, litteraturproduktion.

I det hittills enda seriösa försöket att spegla den moderna indiska romanen på svenska gav Folket i Bilds förlag 1953 ut sex titlar i sitt 'Världsbibliotek'.

Denna indiska serie, till vilken Artur Lundkvist svarade för urvalet och författarintroduktionerna, bestod av **Mulk Raj**

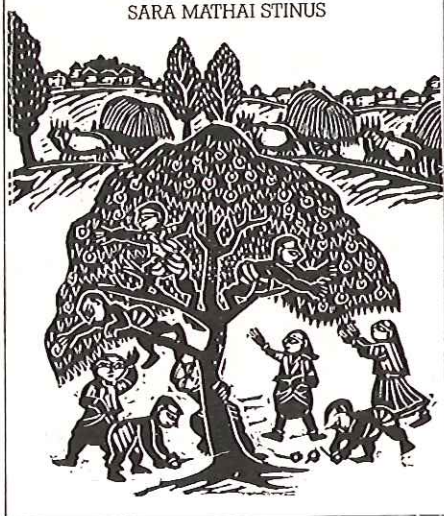
Anands Kuli, **Manik Banerjees** *Roddare på Padma*, **Bhabani Bhattacharyas** *Hunger och längtan*, **Humayn Kabirs** *Människor och floder*, **R K Narayans** *Läraren och hans hustru* samt **Raja Raos** *Kanthapura* — indisk by.

Serien är idag mycket svår att få tag i, men enskilda exemplar dyker då och då upp i antikvariatshyllorna.

Detsamma kan sägas om de tre titlar av den numera Londonbosatta, snart 65-åriga författarpseudonymen **Kamala Markandaya** (Kamala Taylor), som för trettio år sedan gavs ut på J A Lundblads förlag i Uppsala. Böckerna heter *Ris och regn* (1965), *Vrede på djupet* (1957) och *Sarojini, min älskade* (1960). För den som är villig till en mindre språklig ansträngning har Markandaya översatts med ytterligare två titlar — till norska respektive danska. *En handfull ris* (A handful of rice) heter den 1967 på norska utgivna och *Dæmningen dræbte dem* (The

UNDER BARNDOMMENS HIMMEL

SARA MATHAI STINUS

Författarinnan Sara Mathai Stinus, sedan 30 år bosatt i Danmark har tillsammans med sin man, poeten och översättaren Erik Stinus, introducerat indisk litteratur i Danmark

HAKAN DANIELSSON

indiska författare, representerande elva indiska språk, deltog, en biografisk introduktion till 174 indiska författarskap trycktes upp liksom två indiska lyrikantologier på tyska. Osv, osv.

Varför görs inte modern indisk skönlitteratur på liknande sätt — naturligtvis

mindre anspråksfullt — tillgänglig på svenska? I Sverige (se vidstående översikt) tycks t ex indisk 1900-talsprosa i huvudsak bestå av texter skrivna av Tagore, ett antal övre medelklasskvinnor med starka band till Europa¹ samt sydindiern Narayan och Salman Rushdie. Försök som gjorts att över-

siktligt beskriva indisk samtidslitteratur har inte heller rubbat det intrycket; artikel-författarna har som utgångspunkt valt den språkligt mest lättillgängliga, indo-engelska litteraturen².

Men som bl a indologen William Smith³ har påpekat så har den litteraturen "en helt

coffer dams) den som 1971 kom på danska.

Två andra engelskskrivande författarinnor som på senare tid funnit nåd hos svenska förläggare är Anita Desai och Ruth Praver Jhabvala. Den senares *Hetta* gavs ut på Alba 1980 medan Desais *Det brinner på berget*, *Dagens klara ljus* och *Hedersuppdraget* — alla på Trevi — kom 1980 respektive 1983 och 1985. 1980 gavs också den tredje Narayanöversättningen ut i och med att *Skyllmålararen* publicerades hos Rabén och Sjögren. Norstedts hade då redan låtit översätta och ge ut *Guiden*.

1984 kom så på det lilla förlaget Fripress — 49 år efter den första engelska utgåvan — den roman som mer än någon annan av de indo-engelska² författarnas böcker fått representera litteraturen om det i kast- och klassmotsättningar snärjda Indien: *Mulk Raj Anands Kastlös* från 1935.

Men den verkliga 30-talsklassikern i indisk

prosa, *Godan* av den 'Indiens Gorky' — Premchand³ — som ännu femtio år efter sin död publiceras i ständigt nya utgåvor i Sydasiens; den förblir översatt.

Till svenska, vill säga. På danska finns den sedan 1961, då förlaget Borgen lät ge ut den. På Borgen kom samma år också ett av de främsta litterära eftermälen till The Partition — Indiens delning i Indiska Unionen och Pakistan: Khuswant Singhs *Sidste tog till Pakistan*.

Att de två sistnämnda titlarna trots allt publicerats i Skandinavien får sannolikt tillskrivas den danske poeten och översättaren Erik Stinus. Tillsammans med hustrun, den Keralafödda Sarah Stinus, har han betytt mycket för kunskapen om indisk och annan utomeuropeisk litteratur i Danmark. Sarah Mathai, som själv författar, blev också härom året (1985) utgiven på Hjulets förlag i Köpenhamn. Boken, med titeln *Under barn-*

domens himmel, hämtar motiv från hennes hemtrakter på den indiska västkusten.

På romanfronten återstår så två män på den internationella bestsellermarknaden: Salman Rushdie, vars *Midnattsbarn* och *Skam* förlades hos Bonniers åren 1983 och 1984. Medan den ännu inte lika framgångsrike bengalen Amitav Ghose fick se sin skröna *Förnuftets krets* dyka upp i Legendas utgivning 1986. Vilket ger följande dystra facit av sjuttiofem års svensk utgivning av indisk romankonst: Knappa trettio titlar⁴, varav hälften förlagda för tjugofem år sedan eller mer och i praktiken oåtkomliga för en normalt energisk bokköpare/låntagare.

Till detta kommer två novellantologier. Den ena *Bambutricket och andra indiska noveller*, är en översättning av ett tyskt urval utgivet på Natur och Kultur 1966.

Den andra — *Moderna indiska berättare* — ingår i den serie (se särskild annons) som

BHABANI BHATTACHARYA

Teckning av Claes Bäckström

annan karaktär än den som skrivs på de regionala språken". Förutom att utgöra en mycket liten del av den samlade skönlitteraturen så är den inte representativ vare sig i den publik den söker eller i sitt ämnesval.

Vad hindrar då utgivning av text ett representativt urval indisk prosa på svenska? Brist på texter? Brist på kunskap?

Låt oss undersöka.

Indien är världens sjunde största bokproducerande land och vad gäller engelskspråkig litteratur distanserat av bara USA och Storbritannien. Under det gångna kvartssekllet har antalet utgivna boktitlar per år pendlat mellan 15 000 och 20 000. Därav en dryg tredjedel skönlitteratur, vilken främst skrivs på regionalspråk.

Av litteraturen som helhet är cirka 40 % skriven på engelska — en över åren stabil

under femton år publicerades under redaktörsskap av Carl Elof och Ragnhild Svenning. Boken, som kom på Tidens förlag 1964, utgör, tillsammans med den ovan nämnda FIB-serien, en av de få verkliga inkörsporrarna till den indiska prosans värld på svenska. Bägge antologierna är svårfunna på antikvariat, men finns att tillgå på större bibliotek.

På norska kom 1968 en antologi betitlad *Indiske noveller* på förlaget Samlaget, medan DMS-förlag i Hellerup, Danmark året därpå bidrog med ett urval nutidsnoveller, hämtade från den sydindiska tamillitteraturen. Antologins namn är *Plov og stjerner* (Plough and stars).

Nämnas måste slutligen Verlag Wolf Mersch i västtyska Freiburg, som 1983 påbörjade utgivningen av sitt *Neue Indische Bibliothek*. 'Biblioteket' är en utanför den engelskspråkiga världen unik förlagssats-

siffra — medan hindi, bengali, marathi, kannada och malayalam dominerar bland regionalspråken med en andel på 5 — 15 % vardera.

Bokproduktionen är alltså omfattande; mellan 5 000 och 7 000 skönlitterära alster trycks varje år. Men hur många som också återfinns i engelsk översättning förtäljer inte statistiken. En sannolikt liten del, men hur liten?

En genomgång av de större indiska förlagens kataloger berättar att det finns ett relativt stort antal översatta titlar. Bredden i urvalet överstiger vida vad som återspeglas i europeisk/nordamerikansk utgivning. Flera stora förlagshus har under 1970-talet också startat egna översättningsserier. Det gäller inte minst Indienbaserade brittiska förlag (Longman, Heinemann, Oxford University Press, Penguin, etc) som tycks se en blivande marknad i den indiska skönlitteraturen. Deras medverkan har också medfört en höjning av kvalitén på översättningarna, vilka tidigare fått utstå mycken kritik. En äldre serie, som i det avseendet framstår som ett föredöme är den indiska delen av Unescoinitiativet *Collection of representative works*. I serien, som startade 1948, har ett femtontal prosaister (bl a Bankimchandra Chatterjee, Tarashankar Bannerjee och Hindiförfattaren Yashpal) blivit översatta. I första hand till engelska, men som i fallet med malayalamförfattaren Thakazhi Sivasankara Pillai och hans fiskarroman Chemmen till sju olika europeiska språk.

Tillgängliga

Två serier novellantologier har på motsvarande sätt rönt uppmärksamhet. Den ena — *Contemporary Indian Short Stories* — redigeras sedan starten 1959 av Sahitya Akademi⁴. Den presenterar ett urval översättningar från, inte bara de indiska huvudspråken (se särskild artikel), utan från ytterligare sju språk⁵, vilka av akademien

ning, i vilken närmare trettitalet indiska författare kommer ut på den tyska bokmarknaden.

Vidare utblick över och kontakt med indisk samtidslitteratur får naturligtvis den som kan och vill läsa på engelska. Vid sidan av direkta indiska förlagskontakter (se nedan) ger London tillträde till såväl på engelska skriven som till engelska (från indiska regionalspråk) översatt litteratur.

Nedanstående bokhandlare/distributörer erbjuder ett gott urval:

Books from India (UK) Ltd
45, Museum street
London WC1A 1LR

Publications India
112, Whitfield Street
London W1

SOMA Books
38, Kennington Lane
London SE11 4LS

bedömts vara av stor litterär betydelse. I den andra samarbetar förlagshuset Vikas Publishers med ett 1977 upprättat författarsällskap i en fortlöpande utgivning av noveller från respektive språkområde (*Tamil short stories, Gujarati short stories, Assamese short stories* osv).

Litterära texter görs därigenom tillgängliga i växande utsträckning. Det samma gäller författarbiografiskt och litteraturhistoriskt material:

* I *Who's who of Indian Writers* förtecknade Sahitya Akademi 1961 över 5 000 författare med kortare biografiska/bibliografiska uppgifter

R. K. NARAYAN

Teckning av Claes Bäckström

Sangam Books Ltd
57, London Fruit Exchange
Brushfield Street
London E1 6EP

Den indiska förlagsverksamheten är omfattande, enbart vid 1986 års bokmässan i Frankfurt (som hade Indien och indisk lit-

Böcker till Sverige

För en summa av 10 US-dollar/år får du varje månad ett häfte med all nyutkommen facklitteratur på engelska i form av ett News Letter från en etablerad bokexportör i Delhi.

Adress: *Indian Books Centre, Exporter of Indian Books, 40/5 Shakti Nagar, Delhi-110 007, Indien*. Dina beställningar skickas som flygpaket eller per båt efter vad du själv önskar.

MANIK BANNERJEE

Teckning av Claes Bäckström

- * I monografiserien *The Makers of Indian Literature* får sådana vägröjare för den moderna litteraturen som assamesiskans Laxminath Bezboroa och teluguns Veeslingam Panthulu tillsammans med övriga litterära förgrundsgestalter en presentation
- * Förlaget Heinemann har på motsvarande sätt publicerat indo-engelska författarbiografier i sin serie *Indian Writers*

teratur som huvudtema) var ett åttiotal indiska förlagshus representerade. Här noteras ett representativt fåtal, vilka i sin utgivning har indisk samtidslitteratur i engelsk översättning:

Jaico Books
121, Mahatma Gandhi Road
Bombay 400023

Vision Books Pvt Ltd
Madrasa Road, Kashmere Gate
Delhi 110006

Vikas Publishing House
576, Masjid Road, Jangpura
New Delhi 110014

Arnold Heinemann Publishers
AB/9 Safdarjung Enclave
New Delhi 110029

- * Regionalspråkiga litteraturhistorior i engelsk översättning har sedan 1960-talets början publicerats i en strid ström; ofta genom akademins försorg, ibland på privat initiativ
- * I och med det 1986 färdigställda andra bandet av *Contemporary Indian Literature* finns nu, för första gången på engelska, en indisk översikt — 1 600 sidor lång — över landets moderna skönlitteratur.

Litteraturhistoriskt, författarbiografiskt och textmässigt tycks det vara sört för en bredare presentation i Sverige än hittills. Vad som ändå gjort en tysk utgivning mer sannolik än en motsvarande svensk — fränsett den större marknaden — är den tyska indologins unika ställning.

När Neue Indische Bibliothek 1983 presen-

HUMAYUN KABIR

Teckning av Claes Bäckström

- Hind Pocket Books Pvt Ltd
G.T. Road, Shahdara
Delhi 110032
- Writers Workshop
162/92 Lake Gardens
Calcutta 700045
- Håkan Danielsson**
1. Ett tjugotal Tagorevolymerna kom ut i svensk översättning mellan 1913 och 1922. Endast en mindre del av Tagores litterära produktion utgörs av romaner och noveller, vilket också återspeglas i det svenska urvalet som domineras av dramer, lyrik och brev- sång- och essäsamlingar. För den som vill skaffa sig en överblick över Tagore i svensk och engelsk översättning rekommenderas ett bibliografiskt specialarbete vid Bibliotekshögskolan i Borås (29/1981) av Karin Johannesson i vilket man också får sig en minibiografi över Tagore till livs.

RAJA RAO

Teckning av Claes Bäckström

terades i förbundsrepubliken så trycktes samtidigt i Indien — i engelsk utgåva — Moritz Wintermitz *Geschichte der indischen Literatur* (ursprungligen publicerad i tre band i Leipzig åren 1908-22). Vilket understryker den roll tyskar länge spelat; inte minst för indisk litteraturhistoria. Från år 1808 års⁶ Friedrich von Schlegel över 1850-talets Albrecht Weber och Max Müller eller sekelskiftets Hermann Oldenberg träder de tyska indologerna fram i en rad som till våra dagar räknar fler än 125 namn.

Däribland den nu 60-årige Lothar Lutz. Nyckelfigur i den aktuella litteraturutgivningen liksom vid Frankfurtbokmässans Indiensatsning. Verksam vid *Südasiens-Institut i Heidelberg*, där han byggt upp indologiska institutionens avdelning för moderna språk och litteraturer. En avdelning, vars undervisning i bengali, hindi, kannada, marathi, ▷

2. Litteratur skriven på engelska av indiska författare; inte att förväxla med anglo-indisk litteratur, dvs engelsk litteratur om Indien (Forster, Kipling, Paul Scott etc) eller indisk litteratur i engelsk översättning.
3. Eller Dhanpat Rai Srivastava, som var hans riktiga namn. Född i byn Lamahi, nära Benares, 1880. En urdu/hindiförfattare som — tillsammans med Bankimchandra Chatterjee och Tagore — sannolikt är den till övriga indiska språk flitigast översatta. Hos oss känd för romanen *Godan*, som kom ut 1936 — det år då Prechand också presiderade över Progressiva Författarförbundets kongress i Lucknow. Han dog senare samma år. I Indien är han ffa känd som novellist — han skrev närmare 300 noveller.
4. En mycket kort presentation av innehållet i flertalet här nämnda titlar får du i *Skönlitteratur för den U-landsintresserade* — ett faktablad från SIDA i april 1986.

Håkan Danielsson är lokföreläsare

MULK RAJ ANAND

Teckning av Claes Bäckström

tamil och urdu har varit en viktig förutsättning för de litterära direktöversättningarna⁷.

I ett av mycket få svenska försök under senare år att spegla den indiska litteratursituationen sammanställde Folke Isaksson och Gunnar Rydström 1969 ett antal texter av indiska författare och kulturpersonligheter för ett nummer av BLM. Gunnar Rydström lämnade i en avslutande artikel uppgiften att ge rättvisa åt indisk samtidslitteratur åt framtiden. Artikeln fick rubriken "Om man nu får den vansinniga idén..."

Den skrevs för tjugo år sedan.

Indisk litteraturpolitik/förlagsverksamhet och tysk indologi har sedan dess lagt grunden till en mer allsidig introduktion av indisk litteratur — också i Sverige. För personer med läslust, intellektuell nyfikenhet, skolkunskaper i engelska och tyska samt ett gott

sittfläsk väntar spännande uppgifter. *Idén* ter sig inte längre lika vansinnig...

PS.

Vid utskriften av ovanstående artikel når meddelande om Premendra Mitras död fram.

Som författare verkade Mitra på bengali — världens sjätte största språk. Hans litterära verksamhet kom att sträcka sig över sju decennier. När han som ung revolutionär slungade ut

...Jag är smedernas, kopparslagarnas, snickarnas och daglönarnas skald, jag är de ringas skald...

angav han grunden för den litterära förnyelse, vars företrädare i 1920-talets Bengalen fylkades kring tidsskrifter som Kallol, Kalli-kalam och Pragati.

Nu är han död. Liksom två månader tidigare Samaresh Basu; en av det samtida Bengalens mest lästa och diskuterade författare.

Av Basus mer än femtio romaner och tvåhundra noveller finns dryga tre sidor i svensk översättning⁸. Premendra Mitras sextiofemåriga litterära gärning återspeglas i en, via engelskan återgiven novell *Där floden möter haven*⁹...DS.

Håkan Danielsson

NOTER

1. Anita Desais tyska mor. Kamala Markandaya, sedan många år tillbaka bosatt med sin engelske make i London. Ruth Praver Jhabvala, född i Köln av tysk mor och polsk far. Under sina 24 första levnadsår bosatt i Köln resp. London, varefter hon med sin nyblivne make flyttade till Delhi.
2. Med ett undantag ges också den indo-engelska litteraturen en slentrianmässig behandling.

Undantaget utgörs av USA-födde Claude Stephensons essä i BLM 5/73: *Det indoengelska språkets och litteraturens uppkomst*.

3. William Smith, indologiska institutionen vid Sthlms universitet, har i *Allt om böckers första nummer 1983* berättat några aktuella författarskap inom fyra indiska litteraturer "tamil — den äldsta, bengali — vanligen ansedd som den bästa, hindi — den viktigaste och engelska — den litteratur som förstas är bäst känd utanför Indien". I hans undervisning ingår bland annat *De nyindiska språkens litteraturer* som enstaka kurs.
4. Den indiska litterära akademien, invigd den 12 mars 1954. Med Nehru som akademins förste president underströks dess roll som verktyg för en allindisk kulturell enhet. Utöver den här redovisade utgivningen redigerar Sahitya Akademi en litterär kvartalstidskrift — *Indian Literature*, prisbelönad och publicerar författarskap från de olika indiska språken, medverkar till utgivning av ordböcker etc.
5. Utöver engelska också maithili, dogri, manipuri, rajasthani, konkani och nepali.
6. 1808 är publiceringsåret för Schlegels *Über die Sprache und Weisheit der Indier*. Som 1900-talets litteraturhistoriska standardverk betraktas *Die Literaturen Indiens* av Helmuth von Glasenapp från 1929. Senaste utgåvan kom 1961.
7. Att via direktöversättning introducera regionala språkiga författarskap på svenska förekommer nästan inte alls. Ett undantag från Uppsala Universitet från 1985 utgör en C-uppsats av Ella-Karin Tinnerholm i vilken hon presenterar den tamilske författarpseudonymen *Puttumaippittan* via översättning av tre av hans noveller.
8. Berättelsen *Aadaab*, återgiven i nr 2, 1988 av den i Göteborg publicerade bengaliska kvartalstidskriften *Uttarapath*.
9. Ingår i antologin *Bambutricket och andra indiska noveller*, som gavs ut på Natur och Kultur 1966.

Erbjudande till SYDASIENS läsare!

En idag helt bortglömd bokserie — **Internationella Bokklubben** — presenterade under 1950-talets senare hälft och 1960-talet ett stort antal asiatiska författarskap.

I utmärkt översättning, försedd med väl genomarbetade litteraturhistoriska inledningar och författarbiografiska notiser introducerades samtida litteratur som varit okänd för såväl svensk som västeuropeisk läsekrets. Serien kom att omfatta ett tiotal volymer. För urval, översättning och introduktion svarade framlidne (1904-84) Carl Elof Svenning och hans hustru Ragnhild.

Än idag — ett kvartssekel efter sin tillkomst — saknar Internationella Bokklubbens utgivning motstycke. Men de osålda upplagorna har i årtal legat bortglömda i en källare på Lidingö utanför Stockholm.

Det är därför mycket glädjande när Sydasiens nu kan erbjuda sina läsare exem-

plar ur denna bokskatt. Något som gjorts möjligt efter kontakter med The Svenning Foundation; den stiftelse som satts att

förvalta Carl Elof Svennings litterära kvarlåtenskap.

Erbjudandet omfattar tre volymer:

Moderna indiska berättare, med noveller av tjugo indier representerande flertalet indiska huvudspråk. Hft., 255 s., 1964. 90:—

Moderna österländska berättare, en antologi som utöver turkiska, armeniska och iranska novellistor också ger prov på den till europeiska språk sällan översatta moderna pakistanska prosan. Hft., 183 s., 1958. 75:—

Iqbal, skalden som skapade Pakistan, som i en tunnare volym presenterar lyriken och tecknar levnaden hos den man som för subkontinentens muslimer under tidigt 1900-tal kom att förkroppsliga både en Tagore och en Gandhi. Hft., 1956. 40:—

Paketerbjudande, alla tre volymerna: 150:—

Beställning görs per brev eller telefon till SYDASIEN (se sid 2) eller genom att sätta in pengarna på SYDASIENS postgiro 79 54 96-9.

MODERNA INDISKA BERÄTTARE

INTERNATIONELLA BOKKLUBBEN / TIDEN

800 SPRÅK!

Till den vid alla presentationer av indisk litteratur obligatoriska språkkartan kan följande data fogas:

Antalet dialekter på den indiska subkontinenten låter sig svårligen bestämmas; bara antalet hindidialekter talade av fler än 10 000 personer beräknas till cirka fyrtiofem. Där emot är språken räknade till ungefär 800, varav 225 betraktas som större. Femtiofyra av dem utgör vardera modersmål för mer än 100 000 indier.

På ett drygt sjuttioal av språken publiceras tidningar, medan femtiåtta av dem används som undervisningsspråk på ett eller flera skolstadier.

Tre språkfrågor har — olösta — stått i förgrunden alltsedan 1947: Frågan om ett allindiskt förvaltnings-, undervisnings- och kommunikationsspråk, samt engelskans respektive de indiska huvudspråkens fortsatta ställning.

Som *huvudspråk* (major languages) utpekades i det fria Indiens första konstitution fjorton¹ språk; sammantagna modersmål för knappa 90 % av befolkningen. De fjorton är, i storleksordning (siffrorna är ungefärliga):

Hindi	295 milj.
Telugu	64
Bengali	64
Marathi	60
Tamil	54
Urdu	41
Gujarati	37
Kannada	31
Malayalam	31
Oriya	28
Punjabi	20
Assamese	13
Kashmiri	3,5
Sanskrit ²	

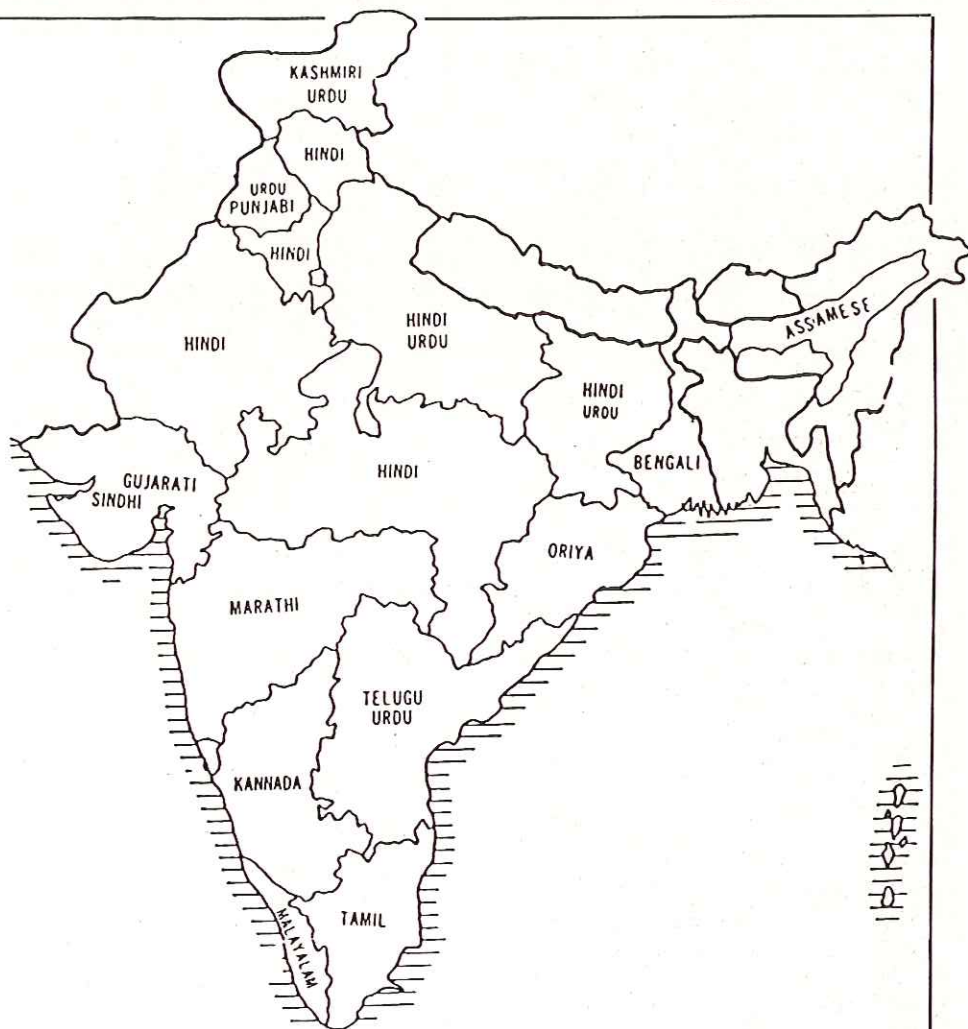
Hindi särskiljdes som det språk, som skulle komma att spela engelskans roll³ och tidpunkten då hindi skulle ersätta engelskan sattes ursprungligen till 1964.

Idag — nästan 25 år senare — är visserligen hindis ställning som *nationellt förvaltnings-språk* (official language) formellt stadfast; det har dock inte ersatt engelskan, som trots sin degradering till *biträdande förvaltnings-språk* (associate official language) snarast ökar i betydelse.

Samtidigt stärks *regionalspråkens*⁴ roll och medan centralregeringen understryker det önskvärda i att de första fem årens skolundervisning sker på respektive modersmål så ligger flera delstater i startgroparna för att kunna erbjuda regionalspråkig universitetsutbildning. Regionalspråkens allt starkare ställning grundlades på 1950-talet.

1 oktober 1953 såg den nya delstaten Andhra Pradesh⁵ dagens ljus — geografiskt avgränsad med hänsyn till teluguspråkets utbredning. Delstatsgränsdragningar 1956 och senare har också skett bl a utifrån liknande tankar om språklig enhet.

Trots detta bedöms än idag omkring 100 miljoner indier utgöra språkliga minoriteter i sina respektive hemstater. Inte bara urbana småtdegler som Bombay tvingas därför till

skolundervisning på flera språk (8 st). Samma antal gäller t ex för staten Karnataka. Och även om städer som Delhi håller täten vad avser antalet språk på vilka man trycker tidningar (14) så krävs det också i en stat som Uttar Pradesh utgivning på elva språk.

För att fullständiga och ytterligare komplicera en bild som egentligen ingen språkkarta rättvisande kan återge, bara ytterligare några fakta:

* De indiska språken tillhör fyra olika språkfamiljer — indo-ariska, dravidiska, tibeto-burmanska och austro-asiatiska. De två förstnämnda omfattar 98 % av språken. De tio nordindiska huvudspråken (sanskrit och dess nio ätteläggar assamesiska, bengali, gujarati, hindi, kashmiri, marathi, oriya, punjabi och urdu) tillhör den indo-ariska familjen, medan de sydindiska (tamil, telugu, kannada och malayalam) är dravidiska språk.

* Då centralregeringen vid oavhängigheten utpekade hindi som den framtida nationens språkliga bindmedel så framhävdes också *devanagari* som det alfabet vilket skulle komma att användas. Devanagari är emellertid bara ett av ett tiotal större alfabet (och ett antal mindre), som används i Indien. Flertalet har ett gemensamt ursprungsalfabet — brahmi — men urdu, kashmiri och sindhi skrivs alla på modifierade persisk-arabiska alfabet.

Noter:

1. Sindhi, som utgör modersmål för 2-3 miljoner människor, införlivades senare som ett femtonde huvudspråk.
2. Som under 3000 år bärare av ett för stora delar av Indien gemensamt religiöst och kulturellt arv, har sanskrit inlemmats bland huvudspråken. Som modersmål utgör emellertid sanskrit en obefintlig språklig spillra; 1971 års folkräkning anger 2 272 personer med sanskrit som första språk.
3. Kontur åt problemet ger naturligtvis bilden av några av den indiska frigörelsens förgrundsfigurer, sedda utan detta gemensamma språk: Gandhi, vars modersmål var gujarati, tillsammans med Nehru (urdu) och Sri Aurobindo (bengali).
4. Flertalet huvudspråk är också regionalspråk; dvs de dominerar ett geografiskt avgränsat område. Undantag är sanskrit (se not 2) och urdu, som förekommer på så vitt skilda platser som Kashmir respektive Hyderabad.
5. Även i Andhra Pradesh är emellertid den språkliga situationen mycket komplex. Vid sidan av telugu existerar ett stort antal språk; sex av dem (hindi, kannada, marathi, oriya, tamil och urdu) talas av vardera mer än 100 000 människor; i fallet urdu rör det sig om en språklig minoritet på mer än tre miljoner.

Håkan Danielsson

Skolböckernas u-landsbild: Fattigdom och HELIGA KOR

U-länderna borde ha gått under, om det som stod om dem i 60- och 70-talets skolböcker hade varit riktigt!

Det hävdar Torvald Olsson, Höör, nybliven doktor på en avhandling som granskar hur läromedlen behandlar u-länderna i allmänhet och Indien i synnerhet. Fattigdom och elände har överdrivits, och bilden av indisk kultur och indiskt samhälle har varit ensidig.

Torvald Olsson har i sin 500 sidor tjocka avhandling undersökt högstadiets läromedel 1960-1985. Under den perioden tillkommer två läroplaner, 1969 och 1980, med vissa skillnader i vilka krav man ställer på objektiviteten. Enligt Lgr 1969 ska framställningen vara sann, relevant, balanserad och neutral. Lgr 1980 betonar att den inte får vara tendentiös, inte får undanhålla eleverna kontroversiella ståndpunkter samt att vaghet och mångtydighet måste elimineras.

— Man har mjukat upp sanningskravet 1980. Det anses inte längre så allvarligt om enstaka, mindre viktiga fakta råkar bli felaktiga, t ex årtalet när en regent är född.

Det är acceptabelt så länge inte sådana felaktigheter skapar en systematisk felvisning, säger Torvald Olsson.

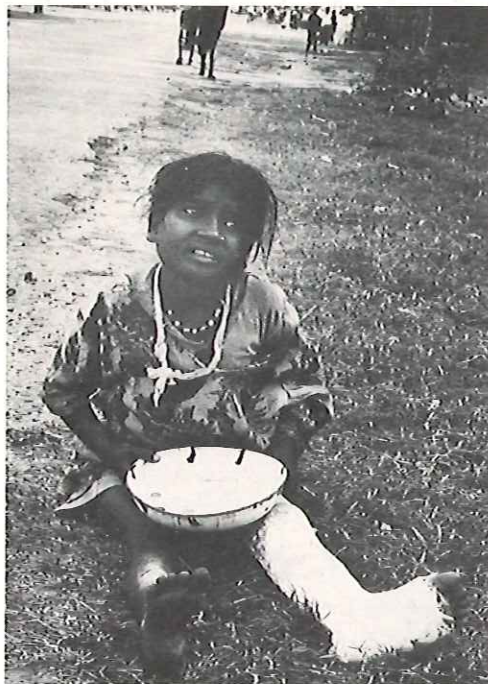
När det gäller u-länderna reagerar Torvald Olsson mot underförstådda levnadsstandardjämförelser i 60- och 70-talets läroböcker. I en lärobok återges t ex en tidningsartikel utan någon kritisk kommentar. Den bär rubriken "Världens fattigaste tjänar 265 kr per år" och inleds på följande sätt:

"Så här stod det till i världen 1973: 61 procent av världens befolkning levde i länder där genomsnittsinkomsten under året var mindre än 2 200 kr (500 dollar). Motsvarande siffra för Sverige var det året 26 000 kr och för USA 27 300 kr. I Sverige tjänade vi tio gånger så

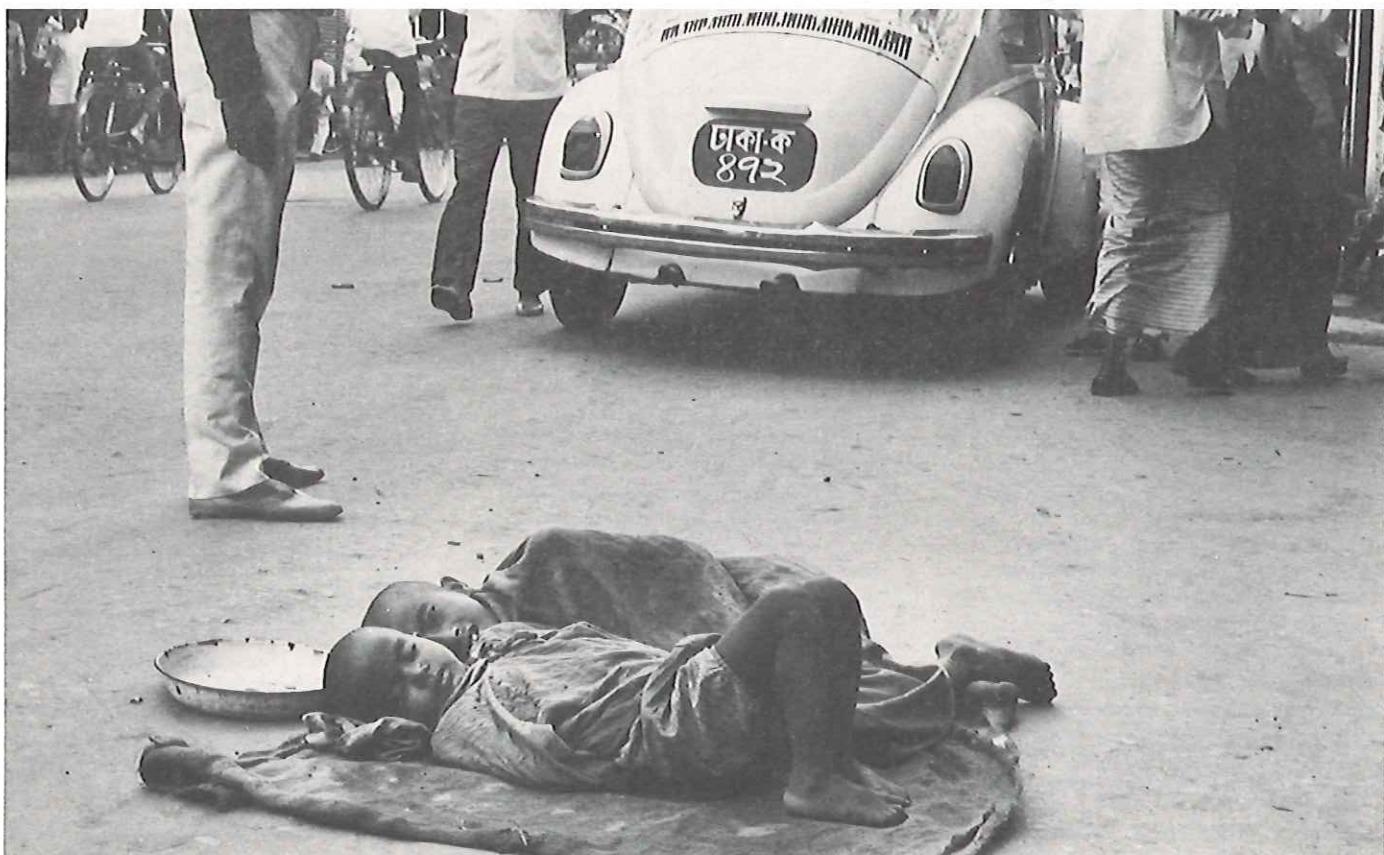
mycket som majoriteten av världens befolkning och hundra gånger så mycket som världens fattigaste..."

Den underförstådda effekten av påståendet blir att människorna i världens fattigaste länder lever ett hundra gånger fattigare liv än vi gör, något som man inte kan hävda utan att undersöka vad den fattige u-landsbon egentligen kan köpa för sina 265 kronor.

Kombinerat med andra missvisande eller felaktiga påståenden främst om överbefolkning och livsmedelsproduktion framstår u-ländernas situation som ännu mera hopplös. Torvald Olsson exemplifierar: Överbefolkningen beskrivs ofta i förhållande till

GÖRAN FRANKEL

GÖRAN FRANKEL

livsmedelsproduktionen. Det påstås då att befolkningen växer snabbare än livsmedelsproduktionen, vilket inte stämmer med FN-organet FAO:s statistik. Enligt denna har det funnits ett överskott på livsmedel i världen sedan 1960. Och sedan dess har överskottet per capita ökat.

— Men, tillägger Torvald Olsson, läromedlen har blivit objektivare under de senaste åren vad gäller fattigdomen och den ekonomiska utvecklingen. Om man tar Indien som exempel är det nu i stället framställningen av religion, kultur och samhälle som är bristfällig. Kultur och religion var något som knappast alls behandlades i 60-talets läromedel.

De heliga korna börjar intressera läromedelsförfattarna. De är synnerligen onyttiga vid sidan av präktiga svenska mjölkkor. En kraftigt ökad köttkonsumtion skulle förbättra indiernas hälsotillstånd.

Vilket är grovt missvisande, säger Torvald Olsson. Om man ger boskapen inhemskt producerat foder kommer en kraftigt ökad köttproduktion i stället att förvärra livsmedelssituationen! Då måste arealer som i dag används för spannmål användas till att producera foder.

Korna används både som renhållningsarbetare och för att producera dragdjur till jordbruket. Han-boskap är i majoritet i förhållande till hon-boskap ute i byarna. Trots sin religiösa vördnad för kor drar sig tydligen inte den indiske bonden för att slakta dem när så är påkallat.

Religionens roll

Som Torvald Olsson ser det överdrivs ofta religionens roll i det indiska samhället. Återfödelse tanken och karma-läran (dvs att gärningarna i detta liv bestämmer situationen i nästa liv) präglar inte indiskt var-

Torvald Olsson

dagstänkande. Med dem kan man inte förklara vad det är som bromsar utvecklingen i Indien.

I många skolböcker framstår det indiska kastväsendet som i stort sett oföränderligt. Men det faktum att kastväsendet inte har försvunnit betyder inte att det ser likadant ut som för hundra år sedan.

I avhandlingen kritiserar läromedelsförfattarna för att ha drivit förenklingen av det komplicerade kastväsendet för långt. Det finns ca 3 000 kaster i Indien, och de lokala variationerna är stora. I en sydindisk by kan det finnas ett dussintal kaster medan den bengaliska byn i nordöstra Indien befolkas av i snitt tre kaster. I Nordindien är kast-

gränserna inte så strikta som i Sydindien.

Eleverna får också intrycket att kast och klass är samma sak. Den högkastige måste vara en rik jordägare, den lågkastige en fattig daglönare.

— Så är det inte, säger Torvald Olsson. Det finns t ex välbärgade brahminer och mycket fattiga brahminer. Det är mycket få brahminer som utövar det traditionella prästycket. Desto vanligare är det att finna brahminerna bland småbrukare, småhandlare, kvalificerade industriarbetare och manschetttyrken med låg status.

Skapar fördomar

— I dagens läromedel är det kulturen som framstår som den viktigaste orsaken till fattigdomen och eländet, menar Torvald Olsson. Det är en farlig ensidighet som får människorna i u-landet att framstå som dumma. Eleven frågar sig om han skulle handla på samma sätt som indierna om han befann sig i dennes situation och kommer fram till att så korkad skulle han nog inte vara.

— På det sättet hjälper skolböckerna ofrivilligt till att skapa fördomar mot invandrare.

Det är vi själva som är idealbilden. Utveckling är att bli som vi. Indien och andra länder är utsatta för en ny form av imperialism. Man undergräver och tar ifrån dessa människor deras kultur. En process som Torvald Olsson tycker att läromedlen skulle spegla bättre.

För att inte bli anklagad för att sitta i elfenbenstorn har Torvald Olsson själv etablerat sig som läromedelsförfattare.

— Det var betydligt svårare än jag trodde, säger han. Framför allt var det svårt att skriva på ett rakt och lättfattligt sätt. □

Göran Frankel

”Svensk Asienbevakning är kass”

Under de tjugo år jag arbetat med Afghanistan har jag ständigt irriterats över slarvet i massmedia när det gäller behandlingen av nyheter från Asiens hjärta. Det är inte nog med att rapporteringen tyvärr blott är fläckvis och sporadisk — den vittnar dessutom om nonchalans och okunnighet. Otaliga är de gånger då fältslag utkämpas på platser som inte finns, åtminstone om man skall tro det som skrivs i svensk press.

Härförleden har jag haft en minidiskussion med Sydsvenska Dagbladet, som är en av de tidningar som helt okritiskt och utan kontroll ”bara plockar in” byråtelegram om Afghanistan.

Den femte juli kunde man läsa i SDS att gerillan intagit den ”viktiga distrikthuvudstaden” Mohammed Agda i Logarprovinsen tre mil från Kabul.

Naturligtvis finns det ingen distrikthuvudstad med det namnet i Logar, vars huvudstad heter Pul-e Alam. Däremot

finns det en mycket liten by (”fjärde gradens woleswali”) med namnet Mohammed Agha fem mil från Kabul men ändå står det i SDS att ”distrikthuvudstaden” fallit.

När jag påpekade detta för SDS’ redaktionsledning fick jag veta att jag överdrev när jag påstod att dylika fel var vanliga samt att *tidningen måste lita på byråuppgifter*. Någon kartbok tycks alltså inte finnas på redaktionen.

Nej, någon överdrift är det inte ty felaktigheter om Afghanistan är snarare regel än undantag, och när jag den 18 juli slog upp SDS fick jag veta att den afghanska motståndsrörelsen består av fraktionerna *khalq* och *parcham* och det är ju onekligen intressanta uppgifter. Samtidigt passade man på att förlägga den östafghanska staden Jalalabad till landets södra delar, vilket ånyo bevisar hur slarvigt man behandlar sitt byråmaterial.

De här små exemplen leder till en viktig

fråga: Jag anser mig kunna Afghanistan och hittar således sakfel i omkring 50 procent av allt artikelmaterial som passerar mig genom dagspressen. Och när det nu är så illa, hur ser det då ut med korrektheten i rapporteringen från andra asiatiska länder? Hur ofta hittar en Indienkännare fel? En Pakistankännare?, osv. Slutsatsen torde vara vad vi alla vet men som ändå förtjänar att ständigt påpekas: Svensk Asienbevakning är kass. Möjligtvis kan detta bero på etnocentrisk nonchalans — asiatiska nyheter är inte lika mycket värda som västerländska; när en fransk president pruttar är det mer intressant än ett blodbad i det ociviliserade Afghanistan. Så lättviktigt att det inte ens är mödan värt att kontrollera saken.

Den tendensen tycker jag är synnerligen skrämmande. □

C-J Charpentier

Självkänsla och stolthet i missionärerers fotspår

HSENG NOUNG LINTNER

Isak Chishi Swu (t h) och Thuingaleng Muivah (tredje fr v), Nagagerillans kristna ledare

Stora delar av nordöstra Indien, ett område som utlänningar inte får lov att besöka, har en betydande kristen befolkning. Bertil Lintner förklarar här hur det kommer sig att 1800-talets amerikanska baptistmissionärer lyckades bland bergsstamfolken med det som man misslyckats med bland slättlandets hinduer.

Kristendomen är Indiens tredje största religion efter hinduismen och islam. Den har i århundraden varit djupt rotad i synnerhet bland de sk thomaskristna i Kerala — uppkallade efter aposteln Tomas som enligt legenden dog i Sydindien omkring år 50 e kr. — och i Goa, där portugiserna introducerade romersk katolicism på 1500-talet.

Men i nordöstra Indiens bergstrakter nära gränsen till Burma följer kristendomen ett helt annat mönster. Här introducerades den kristna läran relativt sent — och den har också blivit nära förknippad med områdets många separatistiska gerillaarméer.

ISYDASIEN 4/86 framgick hur kampen i Nagaland förs under kristna paroller. Det kristna elementet har varit en viktig hörnsten inom nagarörelsen ända sedan den gamle nationalistledaren Angami Zapu Phizo 1956 ledde sitt folk i öppet, väpnat uppror mot New Delhi. Och så är det även idag när gerillakampen förs av den mer militanta rörelsen *National Socialist Council of Nagaland (NSCN)*. Officiellt bekänner sig NSCN till "vetenskaplig socialism" — men det har inte hindrat dem från att bedriva helbräg-

ADONIRAM JUDSON

dagörelse, konsultera orakel innan viktiga politiska beslut och att tro på gudomligt beskydd för dess gerillasoldater. Varje möte eller politisk lektion börjar med ett bibelord och bön.

"Missionärernas fel"

Nagafolket — tidigare huvudjägare och animister — kom först i kontakt med kristendomen i slutet av 1800-talet då amerikanska baptistmissionärer började predika i dessa vilda gränsberg mellan Assam och Burma. De verkade där fram till mitten av 1950-talet, då revolten bröt ut och alla missionärer utvisades. Inom indiska regeringskretsar ansågs det allmänt på den tiden att de amerikanska baptistmissionärerna hade inspirerat Phizos upprorsmakare. I ett tal den 2 december 1953 sade Bishnuram Medhi, Assams dåvarande chefsminister:

"Jag kan inte ta på allvar kravet på en

självständig nagastat som rests av en handfull nageledare, i huvudsak kristna. Antagligen så är det missionärerna som ligger bakom det hela därför att de vill isolera nagafolket från resten av Indien."

Att denna vanföreställning fortfarande lever kvar visade ett uttalande som delstaten Tripuras dåvarande marxistiske chefsminister, Nripen Chakraborty gjorde så sent som i augusti 1984:

"Nagafolkets kamp," sade han, "är i själva verket en sammansvärjning organiserad av kolonialisterna som äventyrar vår nationella enhet under religionens täckmantel."

De indiska myndigheterna har aldrig lyckats bevisa att missionärerna någonsin hade ett finger med i spelet då nagafolket tog till vapen för trettio år sedan — och det är också ytterst långsökt att misstänka att några välpolerade amerikanska frikyrkomänniskor skulle ha varit intresserade av att uppmana nagafolket att ta till vapen mot centralregeringen i New Delhi.

Panikslagna

Under en vandring genom Nagaland i november 1985 intervjuade jag NSCN:s ordförande Isak Chisi Swu. Han hävdade att de utländska missionärerna i själva verket var ytterst oroade över den militanta inriktning som nagafolkets rörelse började ta under åren innan inbördeskriget bröt ut 1956:

"Missionärerna blev nästan panikslagna då vi började propagera för ett självständigt Nagaland. De insåg att ett krig mellan oss och

den indiska armén skulle innebära slutet på deras verksamhet i området.”

Men likväl så har de baptistiska missionärerna lämnat efter sig en hel rad upprorsrörelser i praktiskt taget varje område där de varit aktiva i Syd- och Sydostasien. I nordöstra Indien spred sig upproret till mizofolket i början på 1960-talet. Många mizo är också baptister även om det bland dem också finns stora inslag av presbyterianer, metodister och medlemmar av frälsningsarmén. I grannlandet Burma har de baptistiska kachinerna slagits för autonomi sedan 1961 och landets långvarigaste nationella uppror, bland karenerna, har sedan det bröt ut 1949 letts av baptister.

Frigjord energi

En av de få indier som verkligen försökt förstå detta fenomen är Triloknath Purwar som på femtiotalet var den dåvarande indiske premiärministern Jawaharlal Nehrus speciella sändebud till nagafolket. I en intervju med den indiske författaren Nirmal Nibedon för några år sedan uttryckte sig Purwar så här:

”De assamesiska myndigheterna kunde aldrig till fullo förstå den viktiga roll som kristendomen spelat i nagafolkets berg. Vilka var revoltens ledare? De var visserligen alla kristna. Men att anklaga dem för att vara de utländska missionärernas agenter visade bara vilka fördomar som rådde då. Vad hände när det hedniska Europa kristnades? Så mycket energi frigjordes att de som först omvänt erövrade två tredjedelar av den kontinenten. Vad hände då ökenstammarna i

PRASHANT PANJIAR

I Jesu namn till bords vi gå

Mellersta Östern omvändes till islam? Araberna erövrade nästan hälften av den då kända världen. När stamsamhällets trångsynthet brutits av kristendomens nya världsbild och livsåskådning frigjordes mycken undertryckt energi. Den kanaliseras till väpnad revolt. Det var därför en halv miljon naga reste sig mot 500 miljoner indier och krävde jämställdhet, vilket de fortfarande strider för.”

De utländska missionärerna i Indien försökte först omvända den hinduiska befolkningen på slättlandet, men gav snart upp. De fromma hinduerna accepterade villigt

Gud och Jesus — men lade bara till dem till sitt eget gudapantheon utan att för den skull upphöra att tro på sina egna gudomligheter. Frustrerade vände sig de flesta missionärerna då till de avlägsna bergsområdena i nordöst och stamfolksområdena i centralindien i slutet av 1800-talet. Där fann de en tacksam grogrund för sin omvändelseverksamhet!

Total omvandling

Nagafolket var fortfarande huvudjägare på den tiden, men missionärerna penetrerade dessa ogästvänliga områden utan fruktan. De levde ett enkelt liv och de var gudfruktiga och hängivna. Stamfolken accepterade dem som sina nya spirituella lärare och föräldrar. E W Clark började missionera i ao-stammens område 1872, C D King kom till Kohima 1885 för att omvända angami-stammen. W E Witter ledde en mission till lotha-stammen och William Pettigrew blev tangkhu-stammens speciella missionär på 1890-talet.

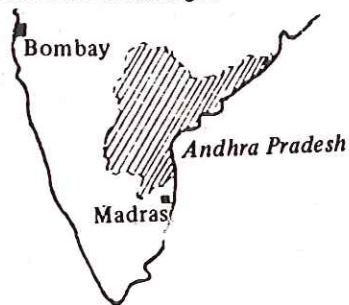
Missionärernas ankomst till de skilda nagastammarnas områden förde med sig en social och ekonomisk revolution. Västerländsk utbildning omvandlade totalt de gamla stamsamhällellenas inre liv. Redan 1913/14 drev den baptistiska missionen fjorton skolor i nagabergen, och antalet ökade till nästan 100 i början av 1930-talet. Idag är 90 % av nagafolket i Indien kristna och deras läskunnighet är ungefär 50 % — en av de högsta siffrorna i några indisk delstat.

Nationalkänsla

För att underlätta sin missionsverksamhet gav baptisterna nagastammarna egna skriftspråk, baserade på det latinska alfabetet. Biblar, psalmböcker, lexikon och grammatikor började dyka upp på stammarnas egna dialekter — och följden blev, knappast

Svensk baptistmission i södra Asien

Också svenska baptistmissionärer har sedan 1940-talet verkat i Indien, och då i nära samarbete med de amerikanska baptister som Lintner berättar om. Den svenska insatsen har dock koncentrerats till en helt annan del av Indien, till delstaten Andhra Pradesh i söder. Där samarbetar man med Indiens största baptistsamfund *Samavesam of Telugu Baptist Churches* (STBC), som har omkring 300.000 medlemmar i 650 församlingar.

Endast en svensk missionär är utsänd, Doris Conney, som arbetar som lärare vid sjuksköterskeskolan i Nellore, men Svenska Baptistsamfundet stödjer ekonomiskt sjukhus i Nellore och Hanamkonda, liksom hälsocentraler, utbildning av byhälsovårdare samt byutvecklingsprojekt i Samavesams regi.

Också Örebromissionen, med rötter i Svenska Baptistsamfundet, arbetar i Syd-asien. Till Indien skickade man sina första missionärer 1908.

Restriktionerna för att beviljas arbetsvisum gör att det numera finns bara ett fåtal kvar. ÖM stödjer den nationella kyrkan *The Fellowship of the Free Baptist Churches*, som omfattar församlingsarbete samt hälso- och utbildningsarbete i Uttar Pradesh, Bihar och Västbengalen.

I Bangladesh startade ÖM egen verksamhet 1973, under namnet *New Life Centre*. Man bedriver församlingsarbete, sjukvård, barn- och mödravård, undervisning och katastrofinsatser i Dhaka och Jessore, under samarbete med *Bangladesh Free Baptist Churches*.

ÖM har verkat i Pakistan sedan 1960, där i samarbete med *Philadelphia Pentecostal Churches*.

I Nepal är ÖM en av ett 40-tal missionsorganisationer som 1954 grundade en gemensam organisation, *United Mission to Nepal*.

I Afghanistan samarbetar ÖM sedan 1974 med *International Assistance Mission* med ögonsjukvård och rehabilitering.

förvånande, att de nu för första gången började utveckla egna nationalitetskänslor. Den nya identitet som de fick genom religionen och skriftspråken ökade ytterligare klyftan mellan dem och folken på slättlandet. Denna process underlättades med all säkerhet på grund av de sekellånga friktioner som redan existerade mellan de mongoliska bergsstammarna och de indo-ariska folken på slätterna.

Det är också symptomatiskt att det är de frikyrkliga kristna och *inte* de få katoliker som också finns i nordöst som varit de mest upproriska. Den s k befrielseeteologin, känd från Latinamerika — som i vilket fall ej fått påvligt godkännande — har visserligen förespråkare även i Indien, men då framförallt i delar av Kerala och Tamil Nadu där klasskamp är ett viktigare element i samhällsbilden än nyväckt nationalism.

Brang Seng, som leder kachinfolkets gerilla i grannlandet Burma, var tidigare rektor för det baptistiska högstadiet i Myitkyina. Hans teori när jag intervjuade honom i Kachinstatens berg var att baptisterna traditionellt sett följer en icke-konformistisk linje och inte hyser samma respekt för överhet som katolikerna åtminstone lärs att göra.

Baptistiskt arv

De kristna som vi idag känner som baptister söker sitt ursprung till 1600-talets England. De utgjorde en del av den radikala puritanism som uppstod bland de engelska kongregationalisterna på den tiden. De förföljdes på hemmaplan och som ett direkt resultat därav utvandrade många engelska baptister till Amsterdam och Nederländerna 1608. Tolv år senare gick 74 män och 28 kvinnor ombord på det historiska skeppet *Mayflower*

Enligt den senast utförda folkräkningen i Indien 1971 fanns det då 14,2 miljoner kristna, eller 2,6 procent av befolkningen. Av dessa var 8,2 miljoner katoliker, 4 miljoner anglikaner (uppdelade på två kyrkor) samt 2 miljoner övriga samfund.

I Nagaland utgjorde de kristna 344.798 av en befolkning på 516.449. Största enskilda samfundet var *Naga Baptist Christian Convention* med 632 kyrkor och 73.500 medlemmar.

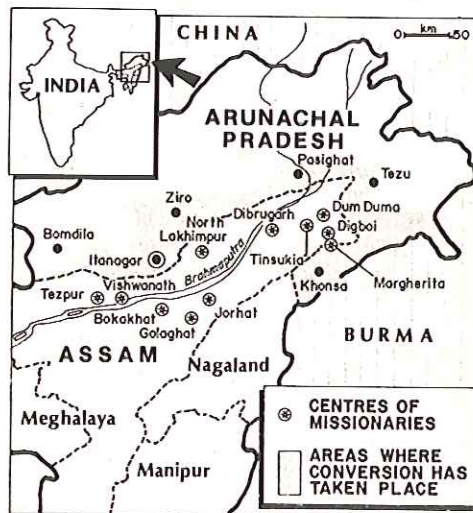
Även idag pågår en omfattande förkristning av stamfolken längs Indiens gränser i norr och nordöst. Indiska missionärer, framför allt från Kerala, arbetar i dag i delstaten Arunachal Pradesh, norr om Nagaland invid kinesiska gränsen. Enligt tidskriften *India Today* sprids kristendomen snabbt.

För tio år sedan fanns det endast cirka 5.000 kristna i staten, idag över 60.000 av en total befolkning på 850.000. Delstatsregeringen ser med kraftigt ogillande på utvecklingen och har förbjudit inte bara utländska missionärer utan också indiska från att vistas i Arunachal Pradesh. Förbudet kringgås dock genom att missionstationer upprättats i ett pärlband precis utanför statens gränser, inne i grannstaten Assam.

och seglade till Amerika.

Det var i Nya England som baptisterna 1810 satte upp sin världsmission. Vid ett historiskt möte i Salem den 6 februari 1812 utsåg de ett antal missionärer som skulle "sprida Kristi budskap och predika om Guds Rike i några asiatiska områden".

Familjen **Judson** reste till Indien och fortsatte sedan till karenfolket i Burma. Herr och fru **Bronson** började predika för naga-folket på 1830-talet och grunden till baptistsamfund lades i Asien, främst bland bergsstamfolk i Indien och i Burma.

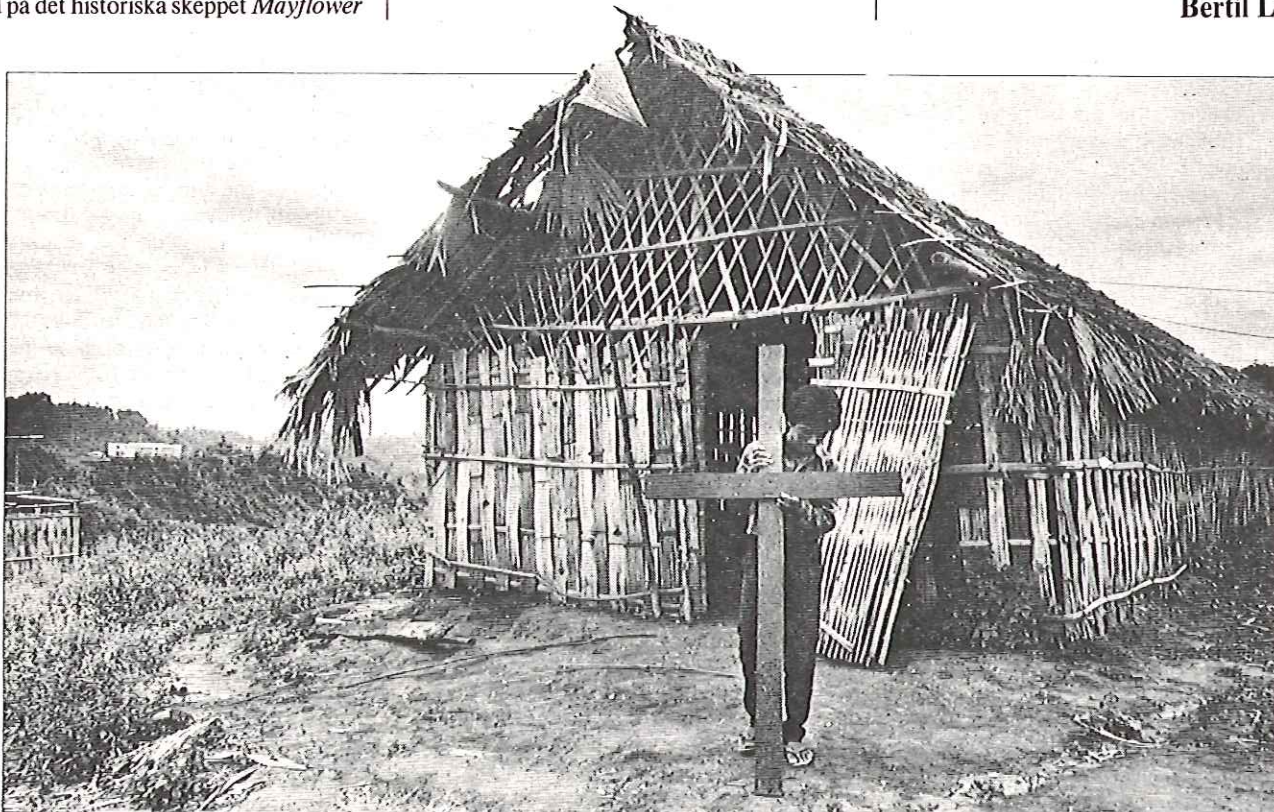

Map by B. K. SHARMA

Predikan om Guds rike i Asien gav många fattiga och efterblivna bergsstamfolk ett nytt liv, en gemensam tro i stället för vidskepliga föreställning och dessutom egna skriftspråk och egen litteratur. Med detta följde självkänsla och stolthet. Missionärerna och de tidigare koloniala myndigheterna — som de nyomvända med rätt eller orätt förknippade med sina vita, kristna bröder — förmådde att kontrollera detta. Men de spänningar som det givit upphov till i ett mångkulturellt land som Indien och även Burma är ett arv från missionärerna.

Trots politiska eftergifter som egna delstater för flera av stamfolken i nordöstra Indien så ekar fortfarande maskingevären i gränsbergen mot Burma, i Herrens namn, avfyrade av gerillasoldater som förutom sin ammunition också alltid bär med sig sina biblar och psalmböcker.

Bertil Lintner

Raman- effekten gav nobel- priset i fysik

I år är det jämnt etthundra år sedan Venkata Raman föddes. Raman som blev nobelpristagare i fysik år 1930 såg ljuset för första gången den 7 november 1888 i Trichinopoly i dåvarande Madras-provinsen.

Efter en märklig karriär, där han bedrev sin forskning kring bl a ljusfenomen och vibrationer hos musikinstrument jämsides med födkrok som kontorsarbetare, nådde han redan vid 29 års ålder en professorstjänst vid universitetet i Calcutta.

Fyra år senare, under sin första utlandsresa, observerade han havets azurblå färg vilket gav honom uppslaget att färgen var en följd av solljusets spridning när det passerar genom klart havsvatten. Ljusets egenskaper fortsatte att fascinera honom.

Enligt gängse teorier så skulle t ex blått ljus förbli blått även efter ha passerat en färglös vätska. Ramans experiment visade att även andra färger dvs våglängder kunde uppstå. Kort sagt: blått blev grönt!

Orsaken till att nya färger eller spektrallinjer uppstod var egenskapen hos den vätska eller gas som ljuset fick passera genom. Detta kom att kallas ramaneffekten vilket visade sig vara ett viktigt instrument för att lära känna ett ämnes molekylstruktur. Man bedömde upptäckten så viktig att Raman utsågs till nobelpristagare i fysik 1930 och han mottog det prestige-fyllda priset i Stockholm samma år. Prisutdelningen 1930 var ovanlig, då såväl tidigare som senare fysikpriser med något undantag gått till amerikaner eller européer.

Raman, som 1957 erhöll Leninpriset, fortsatte sin grundforskning om bl a seendets under fram till dess ljuset för honom slocknade definitivt. Han dog 1970, 82 år gammal endast två år efter att ha avslutat sin sista bok med titeln: "Seendets fysiologi". Tekniken med ramanspektrat används idag av bl a danska forskare som studerar de oerhört kortlivade kemiska ämnen som byggs upp i vår näthinna när den träffas av ljus. □

Thomas Arvidsson

சுதந்திர இயக்க வேளியே மே-ஜூன் 85 வகுப்புகள் 201 பக்கம் 16 ரூப 3/-

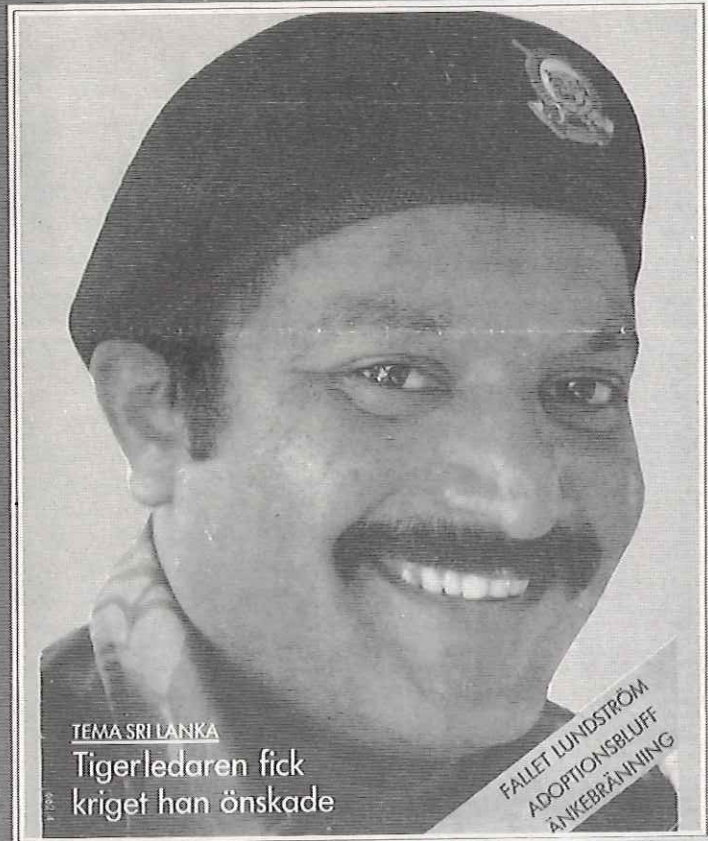

வீரவேங்கை

வேங்கை - 4

சென்னை: கோவைமகேசன்

உறுதுறை - 7

TEMA SRI LANKA

Tigerledaren fick
kriget han önskade

FALLET LUNDSTRÖM
ADOPTIONSBLUFF
ÅNKEBRÄNNING

சனிட்லிவிடுதல் அமைச்சுக்குள் சிங்களப் புலனாய்வு
SYDASIEN 'சென்னை' மாதாசெய்ய அடலாட்டியில் சமீபத்தில்
சுவபக்த் பிரபாகரன்ஐப் பட்சுண்சு பிரகாசுத்துண்சு கண்ணாடம்

Eelam tur & retur

Tidskriften SYDASIEN har blivit berömd i tigerkretsar. Detta sedan de tamilska Tigrarna (LTTE) lånat vår omslagsbild på tigerledaren V. Prabhakaran och satt den med källa och allt på omslaget på sin tidskrift "Hjältetigern" (Viravenkal).

Vi vill dock påminna om att det kan finnas skäl att förhålla sig avvaktande till LTTE som nu är den enda bland de större tamilgerillorna som slåss mot de indiska trupperna i norra och östra Sri Lanka. Så här skrev Thomas Bibin i det aktuella numret av SYDASIEN:

Händelseutvecklingen visar att Tigrarna grovt måste ha missbedömt sina forna beskyddare, dvs Indien. Tigrarna tycks se sig som de enda rättmätiga representanterna för tamiller-

na i Sri Lanka, men det är en inställning som är grundad på militär styrka, inte politisk. Många betvivlar att Tigrarna har någon politisk gren alls.

I juni tycktes Tigrarna stå nära en freds-uppgörelse med de indiska styrkorna. Men så i juli framförde LTTE anklagelser mot indierna för övergrepp värre än lankeserna under tiden före 1987 års s k Fredsavtal mellan Indien och Sri Lanka. Och man kallade Fredsavtalet "ett underkastelsens dokument för tamilerna". Striderna mellan LTTE och indierna har också ökat. Och från båda håll riktas nu välgrundade anklagelser om övergrepp mot civila. Cirkeln är sluten. □

Red.

Åter till Ghurian

Stefan Lindgren besöker än en gång gamla vänner i Ghurian nära den iranska gränsen, och finner att mycket har förändrats. För tre år sedan var inga skolor öppna, nu undervisas det igen. Och visserligen är vägarna till Iran avspärrade, men regeringstrupperna i fortet mitt i staden är inte intresserade av att beskjuta gerillan. Men den gamle läraren, han har förvandlats till en krämare.

Jag trodde att jag provat alla färdstätt som tänkas kan i Afghanistan. Jag hade rest med häst, mula, åsna, kamel, med båt, sovjetiska lastbilar, brittiska traktorer, japanska fyrhjulsdrevna landrover, "302" som är samlingsnamnet för alla Mercedesbussar, för att inte tala om buss nr 11 — det vill säga apostlahästarna. Jag hade gått, sprungit, krupit, simmat och trodde när jag nådde Zendejan nära den iranska gränsen att nu skulle prövningarna vara slut.

I hastigheten hade jag glömt ett färdstätt, som säkert bara afghaner kan komma på. Man kan nämligen åka tre man i full packning på en motorcykel. Att det inte finns fotstöd, att vägen är full av gropar och kratrar hindrar inte föraren att ge järnet så att persed-

larna yr och västerlänningarna skriker skräckslagna.

Så kom vi trots allt levande till staden Ghurian, jag och fotografen Odd Uhrbom. Det var mitt tredje besök i denna märkliga stad under kriget.

Staden är en stad som inte borde finnas, utkastad i öknen, Dasjt-e Ghurian. Den är en reminiscens från Sidenvägen och ett storlaget bevis på hur människan upphävt naturkrafterna. Här i öknen har hon skaffat sig vatten, fött upp väldiga färhjordar och gjort sitt avsidet läge till en handelsfördel. I denna en av Afghanistans främsta smugelstäder har det gått hett till och jag hade sett de haschberusade gerillasoldaternas fräcka danser, hört deras folksånger och njutit

STEFAN LINDGREN

Geneve-avtalet garanterar inte fred

För några månader sedan undertecknades Genèveavtalet om Afghanistan — utan att Iran, som härbärgerar över två miljoner afghanska flyktingar, fick vara parti i avtalet. Stefan Lindgren, som var i Afghanistan då avtalet undertecknades, jämför här Gorbatsjovs "afghanisering" med Nixons "vietnamsisering", och menar att det verkliga skälet till att Sovjet lämnar Afghanistan är att Sovjets ledare hoppas att Najibullahs armé ska kunna hålla gerillan stången. Och ännu klarar inte gerillan av att erövra regeringsposter.

Geneveavtalet om Afghanistan i mitten på april firades självklart och spontant av motståndsrörelsen mot Sovjets ockupation. Ismael Khan, ledaren för 20 000 gerillasoldater i nordvästra Afghanistan höll ett segertal för ett hundratal gerillakommendan-

ter i en liten moské i byn Qalah-ye Xak-e Safed, "det vita dammets by".

Han fick överrösta de skriande åsnorna som kivades utanför moskén, men budskapet gick fram.

Ryssarna trodde att Afghanistan var som

Tjeckoslovakien, att det skulle gå att ta på tre timmar. Men hur fel hade dom inte!

Dom var så ivriga att nå de varma vattnen att de glömde historien, hur endast en enda brittisk soldat klarade sig ur ett invasionsförsök med livet i behåll.

Enligt Ismael Khan är afghanerna det första folk som tvingat Sovjetarmén att retirera med svansen mellan benen.

Ismael Khan höll sitt eldande tal. Sen var festen över. Hans gerillasoldater återvände till sina skyttegravar i Herats ruiner. De fortsätter att kräva hämnd för de 50000 människor som fått sätta livet till enbart i den provinsen. Bomberna fortsätter att falla, nu bara med den skillnaden att det oftare är afghanska piloter bakom spakarna i MIG-planen.

Vad har egentligen ändrats genom Geneveavtalet? Det enda som tycks klart är att Sovjet förbundit sig att lämna landet till 15 februari 1989.

Men inte ens det är helt säkert.

Sovjet lämnar inte landet villkorslöst. De har förbundit sig att lämna landet om Paki-

måktiga middagar på rika bönders mattor. Folket i Ghurian skröt, troligen med rätta, om att deras stad är den största stad i Afghanistan som är helt befriad. Så när som på en ynka hektar som regeringen kontrollerar.

Nu var den stora frågan om min vän, Gholam Qaus, en dödsföraktande gerillakommandant vid den stora basargatan, fortfarande var i livet.

Vi körde in på basargatan, men den hade helt ändrat utseende sedan 1986. Längst bort i gatans ände, över stadens 1800-talsfort vajade som vanligt den röda regeringsfanan. Men gatan var nu avklippit i fem sektioner. Människorna längs gatan hade genom att bygga höga murar berövat regeringsgarnisonen den fria sikt ut mot slätten som de hade tidigare.

Vi körde in vid gerillans kommitté i början av gatan. Där var allt som vanligt. Kocken, som lärt mig ta betäckning för regeringens granater i sin vedbod, kom ut och kramade om mig. Och Gholam Qaus, jovisst levde han, men som vanligt visste ingen var han var.

Guds mening

Först fram mot kvällen kom han inslätrande och det blev ett kärt återseende. Han hade hört av Ismael Khan, "emir" och ledare för hela Herat-gerillan, att jag särskilt uttryckt en önskan att få återse Gholam Qaus, och det rörde honom.

—Visst lever jag! sa Gholam Qaus och skrattade hest. Men jag borde varit död. För några månader sedan gick min jeep på en mina. Vi var fem man i bilen. De fyra andra omkom, bara jag överlevde. Det var Guds mening att vi skulle återse.

Det är Ramadan, men Gholam Qaus förstår det prekära i vår situation och följer oss bort till en basarbod för att handla lite

sockerkaka att döva den värsta hungern med.

Två av de ursprungligen flera hundra basarbodarna längs stora gatan har öppnat sedan fuket byggde murarna.

Vi återvänder till Gholam Qaus hus, ett stort välbyggt hus i betong. I trädgården håller hans farbror, som talar engelska, på att beskära fruktträden. Han berättade med glansig blick om svunna tider, den tid då turisterna brukade komma till Ghurian.

—Jag minns särskilt en gammal amerikan som kom hit i sin Studebaker. Han visste han var döende och hade bestämt sig för att Ghurian var platsen att dö på. Vi gav honom en fin begravning och hans bil fick stå orörd i många år här på basargatan.

Den gamle är vemodig och vemodig är stämningen i Gholam Qaus hus. Hans och hans soldaters liv har inte varit fyllt av bländande framgångar. Mest är det väntan och med små, små steg åter man ut fienden

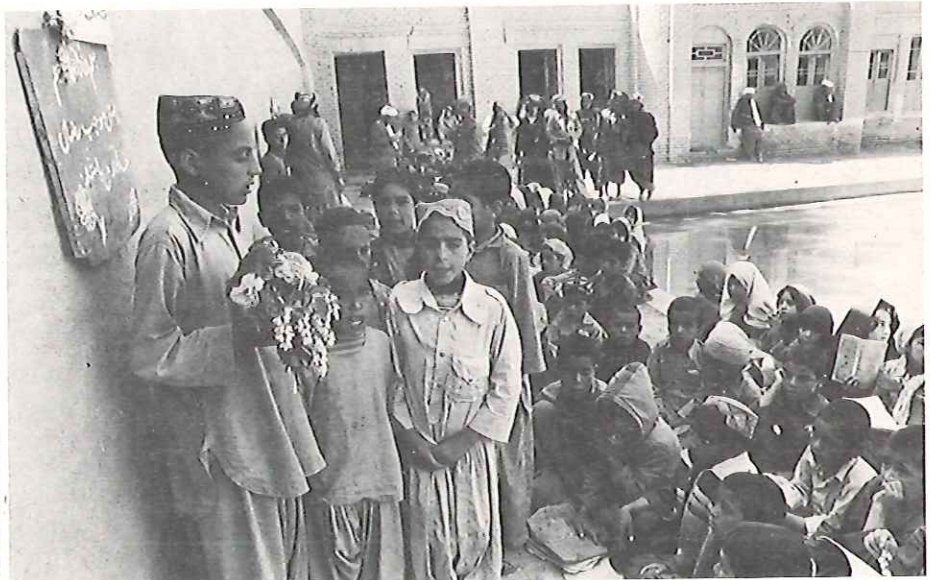
med termiters envishet.

—Sedan du var här sist har vi förlorat 18 man, säger Gholam Qaus. Fienden kommer från Shindand med stridsvagnar och spärrar av våra förbindelsevägar. I dag är nästan alla vägar ut till Iran stängda. Du såg själv att varorna i basaren kommer från Pakistan, inte från Iran som förra gången du var här.

—Men här i staden är det vi som vunnit terräng. Vi har erövrat alla byggnader som regeringen hade utanför fortet. Dom 200 man som finns kvar därinne har i brev förklarat att dom tänker gå över, så snart Sovjet lämnat landet.

Nästa dag provar vi i praktiken regeringens stridsvilja. Gholam Qaus sätter sig, så som jag sett honom förut, bakom en kinesisk artilleripjäs på taket till sitt högkvarter och fyrar av några salvor på måfå mot det gamla fortets lermurar.

Inget svar.

Skola i Ghurian

stan upphör att "direkt eller indirekt stödja upproriska aktiviteter" i Afghanistan.

Därmed har Pakistan i avtalstexten förbundet sig att stänga gerillans baser och förhindra att den i framtiden har en fristad där. Allting annat är retorik.

När Pakistan undertecknat ett avtal som uteslutande refererar till den afghanska motståndsrörelsen som "terrorister", "legosoldater", "sabotörer" osv uppfattas det av afghanerna som ett svek. Och inte bara av dem: Den franska regeringen har föraktfullt refererat till avtalet som ett "mini-Jalta".

Zia ul-Haq's regim har skaffat sig alibi genom att sparka Junejos regering, alla defekter i avtalet kan skyllas på denne. Reagan-administrationen försvarar sig mot kritiken med hänvisning till en muntlig överenskommelse som ska ha slutits med Sovjet om en "positiv symmetri", dvs att Sovjets hjälp till Kabul ska avvecklas i samma takt som stödet till gerillan genom Pakistan.

Denna "symmetri" finns dock inte fäst på pappret. Officiellt förnekar Sovjet att någon sådan överenskommelse gjorts.

Resonemangen från USA och Pakistan tycks ha varit att acceptera en avtalstext, som i huvudsak följer Kabul-regimens önskemål i utbyte mot att Sovjet faktiskt lovar att lämna Afghanistan. Dessa löften har ändå fått en sådan internationell genomslagskraft att det politiska priset för Sovjet att göra en helomvändning för att stanna i Afghanistan skulle bli högt.

Det kan uppstå lägen de kommande åren då Sovjet finner det priset värt att ta. Den springande punkten i uppgörelsen *Sovjets tillbakadragande* regleras i ett separat avtal mellan Najibullahs regim och Moskva, ett avtal vars ordalydelse förblir hemligt. Redan en månad efter avtalets ikraftträdande hotade Sovjets utrikesminister Sjevardnadze med att Sovjet kan komma att stanna, om inte Pakistan stryper stödet till gerillan.

En historisk jämförelse mellan Gorbatsjovs "afghanisering" och Nixons "vietnamisering" ligger nära till hands. Från 1969 till 1972 minskades antalet markbaserade USA-soldater i Vietnam från 550 000 till 69 000. I januari 1973 skrev USA på ett avtal om

bortdragande av alla USA-trupper. Inte gav USA därmed upp Vietnam frivilligt! Man räknade med att kunna fortsätta att hålla Thieu-regimen under armarna med amerikanska vapen, pengar och rådgivare. Det tog DRV (Nordvietnam) och FNL mer än två års hårda strider med hundratusentals döda innan USAs taktiska tillbakadragande blev ett fullständigt tillbakadragande. I mellantiden hann Nixon flera gånger utlösa anfallsvågor med bomflyg mot norra Vietnam.

"Kriget är politikens fortsättning med andra medel", lyder Clausewitz' berömda sats. På samma sätt är fredsavtalet politikens fortsättning med andra medel. Det verkliga skälet till att Sovjet lämnar Afghanistan är att dess ledare nu har förhoppningen att Najibullahs egen armé ska kunna hålla gerillan stängden, särskilt om den splittras och skärs av från stöd utifrån.

Den förhoppningen är inte helt ogrundad. Styrkebalansen har inte entydigt förändrats till gerillans fördel de senaste åren, trots tillgången till en del nya vapen (Stinger m m).

Mina egna intryck från bl a Herat-provin-

Först efter fem minuter kommer det. En ensam granat som slår ner på tomten bakom oss. Ändå döljs bakom fortets murar en eldkraft som skulle räcka till att omedelbart förpassa oss alla till en annan värld.

Budskapet är tydligt: skjuter inte ni så skjuter inte vi.

Soldaterna där inne i det omringade fortet har mera att vinna på avspänning och fred än folket ute på staden som i alla fall stundtals kan leva ett normalt liv. Därinne tvingas de

leva på konserver och är i månader avskurna från yttrevärlden.

Tillsammans med ett av Gholam Qaus' förband smyger vi oss in på fortet. Här syns spår av färskas strider. Med sina nya BM 12-raketer har gerillan sprängt betonghusen som en gång rymde regeringens distriktshögkvarter, dess skola och arméförläggning. Det är helt nära, bara 50 meter, men alla viskar och visar tydlig respekt för det monster som tycks dolt inom murarna.

På hemvägen passerar vi en ruin som en gång var Moallem Sultans skola. Moallem Sultan som jag träffade under mitt förra besök är en engelsktalande lärare, och nu ville jag söka upp honom igen.

I en av Ghurians vindlande gränder hittade jag honom i hans basarbod.

—Kriget har gjort mig till krämare, skratade han. Nu tjänar jag på en enda dag vad jag tjänade som lärare på en hel månad!

Han tronar framför packar av billiga ja-▷

Sovjetiska trupper lämnar Afghanistan

sen är att sovjetstyrkorna spelat en alltmer passiv roll medan regeringsarmén hållit ställningarna. Ännu klarar inte gerillan att erövra större regeringsposter, baser och flygfält. Regeringens ekonomiska krigföring, bl a en galopperande inflation, har fört civilbefolkningen till randen av svält och utmattar motståndet. Risken finns alltså att Afghanistan i framtiden kommer att förbli i händerna på en nykolonial marionettregim, helt beroende av sovjetiskt militärt och ekonomiskt stöd.

Troligen är gerillan alltför svag och splittrad för att helt av egen kraft störta den regimen. Endast en massiv desertering till gerillan våren 1989, när de sovjetiska trupperna lämnat, skulle kunna tippa vågskålen i gerillans favör.

Man ska heller inte ta för givet att USA och Pakistan verkligen önskar en total seger för den islamska motståndsrörelsen i Afghanistan. Från början intog USA och Pakistan vid förhandlingsbordet den ståndpunkten att en bred koalitionsregering skulle bildas i Afghanistan efter ett sovjetiskt tillbakadragande.

Det var en rimlig ståndpunkt. En fri regering kan endast bildas om landet återfått sin suveränitet. När USA och Pakistan i elfte timmen bollade upp det tidigare sovjetiska förslaget om en koalitionsregering i Kabul, bildad innan Sovjet lämnat landet, var det faktiskt ett försök att skapa en kompromiss mellan motståndsrörelsen och Najibullahregimen.

Fruktan för islamska regimer och fundamentalism är djupt rotad i den amerikanska administrationen, vilket förenar den med Moskva. Även Pakistans styrande militärregim kan föredra ett modus vivendi med Kabul framför en utdragen slutstrid i Afghanistan som kan föra en religiös regim till makten.

Pakistan är en "mjuk" stat som står mitt uppe i en politisk kris och Kabul-regimen har hållhake på Zias regim. Kabul har fortfarande inte erkänt Durand-linjen från 1893 som en "internationell gräns". Det innebär i praktiken att "Paschtunistan"-frågan, kravet på ett självständigt Paschtunistan kan resas när som helst och bli ett effektivt hot

mot Pakistans statliga enhet. 1976 var Afghanistans president Daoud på god väg att erkänna Durand-linjen, men störtandet av Ali Bhutto i Pakistan omintetgjorde detta.

I det nu undertecknade avtalet finns paragrafer som stadgar att ingendera parten får "kränka varandras gränser", men ingenstans hänvisas till "internationellt erkända gränser". Det krävde Pakistan men fick nöja sig med ett löfte från Kabul att inte understödja "separatistiska aktiviteter".

Frågan om Durand-linjen tonas dock ner av Pakistans regering liksom av den afghanska gerillan, vars åsikter i denna fråga förmodligen ligger närmare Kabul-regimens.

Faktum kvarstår dock att avtalet ger Kabul-regimen många möjligheter att sätta press på Zia ul-Haq. Både Pakistan och USA förnekar att avtalet innebär ett erkännande av Kabul-regimen, men ur folkrättslig synpunkt måste ändå avtalet betecknas som ett steg i den riktningen.

Den andra stora fråga som Genèveavtalet gör anspråk på att reglera, förutom den sovjetiska närvaron, är flyktingfrågan. Alla▷

panska textilier från Herat.

—Före kriget kunde man köpa afghanskt siden och bomull och alla slags tyger från Pakistan och Iran. Men nu kommer allt från Japan, för regeringen har skrivit ett avtal som ger dem praktiskt taget monopol.

Kunderna köar och vi bestämmer att träffas till kvällen.

Samtidigt som vi kom till Ghurian inträdde nämligen staden i TV-åldern. Abdul Kedir, tusenkonstnären från gerillans centrala sjukhus i Herat, hade kommit till staden med sin åsna. På åsnan hade han en TV-apparat och en dieseldriven generator och i ranseln en bunt videofilmer från olika delar av Afghanistan.

På premiärkvällen hade trehundra människor samlats i en moské. Andäktigt följde de den svenska filmaren Leon Flamholz' skildring av kampen i Herats ruinstäder. Fö-

reställningen började klockan sju och varade i fyra timmar innan flertalet bestämde sig för att bryta upp. De lämnade moskén i surrande lungor, omtumlade av intrycken.

—Det är en sådan ledare som Massoud som Herat behöver, sa Moallem Sultan. En sån som kan ta ledningen. Här i Herat kabbalar bara våra ledare. Hojda Sabiullah har en åsikt, Gholam Qaus en annan och Ismael Khan en tredje.

Men ändå är de med i samma organisation, invände jag. Är inte det en styrka?

—Ja, du vet bättre förstås, sa Moallem Sultan. Du har varit i Panjsjir. Men Herat-folket är alldeles för sävligt...

Moallem Sultan är inte den ende före detta läraren i Ghurian. De dagar jag vistades i staden träffade jag fyra andra personer, med liknande berättelser.

När den s k saurrevolutionen inträffade i

april 1978 blev den omedelbara effekten här i Ghurian liksom på många andra håll att skolorna lamslogs. Ghurian har varit berömt för sina skolor, här hade funnits många grundskolor och ett läroverk. Inflytandet från Iran bidrog säkert därtill; idag är läskunnigheten troligen nere i 5 procent i Afghanistan, i Iran idag över 60 %.

Men något håller på att hända i Ghurian.

När jag besökte staden för tre år sedan var inga skolor öppna här. Nu hördes inifrån en gård på basargatan ett glatt stim av hundratal barn, pojkar och flickor blandat.

Skolåret hade nyss börjat, för i Afghanistan är barnen lediga under de kallaste vintermånaderna och börjar vårterminen i slutet av april.

—Vi har tio skolor igång nu, berättade Gholam Qaus. Den här skolan är uppkallad efter en av våra martyrer: Qazi Abdur Rauf.

Han ordnade så att jag fick följa skolarbetet där en dag. Skolan kallas "madrash", alltså koranskola. Ordet "maktab", skola, används mera sällan, då det vanligen brukar beteckna regeringens skolor. Men gränsen är flytande, mullorna är ofta pragmatiska och har ett brett curriculum med undervisning i historia, språk, matematik, geografi osv. Där möjligheten erbjuds tar man värdsligt utbildade lärare till hjälp.

Men mullorna dominerar, för de är alltid beredda att arbeta utan lön.

Svenskt bistånd

I den nystartade skolan finns det både pojk- och flickklasser. Utrustningen är enkel. Några griffeltavlor och skolböcker av mycket varierande slag. Majoriteten av barnen tycks dock ha pastellfärgade böcker med emblemet "Afghanistan Education Committee" (AEC). ▷

STEFAN LINDGREN

praktiska åtgärder för en frivillig repatriering som nämns i avtalet bygger dock på antagandet att striderna ska upphöra eller kraftigt minska så att flyktingarna utan fara för liv och lem ska kunna återvända. Ingenting tyder på att brutaliteterna kommer att upphöra. Sedan avtalet skrevs har Kabul-trupper bombarderat den pakistanska gränsstaden Chaman och dödat många flyktingar. De 4-5 miljoner minorna i landet har skördat många offer, bl a en norsk hjälparbetare. Avtalet innehåller inga stadganden om eldupphör. Den lilla gruppen FN-observatörer som nu finns i Afghanistan har heller inga reella möjligheter att kontrollera att Sovjet evakuerar landet i den takt som utlovats.

Flyktingar fortsätter att strömma ut ur Afghanistan. Visserligen uppger glädjande UNHCR i Quetta att strömmen av flyktingar till västra Pakistan nu nästan helt upphört. Men någon ström tillbaka är det ännu inte fråga om.

Och Iran, som härbärgerar över två miljoner afghanska flyktingar, är över huvud taget inte part i avtalet.

Mina afghanska vänner i Herat firade Genèveavtalet med måtta. Ismael Khan påminde mig om ett persiskt talesätt som lyder:

"Att se en gång är mera värt än att höra ett hundra gånger." ◻

Stefan Lindgren

STEFAN LINDGREN

Dessa böcker har producerats med svensk hjälp. AEC är en underavdelning till Svenska Afghanistankommitténs biståndskontor i Peshawar. Där framställs böcker under ledning av den afghanske professorn Safi, böcker som samtliga gerillapartier i Peshawar medverkat till och ställt sig bakom. Dessa partier som ofta framställs som så splittrade kan alltså enas om vad det ska stå i t ex en lärobok i afghansk historia. Det är inte lite. De har också enats om rekommendationer till timplaner för klass 1-6.

AEC omsatte i fjol fyra miljoner svenska kronor i stöd till utbildningsprojekt i Afghanistans befriade delar. Pengar fördelades på 258 skolor med 38000 elever. Skolor som uppfyller alla AEC:s krav på kompetens och redovisning kan dessutom få hjälp med lärarlöner, som är relativt höga med afghanska mått mätt.

Verksamheten befinner sig ännu i sin linda. Många utbildade lärare går ännu sysslolösa i flyktinglägren och känner inte till AEC. Där kriget rasar hårdast finns inte tid och utrymme att ens tänka på skolor.

Men hos gerillans ledare finns en ny insikt. Läskunnigheten i Afghanistan låg före Sovjets invasion på mindre än 10 procent. Idag är den säkert under 5 procent. Över en

miljon barn har berövats sin lagstadgade rätt till skolutbildning på grund av kriget.

Ett av de motiv Sovjet angav 1979 för sin invasion var att stödja regimen läskunnighetskampanj. Resultatet har blivit det motsatta.

Före Sovjets inmarsch var ändå alfabetiseringen på gång. 1964 hade bara 14 procent av barnen gått i skola, men strax före Sovjets inmarsch hade siffran stigit till mellan 30 och 40 procent. Sedan avbröts utvecklingen tvärt. På landsbygden stängdes nästan alla skolor.

I de stora städer som kontrolleras av den sovjetstödda Najib-regimen går dock fortfarande hundratusentals barn i skola. Tusentals barn skickas varje år till Sovjet för utbildning.

Den risk, som gerillan nu blir mer och mer medveten om, är att Sovjet genom sitt grepp över utbildningen ändå lyckas "sovjetisera" landet.

Slaget om freden har börjat. En civil uppbyggnad har startat bakom fronten. Den är nödvändig om inte landet ska störtas i kaos när Najib-regimen faller.

I "Madrasedh Qazi Abdur Rauf" har de första stapplande stegen tagits.

På traditionellt islamskt manér varvas undervisningen med sport, åtminstone för

pojkar. "Lär era barn att simma" är en av profeten Muhammads utsagor som tas på största allvar. Den här skolan som är förlagd i en moské har en egen bassäng.

Sedan blir det "kosjti", afghansk brottning. Pojkarna griper motståndaren i byxlinningen och försöker få honom att tappa balansen.

Som avslutning har mulla Said skrivit en sång som han sjunger tillsammans med barnen. Versmättet är klassiskt persiskt, en rimmad ghasell. Fritt översatt lyder sången:

*Du mudjahed, idag är det fest till din ära
För vintern har flytt och våren är här
Morgonen har grytt, mörkrets slöja brus-
tit
Det är frihetens morgon, vi skrider till
verket
Ditt svärd har blixtrat över hela landet
Du har följagat ofärden, ditt arbete bär
frukt
Din knivspets har skurit ut det onda
Vi hedra dig idag
Du hoppades på ungdomen,
Vi uppfyller ditt hopp.*

Stefan Lindgren

Miljardär återvände till Kabul

Muhammad Aziz, en av de rikaste personerna i Afghanistan, återvände nyligen till Kabul från USA, dit han emigrerade strax

efter Aprilrevolutionen 1978.

— Jag har övertygat mig om, säger han, att ADFP uppriktigt eftersträvar en normalisering av situationen i landet, bland annat genom att rätta till de misstag som begicks strax efter Aprilrevolutionen. Vid återkomsten till Kabul fick jag tillbaka all min egendom (det är mer än en miljard afghani), som nationaliserades efter 1978. Ur varje situation går det att hitta en utväg, om man visar

förnuft, tålmod och god vilja. Just det gör ADFP när det förklarar sig vara beredd till en dialog med Afghanistans alla nationella patriotiska krafter, däribland den islamiska oppositionen. Genom att avvisa en dialog med regeringen i Kabul demonstrerar den islamiska oppositionen att den är intresserad av att brödramordskriget fortsätter. □

(Intervjuad av Wafa Mal, afghansk journalist, gm APN)

INDIEN och/eller NEPAL

4 veckor 9300

FYRA RESOR TILL INDIEN

OCH/ELLER NEPAL

*NORDINDISKA KULTURSTÄDER

OCH NEPAL

*NORDINDISKA KULTURSTÄDER

OCH DELSTAT RAJASTHAN/

EXPEDITION KAMELSAFARI

*KASHMIR - LADAKH (LILLA

TIBET) - TREKKING I

HIMALAYAS

*SYDINDISKA KULTURSTÄDER

OCH BADSEMESTER PÅ KOVALAM

BEACH

INDIA TOURS

Indianspecialisten: resor, inkvartering etc.
Aven lågprisbiljetter till hela världen.

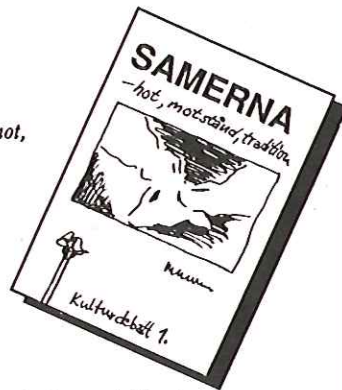
Sveavägen 33, 4 tr, 111 34 Stockholm, SWEDEN
Tel. 08-20 21 39. Telex 12625 Condor S

NORDENS FJÄRDE VÄRLD

I Norden finns två folk som brukar räknas som ursprungsbefolkningar; inuiterna på Grönland och samerna. Samernas nuvarande situation och viktiga delar av deras traditionella kultur belyses i vår nya broschyr "SAMERNA - hot, motstånd, tradition".

I skriften finns artiklar av kunniga skribenter:

- Hugh Beach: DEN SVENSKA STATENS TJERNOBYLPOLITIK - KATASTROFAL FÖR SAMERNA
- Louise Bäckman: HUR BLEV MAN NOAJJDIE?
- Jörgen I. Eriksson: BOTARE OCH SHAMANER BLAND DAGENS SAMER
- Henrik Persson: SAMERNA OCH FJÄRDE VÄRLDEN

Broschyren är nummer ett i vår nya skriftserie KULTURDEBATT.

I den vill vi fördjupa kunskaperna om ursprungsbefolkningar och etniska minoriteter. Där FJÄRDE VÄRLDEN slutar börjar KULTURDEBATT. Bakom skriftserien står dels Föreningen Fjärde Världen, dels det nya förlag och dokumentationscentrum vi tagit initiativ till: VÄRLDSTRÅDET. Nummer två i skriftserien blir en historisk genomgång av hur Sibiens ursprungsbefolkningar drabbades av den ryska koloniseringen av Sibirien. Författare är den schweiziske historikern GABRIELE SCHEIDEGGER. Titel: "VILDA ÖSTERNS INDIANER - och den ryska koloniseringen av Sibirien". Beställ redan nu! Priset är detsamma som för KULTURDEBATT 1. PRIS: 20 kronor för medlemmar i Föreningen Fjärde Världen, 25 kronor för icke medlemmar. Sätt in pengarna på postgiro: 479 54 91 - 2. Vår adress: FÖRENINGEN FJÄRDE VÄRLDEN/VÄRLDSTRÅDET BOX 101 90, 100 55 STOCKHOLM

Afghanistans landsbygd systematiskt ödelagd

— Afghanistan är ett jordbruksland. Majoriteten av befolkningen får sin försörjning genom jordbruket och djurskötseln. Men kriget har drabbat jordbruket svårt. De återvändande flyktingarna kommer att möta stora förändringar och svåra problem.

I slutet av maj presenterade den afghanske exilagronomen Azam Gul på en presskonferens i Stockholm resultatet av en omfattande undersökning om tillståndet för jordbruket i hans hemland efter nära ett decenniums krig. Undersökningen visar att situationen är mycket allvarlig.

Sedan hösten 1982 har det varit känt att jordbruket drabbats svårt men ingen har haft en samlad bild av läget. Omfattningen av förstörelsen har varit okänd. Men nu har dr Azam Gul, som tidigare var professor i agronomi vid universitetet i Kabul, genom sitt projekt kunnat kartlägga katastrofens utbredning.

Rapporten som han lett arbetet med bygger på intervjuer och iakttagelser från Afghanistans samtliga provinser. Nästan 800 byar och 20.000 hushåll har besökts. Bilden som framträder är alarmerande:

— Var tredje jordbruk är övergivet, de som fortfarande brukar jorden har minskat den odlade arealen med i genomsnitt 30 procent och skördarna på kvarvarande jord har minskat med ungefär 35 procent.

Även djurbeståndet har minskat katastrofalt:

— På de marker som fortfarande används har boskapen minskat med över hälften, antalet får och getter med knappt hälften. De för jordbruket oundgängliga dragdjuren har minskat med en tredjedel.

Dr Azam Gul säger att undersökningen visar på en fruktansvärd konsekvens i förstörelsen av jordbruket och man tvingas dra den slutsatsen att raserandet av grundvalen för det afghanska samhällets självständighet varit planlagd av Sovjetunionen och Kabul-regimen.

— Djuren har dödats av utlagda minor och slaktats av regeringstrupperna. Bönder som skördat sina åkrar har beskjutits av sovjetiska helikoptrar och åkrarna har bombats. Det har skett systematiskt i områden utanför Kabuls kontroll, säger Azam Gul.

Geneveavtalet om Afghanistan förutsätter att flyktingarna ska återvända inom en artonmånadersperiod. Det är en helt orealistisk plan menar dr Azam Gul. Det kommer att ta många år innan jordbruket igen kan försörja en befolkning av samma storlek som före 1979. De minerade eller till öknar förvandlade åkrarna kommer att vara det viktigaste problemet när flyktingmiljonerna återvänder. Dr Azam Gul understryker att detta kommer att kosta fler afghaner livet än de uppgörelser inom motståndsrörelsen många spekulerar om:

Parlamentsvalen milsten i historien

”Parlamentsvalen nyligen var en milsten i landet historia. Alla samhällsskikt var representerade i valen, som utmärktes av demokrati, öppenhet och frihet. Soldater, ungdomar och kvinnor deltog för första gången. Även i de av oppositionen kontrollerade områdena engagerade sig befolkningen

— Det blir inget blodbad, de som kommer att dö dörs sväldöden.

Men för att motivera den snabba återflyttningen av flyktingarna hävdas det nu att situationen inte är så allvarlig som motståndsrörelsen påstått. Ett exempel på detta är FN:s nyligen öppnade kontor i huvudstaden Kabul som påstår att kornproduktionen är densamma som före kriget.

Det stämmer dåligt med de frivilliga biståndsorganisationer baserade i Peshawar som har många års erfarenheter från arbete i av motståndsrörelsen kontrollerade områden. De har länge beskrivit skadorna som katastrofala och hävdar att det kommer att ta årtal att återställa jordbruket. Deras uppfattning får nu stöd av dr Azam Guls undersökning.

— Det kommer att ta flera år, kanske — om omständigheterna inte förvärras — 6-7 år, innan jordbruket når förkrigsnivån, uppskattar Azam Gul.

Han påpekar att FN-myndigheternas förutsättningar att från Kabul skaffa sig en bild av situationen i hela landet är begränsade. De små Kabul-kontrollerade områden FN när har förskonats från sovjetiska raiderna och är de minst drabbade.

— Tvingas flyktingarna bryta upp och återvända enligt Geneveavtalets tidsplan kommer vi att se nya katastrofer. En ansvarig repatriering kräver minst den dubbla tiden, kanske ännu mer, säger Azam Gul.

Men den tidsplanen förutsätter verklig fred och ett omfattande internationellt hjälparbete. Två förutsättningar som ännu är osäkra. □

Anders Davidsson

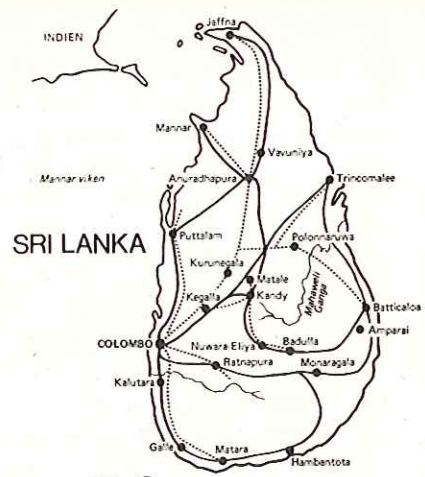
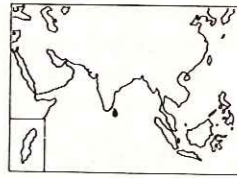
aktivt i valkampanjen. Kandidater ställdes upp av 14 partier och organisationer — ADFP och de andra partierna inom vänsterblocket, Islamska folkpartiet, partiet Rättvisa för bönderna m fl. Den centrala valkommissionens ordförande A R Hatel, tillika ordförande i högsta kommissionen för nationell försoning, förklarade i detta sammanhang att ”vi önskar att det blivande parlamentet skall återspegla den nationella försoningsprocessens realiteter och representera bredast möjliga spektrum av sociala grupper och politiska krafter”.

Hela 76 procent av de lokala maktorganens ledamöter är partilösa, något som visar hur landets sociala och politiska liv har demokratiserats. Tretton av landets provinser styrs av guvernörer, som inte är med i ADFP. Sju av dem är rentav f d oppositionella. ””

APN 22/4

Najibullah

UNP och JVP:

En strid på liv och död!

Det återstår nu att se om den singalesiska "befrielsefrontens" dödspatruller antar utmaningen från den 82-årige president Jayewardene. "Döda mig om ni kan" sa han i början av mars till Janata Vimukthi Peramuna (JVP).

Den tyska journalisten Biggi Wolff skriver för SYDASIEN.

Jayewardenes residens i Sri Lankas huvudstad Colombo bevakas av starka polisenheter. Hela kvarteret kring Ward Place är avspärrat sen länge. Ändå kom JVP presiden-

ten nära den 23 februari. Då stormade 20 beväpnade JVP-män det statliga sjukhuset som ligger inom säkerhetszonen och befriade en av sina kamrater.

Det högerextrema JVP använder fr a två paroller för att mobilisera folk bland singaleserna: 1) Kamp mot utförsäljningen av Sri Lankas suveränitet genom närvaron av 100.000 indiska soldater i landet, och 2) Kamp mot delningen av landet i de provinsråd som enligt fredsavtalet med Indien ska ge den tamilska minoriteten större rättigheter.

JVP rekryterar sina medlemmar fr a bland arbetslös ungdom och studenter bland sin-

galeserna och bland de buddhistiska munkarna. Tiotusentals munkar bekämpar fredsfördraget och de har nära kontakter med SLFP-oppositionen under ledning av Bandaranaike. Många av dem sitter fängslade under Terroristlagen och de fruktar regeringens egna dödspatruller, de Gröna Tigern.

Kamp mot freden

JVP har för sin del dödat över 100 medlemmar ur det konservativa UNP. De mest spektakulära överfallen skedde mot chefen för polisens antigerrillaenhet och kort före jul på den nye UNP-ordföranden Harsha Ab-

Bakslag i söder:

JVP - Barn av en ond tid

Med sådana vänner behövs inga fiender till det buddhistiska Sri Lanka. JVP-gerillan terroriserar idag det regerande UNP medan oppositionen, det förra regeringsspartiet SLFP, lovar JVP ministerposter. Thomas Bibin rapporterar från Colombo på årsdagen av det s k Fredsavtalet mellan Sri Lanka och Indien.

Apotekaren på Galle Road, den stora affärs- och genomfartsgatan i Colombo, är orolig när jag besöker honom på eftermiddagen den 29 juli, årsdagen av Fredsfördraget mellan Sri Lanka och Indien. Han är en av de få som vågar ha öppet idag, men för säkerhets skull har han behållit plåtjalusin kvar framför

fönstret.

— Det nationalistiska JVP har manat alla till generalstrejk idag, säger han, och de har hotat oss per telefon och med flygblad att straffa alla butikägare som inte lyder deras order om stängning. Jag gillar inte JVP, fortsätter han, men ingen vågar stå upp mot dem längre. Bara under det senaste året har dom skjtit ihjäl över hundra representanter för regeringspartiet UNP, så nu vågar inte ens ministrarna ta bladet från munnen.

Nationell protest

JVP har onekligen haft framgång med sin landsomfattande protest mot det man anser vara regeringens eftergiftspolitik mot tamilerna och de indiska styrkorna. Högst hälften av de offentligtanställda vågade sig till jobbet denna fredag, de flesta affärer stängde och det privata transportsystemet stod stilla. Mängder av attentat rapporterades från landets

centrala, västra och södra delar och tidningarna rapporterade om minst 30 döda, flera av dem var poliser eller militärer. Två dygns utgångsförbud i södra provinsen hjälpte föga.

Såväl regering (UNP) som opposition (SLFP) har uppenbara problem med hur man ska hantera JVP eftersom det finns alltför många i de egna leden som är svaga för det ultranationalistiska JVPs principfasthet. SLFP dränkte JVPs uppror 1971 i blod och dömdes Rohana Wijeweera till livstid. 1977 förlorade man makten till UNP som legaliserade JVP och frigav Wijeweera. Han ställde upp i 1982 års presidentval och fick fler röster än någon ur den traditionella vänstern. 1983, bara ett halvår senare så anklagade presidenten JVP för att ligga bakom julmorden på hundratals tamiler. JVP förbjöds igen och Wijeweera gick under jorden där han är kvar än i dag. I våras blev JVP förklarad lagligt igen, men terrorn som sedan Fredsavtalet

heywardene, just sedan presidenten förklarar att han skulle radera ut JVP på fyra veckor. I februari sköts ledaren för den nya socialistfronten, Vijaya Kumaranatunge, ihjäl. JVP-ledaren Rohana Wijeweera ska själv ha gett order om det mordet. Wijeweera ser i vänsteralliansen sin främsta konkurrent som skulle kunna få JVP att gå den parlamentariska vägen. Sedan 1983 då JVP förbjöds för andra gången ska sju av elva ledamöter av centralkommittén ha hoppat av. Sen dess ser JVP bara patrioter eller förrädare kring sig.

Skottlista

Den 28 januari offentliggjorde JVP en lista med nya dödsoffer. Förutom politiker nämndes nu också företrädare för mänskliga rättigheter och kvinnans jämställdhet vilka anklagas för att ha förbindelser med "det reaktionära utlandet". Även oberoende studenter finns på skottlistan. I ett flygblad från JVP står det att "Vi ska klättra över berg av lik och simma genom sjöar av blod. Vi ska offra våra liv för att kämpa för vårt fäderneslands oberoende".

2.300 soldater har enligt säkerhetstjänsten deserterat och de flesta har gått till JVP med sina vapen. Dessa utgör en fjärdedel av alla från 1983 nyrekryterade soldater. Stödet från de arbetslösa bottnar bl a i den stora arbetslösheten i landet, 20 %. Studentstödet bott-

nar i att sedan 1985 får inga studentråd väljas så missnöjet kanaliseras under jord. Idag bestämmer JVP vilken politik som ska drivas vid universiteten. Därför är universiteten stängda idag (utom i tamilområdena).

SLFP söker helt öppet det våldsinriktade JVPs stöd och båda organisationerna betecknar de pågående provinsvalen som en ren bluff. Oppositionsledaren Anura Bandara-

naike sa nyligen att "den södra provinsens heroiska söner kommer att stå i frontlinjen för att skydda fäderneslandet mot dagens hot". □

Biggi Wolff

Biggi Wolff är journalist i Bremen och arbetar för Tageszeitung och radion.

Colombo, 29 juli: Stängda affärer, gles trafik

Svåra provinsval

De första valen har hållits till de provinsråd som man beslutade upprätta i 1987 års s k Fredsavtal mellan Indien och Sri Lanka. I april hölls val till 4 provinsråd och i juni till två. Det regerande UNP tog nära nog alla mandat eftersom en stor del av oppositionen (SLFP och JVP) bojkottade valen. Den nybildade Förenade Socialistiska Alliansen (USA) gjorde dock oväntat ett mycket starkt val och låg aldrig långt efter UNP. I aprilvalen tog USA hem tre av 16 mandat.

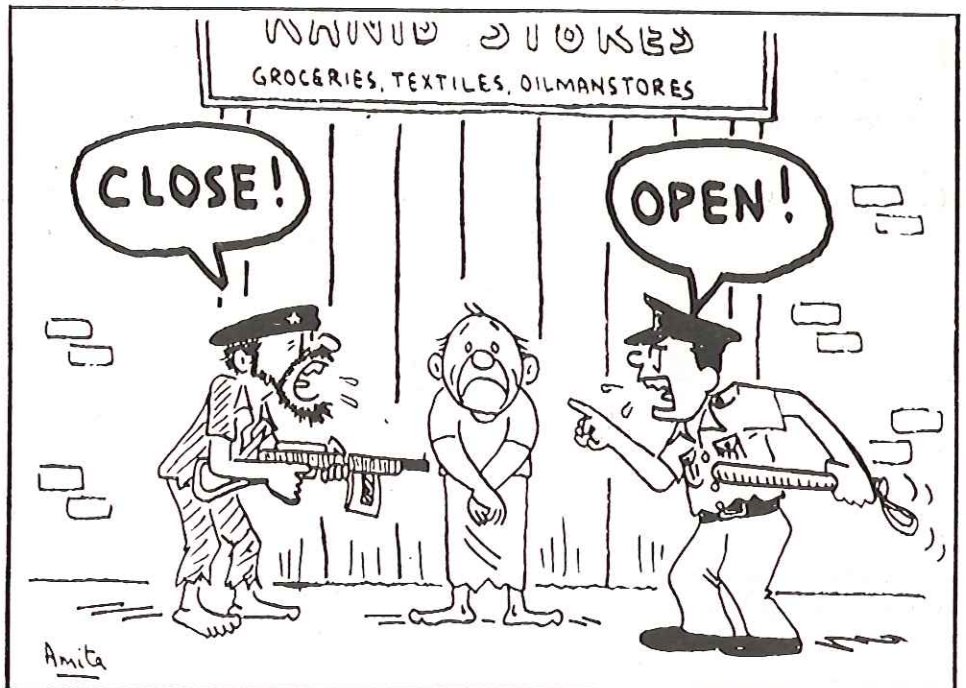
Valet i den södra provinsen skedde under hot från JVP och med 3.000 soldater, 12.000 poliser och 6.000 "home guards" som väktare. JVP (och SLFP) "vann" dock valet; i Matara röstade bara 20 % av de röstberättigade, och i Hambantota slogs bottenrekordet alla tider: bara 8 % av de röstberättigade deltog. Total-siffran blev 28 % för provinsen som helhet.

riktats mot det regerande UNP har fortsatt och JVP har inte valt att träda fram och delta i det fredliga politiska arbetet.

Oppositionsledaren Anura Bandaranaike (SLFP) erbjöd i våras JVP tre ministerposter om man vinner kommande val. Det anses nu att SLFP spelar under täcket med JVP för man är lika hårda motståndare till Fredsavtalet och de provinsråd som avtalet gav. JVP är dock föga roade av SLFPs frieri. "Låt de som drömmer drömma ostörda", sa nyligen en JVP-representant till en tidning.

JVP kallar sig Marxist-Leninistiskt, men kan snarast betecknas som ultranationalistiskt. JVP-folk har sagt att en JVP-regering kommer att nationalisera alla företag, kasta

Trängda mellan två sköldar. Nu hotar regeringen de butiksägare som hade stängt den 29 juli. Teckning ur *The Island* den 31/7.

ut indierna och deras fredsavtal, ta bort provinsråden och införa en enpartistat. Man talar hellre om "patrioter och förrädare" än om "arbetare och kapitalister". Man talar hellre om kampen mot bortskänkandet av nordöstra Sri Lanka till de tamilska separatisterna än om kampen för socialismen.

Min apotekare uttrycker den pessimism

man möter på många håll i Sri Lanka i dag. Man tycker att freden har saboterats av våldsgrupper (JVP, LTTE och militären) på båda sidor om den politiska mitten som i sin tur tynar bort i handlingsförlamning och begångna misstag. □

Thomas Bibin

*International Alert om
Sri Lanka i Norge:*

**Kräv ny
författning!**

— Håll allmänna val nu och skriv om landets konstitution! Det var några av kraven som framfördes vid ett unikt möte om Sri Lanka på Brandbus folkhögskola norr om Oslo i mitten av juni. Unikt därför att flera representanter för de stridande parterna fanns på plats.

Arrangör för mötet var International Alert (IA) som är en internationell grupp där man söker lösningar på etniska konflikter, folk-mord och kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Organisationen "bor" i Hol-

land och den stöds av Nederländska Män-niskorättsinstitutet, Fredsforskningsinsti-tutet i Oslo och FN-universitetet i Mexico. IA leds av Theo van Boven (Holland), Desmond Tutu (Sydafrika) och Martin Ennals (Eng-

**"LANKA",
ny kulturtidskrift**

En ny kulturtidskrift föds i dagarna i Uppsala. Den har döpts till LANKA och den ska komma ut två gånger per år. Fader är religionshistorieprofessorn Peter Schalk, specialist bl a på lanke-sisk buddhism och känd från SYD-ASIENS spalter.

LANKA ska beskriva de lankesiska folkgruppernas religiösa och politiska kultur och deras relationer till varandra. Första numret innehåller bl a material om buddhisternas vesakfirande i Sri Lanka och "En myt av väddas om sitt ursprung".

Redaktionens adress är Rödbets-gatan 17, 754 49 Uppsala (tel 018-252682).

Lösnummer (50:—) eller årsprenu-meration (100:—) kan beställas genom inbetalning på pg 427 02 30-8.

land). Ennals har tidigare bl a arbetat för Am-nesty.

IA bildades 1984 just med anledning av tamilprogramerna i Sri Lanka i juli året in-nan. Men IA har också engagerat sig i andra områden som Uganda och Europa där den nya rasismen studeras. Det finns forskar-grupper för IA i Los Angeles, Cambridge (Mass.), Genève och London.

IAs fyra mål är att få igång och underlätta en fredsprocess, att lindra mänskligt lidande, att skydda mänskliga rättigheter och att göra världsoptionen uppmärksam på konflikt-områden. Den lankesiska regeringen har följaktligen förbjudit IA att besöka Sri Lanka.

Men under mötet i Brandbu där ordet var fritt kunde de extrema förslagen (Ilam, budd-histisk enhetsstat, indisk annektering) läggas åt sidan. Mötet föreslog i stället ett enat och mångkulturellt Sri Lanka med inte bara val och en ny författning, utan också bl a rösträtt och medborgarskap för alla plantagearbe-tare, en övervakningskommission, förlitan på demokratiska buddhistiska krafter i en fredsuppgörelse mellan tamiler och singa-leser samt ett förstärkt samarbete mellan lokala och utländska frivilligorganisationer.

**Gerd Falk
Peter Schalk**

Prenumerera på

FÖRR OCH NU

TIDSKRIFT FÖR EN FOLKETS KULTUR

Prenumeration: 4 nr/140 kr
Stödprenumerat: 4 nr/200 kr
Pg 35 60 72 — 9

Förr och Nu, Box 9001, 126 09 Hägersten

**GRATIS
PROVNUMMER**

**PRENUMERERA
PÅ VOLONTÄREN**

En tidskrift om tredje världen och folkbrörelser-nas bistånd. Utkommer fyra gånger om året.
Beställ från:
SVS, Hornsgatan 54, 117 21 Stockholm.
Tel. 08/44 02 75

Ur Yasmine Gooneratnes "Relative merits"

"En flicka behöver inte någon universitetsutbildning"

Till de böcker som lär oss att historien inte bara består av "stora" händelser och årtal hör Yasmine Gooneratnes "Relative merits". I denna högst personliga krönika över en av Sri Lankas mäktigaste och mest inflytelserika släktklaner, Dias Bandaranaike, får ingalunda de kända namnen dominera. Ändå är det just historia det handlar om och en svunnen epok blir gripbar för oss — genom barnramsor och sånger, farmors kärleksbrev och pappas vidskepelse. Yasmine Gooneratne söker verkligen sina rötter och själva detta sökande, är jag övertygad om, rör vid något hos alla läsare. Dessutom njuter man av språkets elegans och av humorn.

Yasmine Gooneratne, idag professor i engelska vid Macquarieuniversitetet i Australien, har tidigare publicerat tre diktsamlingar, ett arbete om den engelska

1800-talslitteraturen på Sri Lanka och flera författarmonografier; hon har också redigerat litterära antologier och litteraturtidningen "New Ceylon writing". "Relative merits" har gått tämligen obemärkt förbi i Sverige — den recenserades i Sydasiens 1987:2 — men fått mycket beröm internationellt.

Jag har översatt några sidor som skildrar ett möte mellan den 17-åriga Yasmine Gooneratne, hennes mor Esther (en kvinna av Trinidad-indiskt ursprung) och faderns kusin, "farbror" Solomon. Den sistnämnde är ingen mindre än Solomon West Ridgeway Dias Bandaranaike. 1953 är han ännu bara oppositionsledare. Men tre år senare kommer en vänster-nationalistisk partikoalition, dominerad av Bandaranaikes Sri Lanka Freedom Party (SLFP), att vinna en jordskredsseger i valet. Detta på löftet att ersätta

engelska som officiellt språk på Sri Lanka med singalesiska. Men sedan löftet väl infriats, skärps i ett slag motsättningarna mellan singaleserna och den tamilska befolkningsminoriteten. Ytterligare tre år och många dödsoffer senare, faller Bandaranaike själv offer för den kris han varit med om att skapa.

Men tillbaka till 1953; den unga Yasmine Gooneratne träffar farbror Solomon för att förmå honom att skriva en artikel — om den demokratiska processen på Sri Lanka — för tidskriften *Community*, redigerad av maken till en av hennes lärare (CR Hensman). Dessutom räknar hon med att, liksom sina båda äldre systrar Gwen och Sonia, få studera vid universitetet. Men om detta har farbror Solomon en helt annan mening.

Anders Sjöbohm

Farbror Solomon satt och läste i sitt arbetsrum på Rosmead Place när min mor och jag kom dit. Verandan låg öde så när som på några buttra gamla trotjänare, för det skulle ännu dröja tre år tills min farbror kom till makten. Efter 1956 hade vi inte kunnat komma i närheten av huset för människomassorna, för politiska strebrar, karriärister som väntade på att få träffa premiärministern, "fixare" ivrigt i färd med att "lägga ett gott ord" för en tredje parts räkning, alla de parasiter som oundvikligen samlas kring mäktiga och inflytelserika människor på Sri Lanka — och bland vilka min farbrors mördare några år senare skulle stå, med en revolver gömd i vecken på sin munkdräkt. Arbetsrummet var behagligt svalt, klätt med bokhyllor och bokskåp med glasdörrar. Vi visades in av en ung tjänare, utan tvivel från en by nära Horagolla Walauwa i Veyangoda¹ och uppenbarligen ännu inte riktigt van vid sin vita stjärkjacka med silverknappar. En vinthund som halvsov bredvid min farbrors stol lyfte slött på ena ögonlocket när husse reste sig för att hälsa

på min mor ("Välkommen, *Madame!*") och slöt det igen när min farbror satte sig ner.

Farbror Solomon kände sig sällan obesvärad i kvinnors sällskap. Antingen tilltalade han dem med en överdriven artighet som de fann förbryllande eller så föreläste han, likt en annan Gladstone², som om de utgjorde ett offentligt möte. Vid det här tillfället fick min mor ta emot komplimangerna och jag föreläsningen: ty fastän han gick med på att skriva artikeln för *Community* retade han sig uppenbarligen på att det skulle vara en kort sådan. Hur, frågade han kyligt, skulle man kunna behandla ett så komplicerat ämne på några få sidor? (Jag kom ihåg den här intervjun ett år senare när farbror Solomon var hedersgäst vid en promotionsceremoni vid University of Ceylon. Han höll sina åhörare fastkedjade vid sina platser med det längsta — och dessvärre det mest långtråkiga — tal som jag någonsin haft oturen att höra. Han hade i sin ungdom varit en lysande vältalare, men som så många andra goda talare snarare blivit alltför

förälskad i ljudet av sin egen stämma. Kvickheterna som fortfarande blixtrade klart under fräna ordväxlingar i parlamentet hade för länge sedan upphört att komma till ytan i hans lång, förberedda tal.)

När syftet med vårt besök väl uppnåtts, stannade vi för en liten pratstund. Det var då min mor, med en viss tillfredsställelse, anförtrorde farbror Solomon att hennes yngsta dotter räknade med att börja vid University of Ceylon i Peradeniya³ nästa år. Hon möttes av en oväntad reaktion: farbror Solomon ryggade skräckslaget tillbaka och såg nästan ut som om hon bitit honom.

"Vad säger du?! Skicka henne till Peradeniya, Esther? Det måste du väl veta att ingen kvinna går säker där!"

Min mor visste inte vad hon skulle säga. Hon var inte van vid farbror Solomons teatraliska sätt att uppträda och det var för övrigt inte jag heller. Vad vi båda tänkte på var att Gwen redan var i Peradeniya, på fjärde och sista läsåret. Min mor lät bli att påminna farbror Salomon om detta: hon hade faktiskt ingen chans att säga något överhuvud, för han fortsatte praktiskt taget utan att göra paus:

"Ni kommer att förstöra hennes utsikter till ett bra äktenskap", sa han. "En flicka behöver inte någon universitetsutbildning! För Guds skull, Esther, vad ska hon med den till?"

"Hon har suttit i stipendieexamen", bekände min mor skuldmedvetet och tillade, som för att lugna honom, "men det är klart, hon kanske inte får stipendiet. I vilket fall som helst tycker vi hon ska få chansen till samma universitetsutbildning som hennes systrar har haft. Det har vi ju i alla fall råd med."

"Har råd med? Klart att ni har råd med det, Esther. Klart att ni har råd med det! Vet du inte att i det här landet är all undervisning fullständigt fri, från barnkrubban till universitetet?"

Min mor såg förnärmat ut. Pappas benägenhet att slösa frikostigt hade åstadkommit stora ingrepp i arvet efter farfar och det var tur att varken Gwen eller jag närde någon ivrig önskan att få vår utbildning vid ett engelskt universitet. Han skulle helt enkelt inte haft råd att finansiera våra studier. I själva verket hade han tvingats inteckna en egendom blott och bart för att försörja Sonia vid Cambridge. Min mor visste mycket väl att Ceylons utbildningssystem på femtitalet, och då särskilt University of Ceylon med sin kår av framstående lärare och forskare, erbjöd oss idel fördelar och det till en nominell kostnad. Hon ville bara inte medge det. Dessutom hade farbror Solomon med sitt "i det här landet" påmint henne om hennes främmande ursprung.

"Frågan är", fortsatte han, "helt enkelt den: har ni råd med en ogift dotter i huset? Boy!"

Den trevlige unge mannen som hade visat oss in uppenbarade sig ögonblickligen och ställde sig alldeles innanför dörröppningen och väntade på order. "Ge mig tobaken och en ask tändstickor." Ordern åttlyddes omedelbart. Efter att ha skickat iväg tjänaren, tände farbror Solomon pipan igen, drog ett djupt bloss och lutade sig bekvämt tillbaka i stolen. Det verkade som om han gjorde en mycket stor ansträngning för att tala tålmodigt och resonabelt.

"Se det så här, Esther. Allt detta barn behöver för att bli lyckligt, välsignat lyckligt, är att lära sig sköta ett hus som ert och fostra en sund familj som er. Stoppa lärdom i huvudet på henne, särskilt den halvdana undervisning som gäller för lärdom i Peradeniya, och hon kommer en dag att förebrå er för det! Och hur kommer det att kännas då?"

"Sammy och jag tror på utbildning för våra döttrar", ljög min mor tappert men han lät henne inte avsluta meningen.

"Ni har så rätt! Ni har så rätt, så rätt! När det gäller Sonia — högt begåvad flicka, ett bra huvud har jag alltid tyckt — där handlar ni klokt. Ni skickade henne till Cambridge. Där kan inget ont hända henne. När mina egna barn kommer i universitetsåldern så är det dit de ska skickas — till Oxford eller kanske till Cambridge. Men University of Ceylon — Esther, tro mig på mitt ord, University of Ceylon är ett syndens näste."

Min mor gjorde stora ögon. Nöjd med den effekt han åstadkommit, broderade farbror Solomon frikostigt vidare på sitt tema.

"Namnlösa brott äger rum där, jag skulle blygas att tala om dem för dig eller inför detta oskyldiga barn. Säg åt Sammy att *genast* slå den här idén ur hågen."

Min mors idéer hade nu råkat i fullkomlig förvirring. Hennes mans framstående kusin hade talat med hela tyngden av den Oxbridge-bakgrund som hon skattade så högt och med hela den högröstade Bandaranaike-auktoritet som så till den grad hade överväldigat henne när hon första gången mötte den som nittonårig flicka. Sedan vi kommit hem talade hon och pappa om intervjun. Skulle de skicka mig till Peradeniya eller ej? Vad betydde en obetydlig universitetsgrad mot faran för moraliskt fördärv? Förvisso hade Gwen lyckats klara sig undan smittan, men skulle hennes yngre syster ha samma tur?

Pappa påminde oss salvesfullt om att *han* aldrig hade uppmuntrat någon av oss att studera vid universitetet. Alltihop, påpekade han, hade varit hennes och paret Hensmans idé. I två veckors tid rasade diskussionen om jag skulle till universitetet eller ej. Fresta försynen genom att följa en väg som skulle kunna ödelägga min dygd. Eller stanna hemma hos mina föräldrar och använda den talang Gud skänkt mig för att göra en perfekt *pol sambol*.⁴ Ingen bad om min åsikt och diskussionen fortsatte över mitt huvud. Jag hade snart gett upp allt hopp om en univer-

Yasmine Gooneratne (t h) skriver bl a om sin Farbror Solomon, nedan, i sin parad-uniform

sitetsbana. Då kom plötsligt — från denna grå och hotfulla himmel, full av åskmoln — ett meddelande om att jag vunnit direktinträde till University of Ceylon och var kallad till intervju rörande inträdesstipendiet. Farbror Solomons varningar föll i glömska. Min familj, alltid lika förtjust över akademiska framgångar, jublade över de goda nyheterna. Diskussionen slutade lika tvärt som den börjat. Om några tvivel ännu fanns kvar, försvann de några månader senare när jag fått börja studera vid Peradeniya och beviljats inträdesstipendium i engelska.

Farbror Solomons föresats att utbilda sina barn utomlands förverkligades efter hans död 1959 av änkan Sirimavo. Beslutet att skicka den äldre dottern Sunethra till Oxford, den yngre Chandrika till Sorbonne och sonen Anura⁵ till University of London var i linje med en länge etablerad familjetradition och makens önskan. Men de stärktes också av min tants oro efter lönnmordet på farbror Solomon. (Hon hade bevittnat mordet och, med sitt typiska mod, försökt kasta sig mellan sin make och hans mördare.) Hon var orolig för sina barns personliga säkerhet på ön. Hennes beslut må vara aldrig så försvarbart på mänskliga och personliga grunder. Men olyckligtvis stod det i motsättning till Sri Lanka Freedom Party's officiella politik vid denna tid i fråga om nationell utbildning. Denna politik hindrade ceylonesiska studenter från att söka högre utbildning utomlands om kurserna de ville ta redan fanns tillgängliga på ön.

Sirimavo Ratwatte Dias Bandaranaike hade vid det laget

SWRD Bandaranaike (t v) på 50-talet innan han blev premiärminister

efterträtt sin make som ledare för SLFP. Hon hade själv vunnit berömmelse som världens första kvinnliga premiärminister. Men det finns något än mer betydelsefullt än den olyckliga tillfällighet genom vilken hon kom att hinna före Indira Gandhi, Golda Meir och Margaret Thatcher över den mållinje som upprättats av sådana som håller reda på världsrekord. Ett faktum som jag inte tror att någon som följer politiken på Sri Lanka bestrider är nämligen att hon är den mest respektingivande och karismatiska ledare landet någonsin sett.

Sirimavo fann sig själv i en föga avundsvärd position. Hon var tvungen att genomdriva en nationell utbildningspolitik från vars nackdelar hennes egna tre barn blev undantagna. Hon är en ovanligt viljestark kvinna, utrustad med en orubblig beslutsamhet som hennes senare karriär gett henne talrika tillfällen att visa prov på. Hon lät inte offentlig kritik avskräcka henne från att göra vad hon utan tvekan såg som sin plikt mot både barnen och hennes makes minne.

Jag var på väg till England med en orientångare som just ankrat i Marseilles när nyheten om mordet på farbror Solomon nådde oss. (Denna politiska händelse fick en kuriös bieffekt. Jag blev plötsligt inbjuden att sitta vid kaptenens bord under resten av resan. Kaptenen hade uppenbarligen upptäckt att han hade en Bandaranaike ombord. Jag avböjde hans inbjudan.) De franska tidningarna i Lausanne, där jag befann mig 1960 som deltagare i en ekumenisk ungdomskonferens, hade bilder på Sirimavo med blekt ansikte och ögon kantade av mörka skuggor. Hon kämpade offentligt för Sri Lanka Freedom Party. Man använde ordalag som *vallustig* och *förförisk* för att beskriva den blida kvinna jag senast sett i Horagolla Walauwa. Hon tog emot hälsningarna från sin mans anhängare på traditionellt vis, med slutna händer. Sedan organiserade hon lugnt men effektivt lunchmålet för hundratals jublande anhängare som samlats för att fira farbror Solomons "berömda seger".

Flertalet konservativa medlemmar av vår klan, inklusive pappa, reagerade med djupa tvivel när Sirimavo efter sin mans död av äldre partimedlemmar blev övertalad att ge sig in i politiken. Farbror Paul Deraniyagala hade varit Solomons "best man" när denne gifte sig med Sirimavo 1937. Men till och med han skakade betänksamt på huvudet vid tanken på kusinens änka i den nationella politiken och tch-tchade sitt missnöje.

"Hon kan inte uppnå något med det", sa farbror Paulie. "Vad vet hon om politik? På Sollas tid härskade Sirimavo inte över något mera våldsamt än kökselden. Och tänk på hur Ceylon är — skulle folk någonsin tolerera en kvinna i toppen? Det kommer att sluta med att hon förstör sitt eget personliga anseende och fördärvar familjenamnet." □

Översättning: Anders Sjöbohm

NOTER

1. I Veyangoda, ca 40 km nordost om Colombo, ägde slakten jord-egendomar och hade också en politisk bas där.
2. Engelsk liberal premiärminister på drottning Victorias tid, känd bl a som stor vältalare.
3. Peradeniya ligger i inlandet, inte långt från den gamla huvudstaden Kandy.
4. En måltid med ris, kokosnöt, olika starka kryddor m m.
5. Anura är idag ledare för SLFP's parlamentariska opposition. Chandrika har, tragiskt nog, uplevt detsamma som sin mor. Hennes make Vijaya Kumaranatunga, känd skådespelare, ledde en vänsterutbrytning ur SLFP — Sri Lanka Mahajana Party (SLMP). Han mördades tidigare i år och Chandrika fick, liksom sin mor före henne, efterträda maken som partiledare och ledare för en socialistisk partiallians (inkluderande bl a kommunistpartiet).

"Relative merits" kan köpas direkt från förlaget — C. Hurst & Co Publishers, 38 King Street, Covent Garden, London WC2E 8JT, England. Den kostar — bortsett från frakten — 12,95 pund. Den kan också beställas i bokhandeln.

Till en tamilsk vän

Detta var jag inte beredd på
detta utbrott av hat och våld
som sprängde ditt land och mitt
i stycken.*

Jag skrev till dig
till BBC-nyheternas staccatoljud skrev jag
5, 6, 7 brev till dig
Dag efter dag skrev jag
Idag kom svaret från dem:
"Aldrig skall breven nå fram till sitt mål"

De visade blodiga spillror av ett hus
plundrat och nedbränt
Och ännu värre —
en bild av din bitterhet:

Du
ville inte få skydd i mitt hem
och mina älsklingskläder försmådde du
där du satt i ett flyktingläger.

Om du inte vill ge mig svaren
skall jag ingenting fråga
Om du inte vill ha min medkänsla
skall jag ingenting känna

Endast ett vill jag säga dig
Detta

att när vi
lekte mamma och barn under matsalsbordet
fnittrade tillsammans åt Bill den Förskräcklige
delade våra medhavda skolluncher
blev kära i samma kille
skrev samma ansökningar till samma arbete
och demonstrerade för fred i världen
och kvinnans rättigheter

Aldrig tänkte jag då på
att du bar hindukvinnans märke i pannan**
att språket hemma hos dig var ett annat än mitt
att dina högtider var annorlunda än mina eller
att dina gudar inte var mina

Du var min vän
Guds finaste gåva till mig
När du gråter, smakar det salt i min mun
När du plågas, blöder jag.

— Malathi de Alwis (singhalesiska)

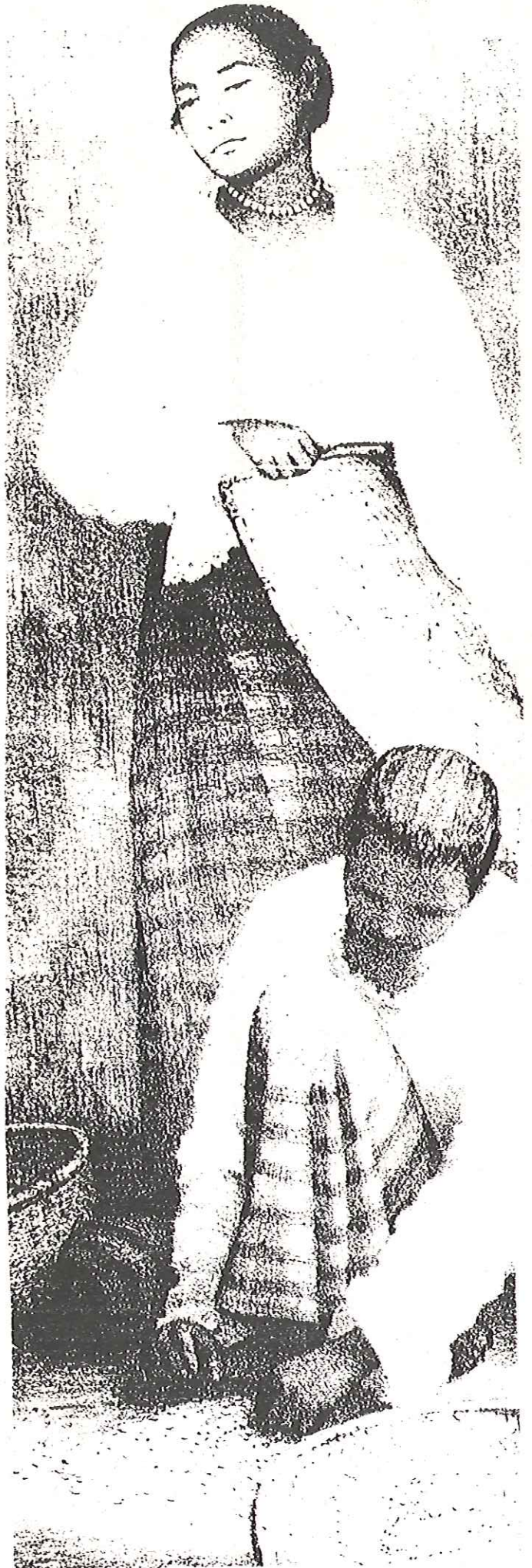
* Avser tamilprogrammen i slutet av juli, 1983

** Grundtexten har ordet "pottu", alltså det märke som de tamilska hinduerna använder.

Jag har tolkat två prosadikter hämtade från
"Lanka Guardian" vol 9, nr 19, februari 1987,
från original på engelska.

Till en tamilsk vän författades 1983 av
singhalesiskan Malathi de Alwis, medan Till
Malathy: Svar från en tamil skrevs 1986 av
tamilskan Radhika Coomaraswamy. Dikten är
direkt kopplad till de Alwis dikt.

Veronica Lehrman

Till Malathy: Svar från en tamil

Tre år har gått
sedan jag fick dina brev
i det mörka och fuktiga flyktinglägret
i lukten av svett och mänskligt blod.

Tre år har gått
sedan jag slet upp dem
i vrede och bitterhet
och vägrade ta emot dina kläder
för att din mor skulle se
hela vidden av den stolthet
som fötts ur förödmjukelse.

Jag bor i Madras nu
i en hyreslägenhet
i skydd undan pöbelhoparna
långt från skövlade hem och brinnande bildäck.
Min äldsta bror gick med i rörelsen
Min yngsta försvann till Tyskland
Han sökte en fristad undan alltför svåra val
Där lever han i ytterkanten av ett rassamhälle
bespottad och förnedrad, mänskligt avfall
ifrån Tredje Världens sophög.

Under de år som gått
var jag helt besatt av ett minne
Jag läste tamil och skrev pamfletter
och arbetade för att Nirmala Nithianandan
skulle släppas fri
Jag kämpade hårt för att glömma
minnet av min far, på knä inför plundrarna
när han bönföll dem att skona hans barn
innan de lade bildäcket över hans hals
och tände på.
Jag svor att hämnas

Jag anropade gudinnan Kali
och bad henne slita detta land i stycken
för att tvinga det att gråta
och betala för hans skam.

Och dig, min vän,
utplånade jag ur mitt sinne
Minnet av din varma vänskap
var alltför ljust för min bitterhet
och den väg din stillsamma hänsyn visade
var alltför mild för min rättmätiga vrede
Endast eld gav mening åt mitt liv
i tragedins förstelnade spillror.

Ja, tre långa år har gått
och svavlet har brunnit till aska
Jag förlorade en syster
när armén spred sitt kulregn
i staden Kilinochchi
Jag förlorade en bror
när tigrarna kämpade mot TELO*
i Thirunevely
Jag förlorade riktningen
när bilder från Anuradhapura
visade en blodig buddhistisk nunna
försänkt i djup meditation.

Nu när min vrede har förtärt sig själv
och politiken förlorat all mening
Minns jag dig, min vän,
ditt vänliga sätt
vårt gemensamma förflutna
allt det som gjorde oss till människor:

Jag skriver till dig nu
och ber dig förbli vid din tro
En dag skall jag återvända —
När märket i min panna
ger mig samma rätt
När upplysningsträdet och palmyrapalmen**
får blomstra i varsin trakt
När freden kastar sitt ljus över ett land
där människors värde är lika.

Ja, min vän,
då kommer jag åter
för att ses på vår mötesplats
för att sluta vårt förbund
för att hålla alla löften
som föddes ur vår barndoms drömmar.

— Radhika Coomaraswamy (tamilska)

* Förkortning för Tamil Eelam Liberation Organization. TELO bekämpades av "tigrarna" som en konkurrerande grupp.

** Originaltexten har "the Bo Tree", vilket huvudsakligen växer i Sri Lankas södra delar, resp. "the Palmyrah", vars huvudsakliga växtplats är norrut.

AFGHANISTAN

Hjälpprogrammet

Prins Sadruddin Agha Khan har utsetts till FN:s samordnare av hjälpen till de fem miljoner afghanska flyktingar som erbjuds att återvända till Afghanistan. Afgha Khans namn är inte okontroversiellt eftersom han är överhuvud för den shiitiska Ismaili-sekten, som har 200.000 anhängare i norra Afghanistan. Dessa har varit Kabulregimen trogna under hela kriget, och deras andlige ledare Sayed Qayar leder en lokal milis som bekämpar gerillan. Ledare för gerillan påpekar att Agha Khan själv aldrig ens fördömt den sovjetiska invasionen av Afghanistan. (FEER 9/6)

Provisorisk regering

De afghanska motståndspartierna har bildat en interimregering som så fort en större stad i Afghanistan faller ska residera därifrån. De viktigaste ministerposterna gick samtliga till de islamiska fundamentalisterna, vilket bekräftar deras dominans bland exilpolitikerna. Strategin att flytta regeringens säte in i befriat område är att därigenom ett stort antal länder, framför allt islamiska, kommer att erkänna denna. (FEER 7/7)

Kompromissförslag

FN:s medlare Diego Cordovez har lagt fram en plan för vapenvila i landet från den 1 september. En sådan skulle följas av att en neutral regering utsågs med uppgift att senast 1 mars 1989 sammankalla en traditionell loya jirga (afghansk "riksdag"). Denna i sin tur skall, om planerna förverkligas, välja en ny regering. (FEER 21/7)

BANGLADESH

Islam statsreligion

Det bangladeshiska parlamentet antog den 7 juni en ändring av konstitutionen, så att Islam blir landets officiella religion. Därmed fullföljs en trend mot ökad islamisering som inleddes 1979. När premiärminister Moudud Ahmed lade fram lagförslaget i parlamentet i maj sågs det som ett försök av president Ershad att slå loven av det fundamentalistiska partiet Jamaat-e-Islami som länge krävt att Bangladesh ska bli en islamisk stat. (Sedan befrielsekriget 1971 mot Pakistan har landet haft en sekulär konstitution).

Beslutet drevs igenom i ett parlament dominerat av Ershads eget Jatiya Party (250 platser av 300, eftersom de stora oppositionspartierna bojkottade

Notiser från Sydasiien

Sammanställning: Lars Eklund och Thomas Bibin (Sri Lanka)

parlamentsvalet i våras). Hasina Wajed, ledare för Awamipartiet, fördömde beslutet och förklarade att det utgör ett ondskefullt steg i riktning bort från befrielsekrigets anda, i syfte att återföra Bangladesh till Pakistan. Detta förnekades dock av premiärminister Moudud, själv frihetskämpe 1971, som i stället påstod att man velat förstärka nationens enhet och motverka fundamentalismens framväxt.

Preisnt Ershad besökte den 9 juni den muslimske helige mannen Moulana Hashnatulla i Atroshi, Ershads religiöse guru, och förklarade att erkännandet av Islam som statsreligion "gör det möjligt för oss att leva som en nation med en distinkt identitet". (FEER 16/6)

Chittagong Hill Tracts

Relationen till Indien befinner sig i ett bottenläge, sedan chakmagerilla i Chittagongs bergstrakter i början av maj dödade 37 människor i tre attacker under samma vecka. Indien beskylls för att aktivt stödja motståndsrörelsen. Utrikesminister Hunayun Rasheed Chowdhury hävdade 5 maj att händelserna ingår i en medveten plan för att destabilisera Bangladesh och att regeringen har bevis för att "utländsk makt" är inblandad. President Ershad upprepade anklagelsen vid ett besök i området samma dag att det är uppenbart vem som står bakom "konspirationen".

50.000 buddhistiska flyktingar från Hill Tracts lever f n i flyktingläger i indiska delstaten Tripura, och de har ännu inte vågat återvända till Bangladesh. (FEER 26/5)

INDIEN

Omstridd arméchef

General K Sundarji, indisk arméchef, lämnade sin post i maj efter tre år. Under Sundarjis ledning hamnade Indien på randen till krig med Pakistan 1986, och 80.000 soldater har sänts till Sri Lanka efter avtalet om fred där 1987. Dessförinnan

gjorde sig Sundarji känd för att ha organiserat den blodiga stormningen av sikhernas Gyllene Tempel i Amritsar 1984.

Sundarji tillträdde strax efter Rajiv Gandhi kom till makten och de har haft täta kontakter, med stora ambitioner att rusta upp armén, föra in moderna idéer och satsa på stora utländska vapenordern — som bl a lett till Boforskandalen. (India Today 15/5)

Ny tempelstormning

Det Gyllene Tempel i Amritsar stormades på nytt av indiska kommandotrupper i "Operation Black Thunder II". Detta sedan templet åter blivit tillhåll för beväpnade sikhiska extremister. Till skillnad mot stormningen 1984 skedde det hela inför öppen ridå, journalister och TV-team fanns på plats under hela den 14 dagar långa beläringen tills militanterna i templet gav upp. Ett 30-tal människor dödades i striderna — till skillnad mot 1.000 1984.

Den nytillträdde översteprästen Jasbir Singh Rode arresterades den 12 maj trots att Rode tidigare frigetts ur fängelse just därför att regeringen sett honom som tänkbar modererande kraft på de extrema militanterna.

En 2 km säkerhetskorridor ska röjas runt det Gyllene Tempel i Amritsar har myndigheterna beslutat trots protester från de 10.000 människor som då måste flytta, 1.281 affärer och kontor måste rivas. (India Today 15/6)

Raj Kapoor död

Indisk films störste skådespelare och regissör genom tiderna, Raj Kapoor, avled den 3 juni. Under 40 år har han älskats av miljoner biobesökare i Indien och runt om i världen. Så sent som 1985 regisserade han sin sista succéfilm, Ram Teri Ganga Maili. (India Today 15/6)

Enad opposition

Efter veckor av förhandlingar enades fyra mittenpartier den 26 juli om att gå samman. Det är Janatapartiet (styrande i delstaten Karnataka), Lok Dal (B) (styrande i Haryana), Congress(S) samt Jan Morcha, den förre finansministern V P Singhs nyskapelse. Under namnet Samajwadi Janata Dal kommer partiet att utmana Rajiv Gandhi's Congress(I) i nästa års parlamentsval.

Utanför SJD står till höger det hindunationalistiska BJP, och till vänster de båda kommunistpartierna. (India Today 15/8)

recension

Indienbildens kan revideras

Indien, framgång och fattigdom. Sammanställt och kommenterat av Birgitta Göransson för Utbildningsradion.

Den här antologin är ett försök till att göra upp med vår snedvridna bild av utvecklingsländer. Speciellt Indien är för många en symbol för apati och underutveckling.

Det är ett lovvärt initiativ UR har tagit. I fyra TV-program skildras en indisk by i Gujarat. Boken kan ses som ett komplement till programmen, men kan givetvis också läsas fristående.

I Indien finns allt från avancerad teknik till djupaste fattigdom. Att ge en totalbild av ett sådant land är omöjligt. Boken tar upp indisk landsbygd, industriutveckling, urbanisering och dessutom en kort historik och ett kapitel om religion.

Det går förstas inte att beskriva en komplicerad verklighet utan vissa generaliseringar. Att t ex beskriva kastväsendet är inte det enklaste, men då det

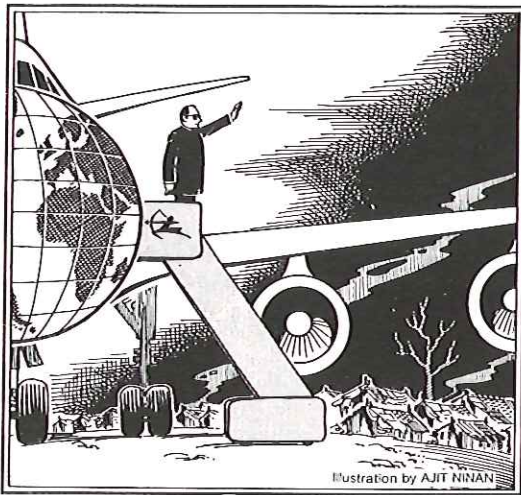
fortfarande genomsyrar det indiska samhället borde detta avsnitt varit fylligare.

Kapitlet om religion har inte heller hanterats övertygande. Urvalet och informationen verkar nyckfull och fragmentarisk.

Birgitta Göransson har hämtat sitt stoff från många olika källor alltifrån Jan Myrdal till Lasse Berg, vilket gör att det blir stilistiskt mångskiftande.

Det är både möjligt och troligt att den som läst boken fått sin Indienbild reviderad och kanske till och med känner en viss nyfikenhet på det land som snart är det folkrikaste i världen.

Ulla Siljeholm

Reslysten Rajiv

Den forne piloten Rajiv Gandhi fortsätter att göra blyxtbesök runt om i världen, de senaste månaderna har han varit ute på flera 10-dagars resor med statsbesök i fyra länder varje gång. Kritiken växer i Indien att Rajiv och Sonia hellre far runt med jumbojet i världen och dricker te med statsöverhuvuden än på allvar tar sig an de gigantiska problemen på hemmaplan. Under sina 50 månader vid makten har Rajiv hunnit avverka 52 huvudstäder. (India Today 15/8)

Hare Krishna i Sovjet

Som ett led i Glasnost-politiken i Sovjetunionen legaliserades i början av juni Hare Krishna-rörelsen. Det skedde strax innan den årlånga indiska kulturfestivalen, som blivit en stor succé i Sovjet avslutades. För några år sedan betecknades Hare Krishna-kulten av partiorganet Pravda som ett av de allvarligaste hoten mot den sovjetiska ungdomen.

När rörelsen inledde sitt årliga firande av Lord Jagannath i Calcutta den 15 juli var Sovjets vicekonsul inbjuden som hedersgäst att sopa vägen framför gudakortegen med en förgylld borste. Alexander Voulins insats fördömdes skarpt av partierna inom Västbengalens styrande vänsterpartier. (Statsman Weekly 23/7)

PAKISTAN

Sharia införes

President Zia proklamerade den 15 juni att den islamiska lagen Sharia, baserad på Koranen och Sunnah, ska vara suverän rätt i Pakistan. Redan tidigare finns inskrivet i konstitutionen att Islam på sikt ska råda inom alla samhällsområden, och en rad lagar har under Zia-ul Haqs regim stiftats som bygger på Islam. Men det juridiska systemet i stort har fortsatt baserat sig på romersk och anglosaxisk lagstiftning, och landets västerländskt präglade elit har hittills effektivt motsatt sig trycket från islamiska aktivister att införa ett islamiskt juridiskt system.

Kritik kom från alla håll mot beslutet, även från de religiösa partierna. Dessa anser att Zia inte tar steget fullt ut och byter bort de nuvarande västerländskt präglade juristerna och domarna. Zia beskylls för att under sina 11 år vid makten blott ha utnyttjat "islamisering" som ett medel att sitta kvar men att han egentligen saknar vilja att genomdriva en sådan. Militären, byråkratin och de feodala jordägarna som står bakom Zia har aldrig varit intresserade av något annat än en kosmetisk form av Islam. (FEER)

Uppgörelse i Darjeeling

Oväntat nåddes en uppgörelse den 25 juli i Delhi som synes göra slut på det tre år långa upproret i Darjeelingdistriktet i norra Västbengalen. Ledaren för agitationen som krävt mängder av dösoffer och lamslagit regionen ekonomiskt Subhas Ghising accepterade nu ett erbjudande han fick redan för ett år sedan om ett "Darjeeling Gorkha Hill Council" som ger den lokala nepaliskpråkiga befolkningen ökad makt fastän området förblir en del av Västbengalen.

I gengäld lovade Västbengalens marxistiske chefsminister Jyoti Basu i uppgörelsen att dra bort de förhatliga polisförbanden CRPF samt att frigge fångslade militanter. Uppgörelsen träffades i ett skede då Ghising ställning allt mer började ifrågasättas av ännu hårdförare förespråkare för en egen stat, Gorkhaland. (India Today 15/8)

SRI LANKA

Regeringen behåller greppet

Det regerande UNP vann tre av fyra fyllnadsval till parlamentet som hölls den 14 juli. Förra regeringspartiet SLFP vann det fjärde. Utgången som var oväntat stark för UNP har satt fart på spekulationerna om när och i vilken ordning allmänna val ska hållas. Presidentval ska enligt lag hållas senast den 3 januari 1989 och parlamentsval senast i augusti nästa år.

Ökade klasskillnader

Klasskillnaderna i Sri Lanka har ökat sedan 1970 fram till idag, och under samma tid har läget för de fattiga i landet stagnerat eller försämrats. Det framgår av en ny levnadsnivåundersökning genomförd av Världsbanken och den lankesiska Centralbanken. Undersökningen har bl a betalats av det norska biståndsorganet NORAD.

Ny Amnesty-kritik

Amnesty riktade i juni ny kritik mot förhållandena i Sri Lanka. Kritiken gäller såväl de lankesiska myndigheterna som de indiska. De förra bl a för försvinnanden bland den singalesiska befolkningens majoriteten, de senare för samma sak bland tamilerna, för dödande av oskyldiga civila och för brutalitet under upprepningskriget i norr och öster. Nya rapporter om tortyr har också kommit, och Amnesty påpekar att det fortfarande finns nära 650 tamilska politiska fångar kvar trots att förra årets sk Fredsavtal föreskrev ett frigivande av dessa.

En delegation från Amnesty har vägrats inresa i landet.

SYDASIEN

Spannmålsreserv

Den sydasiatiska regionala samarbetsorganisationen SAARC lyckades nå målet att före den 1 juli i år skapa en gemensam spannmålsreserv på 220.000 ton att utnyttjas i katastrofsituationer. Medlemsländerna Bangladesh, Bhutan, Indien, Maldiverna, Nepal, Pakistan och Sri Lanka beslöt upprätta en sådan vid sitt tredje toppmöte i Kathmandu förra året. (FEER 14/7)

Zia ul-Haq mördades?

Elva år efter militärkuppen 1977, då den folkvalda regeringen under Zulfiqar Ali Bhutto störtades, omkom landets enväldige härskare, president Zia ul-Haq i en flygkrasch. Planet med Zia ombord exploderade på 2.000 meters höjd efter starten från Bahawalpurs flygplats. Allt tyder på att planet sprängts i luften av en bomb.

Ombord på planet fanns förutom presidenten en stor del av toppskiktet inom den pakistanska militärledningen, däribland landets ÖB Akhtra Abdul Rahman. Dessutom fanns USA:s ambassadör Arnold Raphel och militärattaché Herbert Wassom bland de förolyckade.

Senatens talman Ghulam Ishak Khan utsågs omgående till tillförordnad staschef, och denne försäkrade att de utlysta parlamentsvalen ska hållas som planerat i november.

Men Zia ul-Haqs bortgång innebär att det politiska scenariot i Pakistan skrivs om än en gång. Det är osäkert om militären verkligen kommer att acceptera parlamentsval, som den förhatliga oppositionsledaren Benazir Bhutto är övertygad om att vinna. I stället kan det mycket väl hända att undantagstillståndet som råder i hela landet förlängs på obestämd tid, precis som skedde efter Zias kupp 1977.

Zia ul-Haq var mest känd för tre saker: Han lät avrätta sin farligaste politiske motståndare Ali Bhutto. Han införde det stränga islamiska lagsystemet med bl a offentliga avrättningar i Pakistan. Han var USA:s mellanhand i stödet till Afghanistans mujahedin.

Det fanns sålunda motiv för att låta Zias flyghemresa från en vapenuppvissning sluta i hans och 30 medpassagerares bråda död. Zia hade gott om fiender - främst givetvis i Kabul, men också inom Pakistans egen militärmakt, kanske hos indier som ogillat Zias stöd åt sikhiska extremister i Punjab.

I kulisserna väntar Bhuttos 35-åriga dotter Benazir, ledare för faderns Folkets Parti och landets enda partipolitiker av format. Mot hennes populistiska politik står en ny politisk kraft i Pakistan - mullornas fundamentalister, också ett arv från Zias järnregim.

Det blir alltså först i november som Pakistans väg klarnar - om militärledningen tillåter valet. Ett val som också har betydelse för Afghanistans framtid.

Avsändare:

SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND

Utgivningspostkontor:
LULEÅ 1

POSTTIDNING

BEGRÄNSAD
EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen med
nya adressen på baksidan

PRIO, Att.: Kumar Rupesinghe
Rådhusgate 4
N-0151 OSLO 1
NORGE

Postgiro SYDASIEN 179430-9.

RETUR
Eftersending, kron tillagt
Norskningens strøket,
2490SB

Min vän

INGER JONSSON

Oförglömliga dagar med Mendis och hans gitarr

Jag vill berätta om vänskap.

Vänskap över gränserna.

Låt mig berätta om Mendis.

Han kom till vårt land med sin gitarr i handen. —"Gitarren är min Gud", sa Mendis och log sitt varma leende.

Han var en främmande fågel, Mendis. Vi kände honom nästan inte alls — hade bara träffats flyktigt nere på Sri Lanka. Vi tog nu emot honom i vårt hem. Först bara artiga och trevliga mot varandra. Bockade, bugade och log... Undrade i vårt stilla sinne, om vi skulle klara av det här. Skulle det inte bli hemskt jobbigt tro?

Efter bara ett par dagar kände vi en underbar vänskap växa fram. Vi pratade om nästan allt. På knackig engelska berättade Mendis om sitt land och sitt liv. Vi lyssnade och lyssnade. Och vi berättade för Mendis om våra liv och vårt land. Vänskapen växte... Helt underbart kändes det! Och när man är riktiga vänner, då vågar man skoja och spexa och tråka varandra. Skratten ekade stundtals mellan väggarna i vårt hus. Jäklar, vad roligt vi hade!

Våra barn och våra vänner gillade Mendis. Han sjöng och spelade för oss. Med sin

vackra, varma röst sjöng han underbara singhalesiska sånger, sånger han själv komponerat och som vi tog till våra hjärtan.

Vi njöt. Jag sa ofta till alla, som ville lyssna: —"så länge Mendis finns här hos oss och vill sjunga sina sånger för oss, kan vi inte bli riktigt, riktigt olyckliga." Det blev vi inte heller.

Dagar, veckor, månader flög fram på lätta vingar. Här lagades kryddstark singhalesisk mat, och Mendis lärde oss att göra egna kryddblandningar, och det doftade himmelskt av kryddor i hela huset. Vänner tittade in. Det pratades om allt mellan himmel och jord både bittida och sent. Och om någon såg lite ledsen ut någon gång, så frågade Mendis vad som var fatt, och när man berättat, vad som kändes fel, så pratade vi lite om det hela, och sen kändes allt jättebra igen.

Vi ville stoppa tiden, men det går tyvärr inte. Så kom dagen, då vi måste säga farväl till vår vän. Han måste åka hem. Vår polare vandrade bort mot planet, som skulle föra honom hem till sin vackra ö i Indiska Oceanen. Han lyfte gitarren till avsked och log sitt vackra leende. Så var han borta. Vi stod snopna kvar. När vi kom hem till vårt

hus kändes allt så mycket fattigare.

Men tre veckor senare finns vi nere på Sri Lanka tillsammans med våra barn!!! Vilken lycka! Därnere bland palmerna finns Mendis, där finns hans unga hustru, där finns hans bröder och deras fruar och barn. Där finns Mendis vänner. Alla dessa ljuvliga människor tar hand om oss, och de vet inte, hur väl de vill oss. De tar oss med runtom på Sri Lanka. Oförglömliga dagar och kvällar. Stunder att aldrig glömma!

Kompis heter MACHAN på singhalesiska. Smaka på det...m a c h a n... Visst är det fint!

Vi är mycket glada över att Mendis kom in i vårt liv. Han kom med sin "Gud gitarren" i handen. Han vände upp och ner på vår tillvaro, och han lärde oss mycket om riktigt vänskap. En vänskap, som är mer värd än alla pengar i världen. En vänskap, som vi inte vill vara utan. Vår fattige men ändå så oändligt rike singhalespolare, har lärt oss så mycket, och vi är tacksamma att vi fick bli hans machan och att han vill ha oss som machans! □

Inger Jonsson

SYDASIEN 3/88